

ÎN ACEST NUMĂR:

Nicu Enea a reprezentat România, în 1935, la Expoziția Internațională de Pictură de la Paris, unde a primit medalia de argint pentru lucrarea *Elvira*, un portret al soției sale, lucrare ce poate fi văzută la Casa Memorială *Nicu Enea* din Bacău.

Nicu (Nicolae) Enea s-a născut la data de 28 mai 1897, la Valea Arinilor, Măgurești, Bacău, și a încetat din viață la data de 16 septembrie 1960, la Bacău

p. 2

COMEDIA LUPTELOR LĂUNTRICE
(IOAN VULCAN-AGNITEANUL)

*

p. 2

ÎNDESTULAREA CU ILUZII
(MIHAI BUZNEA)

*

p. 3

ALEXANDRU MACEDONSKI
din nou în actualitate
(FLORENTIN POPESCU)

*

p. 4

**CÂND LUMEA SE DUCE LA VALE,
DUMNEZEU PLÂNDE**
(CONSTANTIN DRAM)

*

p. 5

-11 decembrie 2024- **VARUJAN VOSGANIAN**
și minoritățile naționale de Ziua lor
(CRISTINA ȘTEFAN)

*

p. 6

**Hazul de necaz
și iubirea pentru aproapele**
(DIANA-DOBRIȚA BÎLEA)

*

p. 8

Despre a avea (sau nu) carismă
(MARIA - LOREDANA PLEȘCĂ)

*

p. 11

Între cer și pământ... Poetul
(PETRONELA APOPEI)

*

p. 12

Radu Ciobanu: Steaua fiecăruia
(MIOARA BAHNA)

*

p. 13

Aromâna și Aromânii
(LIVIA CIUPERCĂ)

*

p. 14

ELEMENTE DE BASM ÎN LUCEAFĂRUL
(CONSTANTIN MIU)

*

p. 15

**Perpessicius,
cronicar al literaturii interbelice**
(OVIDIU DINICĂ)

*

p. 16

Învingător, prin ochii minții
(GINA ZAHARIA)

*

p. 18

(PROZĂ) **ORAȘUL CIMITIR** (fragment)
(SORIN COADĂ)

IOAN VULCAN-
AGNITEANUL

COMEDIA LUPTELOR LĂUNTRICE

și nemuritoare opere literare și filozofice. Și stau să măntreb: *dacă măritul domn Mihai Eminescu este cu noi, atunci de ce n-am fi și noi mereu cu el?* Nu de alta, dar drăguțul Dumnezeu ni l-a dat drept Luceafăr călăuzitor și îndrumător de țară. De credință creștină. De limbă și de neam românesc. Ca urmare, vă propun lecturarea câtorva considerații gazetărești, ieșite de sub necruțătoarea lui pană, înmuiață în călimările cernelelor timpurilor scurtei sale vieți. Așadar, spicuri din interiorul unor mai voluminoase și înțelepte articole de-ale sale, publicate în ziarul „Timpul”. Încercăm să respectăm întru totul originalul scrisului său, așternându-l pe hârtie între ghilimele:

– „De când lumea nu s-a văzut un popor să stea politicește sus și economicește jos, amândouă ordinele de lucruri stau într-o legătură strânsă; civilizația economică e mama celei politice”;

– „Nu există alt izvor de avuție decât munca, fie actuală, fie capitalizată, sau sustragerea, furtul. Când vedem milionari făcând avere fără muncă și fără capital nu mai e îndoială că ceea ce au ei a pierdut cineva”;

– „Mita e-n stare să pătrună orișunde în țara aceasta, pentru mită capelele cele mai de sus ale administrației vând sângele și averea unei generații. Oamenii care au comis crime grave se plimbă pe strade, ocupă funcțiuni înalte, în loc de a-și petrece viața la pușcărie”;

– „Funcțiunile publice sunt, adesea, în mâinile unor oameni stricați, loviți de sentințe judecătorești. Spre exemplu: un om e implicat într-o mare afacere pe cât se poate de scandaloasă, care se denunță. Acest om este menținut în funcție, dirijează însuși cercetările făcute contra sa; partidul ține morțiș a-l reabilita, alegându-l în Senat. Partidele, la noi, nu sunt partide de principii, ci de interese personale care calcă făgăduielile făcute nației în ajunul alegerilor și trece, totuși, drept reprezentanți ai voinței legale și sincere a țării. Cauza acestei organizări stricate e interesul bănesc, nu comunitatea de idei, organizare egală cu aceea a partidei ilustre Mafia și Comorra, care miroase de departe a pușcărie”;

– „Legile eterne mișcă universul deasupra noastră, legi eterne conduc și societățile omenești. Suntem mici pe glob neînsemnat în univers, dar inventăm mereu mijloace ca să ne facem viața grea și dureroasă”;

– „Starea noastră nu depinde de noi, va fi determinată de alții. Și totuși guvernul se ocupă cu

chestiuni care au menirea să agite opinia publică”;

– „E păcat și nedemn ca la situația gravă în care ne aflăm, să mai jucăm comedia luptelor lăuntrice”;

– „Dacă privim regularitatea fenomenelor lumii siderale și o comparăm cu nestatornicia sorții omenești, am putea crede că altceva se petrece în ceruri, altceva pe pământ”;

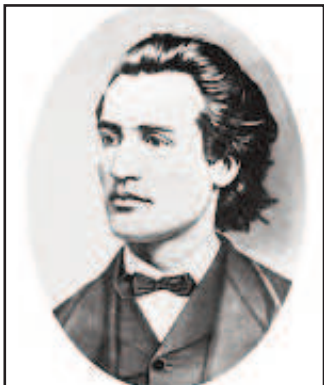
– „S'ar crede că cu cât cunoștințele înaintază, cu cât omul câștigă convingerea despre nimicnicia lui și despre mărimea lui Dumnezeu, ar scădea deșertăciunea care este izvorul urei și al dezbinărilor”;

– „Din nou chestiunea Orientului sau mai bine a împărțirii împărăției otomane e obiectul care preocupă lumea politică... În acest conflict, pe care viitorul îl indică cu claritate, ce se va alege de cei mici? Poporul nostru mic este pus tocmai ca o muchie de despărțire între furtuna ce vine din apus pentru a întâmpina pe cea din răsărit. Oricare ar fi soarta armelor, oricare norocul războiului, oricât de înțeleaptă va fi politica micului popor, rezultatul va fi totuși stabilirea unei preponderențe politice, pururi fatală nouă, chiar dacă nu ne-ar amenința cu nimicirea totală”;

– „Oare în prețuia unor evenimente, determinante pentru soarta noastră, fac bine oamenii ce ne guvernă de-a pune chestiunea revizuirii constituției? Fac bine de a propune excluderea din viața publică a elementelor celor mai luminate ale poporului, cari s'au dovedit în toți timpii a fi și cele mai patriotice, prin suprimarea colegiului”?

– „Cu toate acestea curentul fatal de înnoiri, care e caracteristic pentru epoca de spoială în care trăim, împinge pe majoritatea la punerea unor chestiuni care nu pot decât să tulbure țara și să accentueze deosebirile de interese și de partid dintre oameni”;

– „Cu părere de rău caută să constatăm că, cu toată bătrânețea prematură a năravurilor, inteligența politică a acestei țări arată uneori

semne de copilărie”;

– „Fără îndoială ceea ce are să se întâmple se va întâmpla, dar e păcat și nu e demn ca atunci, când timpurile sunt foarte serioase, un popor să joace mica comedie dinlăuntru”.

(Eminescu, Ziarul Timpul din București, intervalul calendaristic al anilor 1873-1883).

POFTA

ÎNDESTULAREA CU ILUZII

MIHAI BUZNEA

Motto
„Ce bine-mi pare
că v-am dat țeapă”

(slogan post-decembrist)

Haideți să nu ne mai îmbătăm cu apă rece, fiindcă de peste 35 de ani știm prea bine că „politica vinde speranțe pe băț și gogoși pudrate cu promisiuni”. Asta-i „cacaia sâtuția”, după cum ar încerca să ne aducă la acest adevăr perpetuu vreun gânditor oarecare din țara vecină de la răsărit, ori vreun parșiv mucalit muscal pus pe glume macabre după ce s-a aghezmit cu mai multe stacane de moskovskaia 45 de grade. Pentru ca celebrul dizident rus, Aleksandr Soljenitîn, să pună punctul pe l în stilul său inconfundabil și inatacabil: „Noi știm că ei mint (în spetă, politicienii de tot soiul și de toate culorile – s.n.), ei știu că mint, și știu că noi știm că mint, noi știm că ei știu că noi știm. Și totuși continuă să ne mintă”.

Dar să revenim la gogoșile noastre (urmează covrigii!), căci iată cum după recente alocări de servituti parlamentare și reinstalarea în fotoliile guvernării a vechiului Executiv, dar în formulă recroită / ajustată pe ici-pe colo, prin părțile esențiale, avem să ne convingem, încă odată, și de adevărul celebrilor spuse cândva de unul dintre liderii noștri politici: *există posibilități care se poate, dar și posibilități care nu se poate*. Reteta, servită „la minut” este aplicată cu succes prin deja celebra ordonanță „Trenulețul”, care în prag de an nou nu s-a sfiit să ne ia de pe mese platourile cu promisiuni electorale, punând în loc vechiul slogan „...și la anul care vine/să vă fie și mai bine”. Altfel spus: apă rece și rahat. Asta, spre a nu ne pierde de tot optimismul, aflat într-o vertiginoasă coborâre pe tobogamul nădejdlor pierdute. Hasnaua guvernamentală e goală și, nu-i așa?!, de unde nu e, nici Cel de Sus nu cere. Așa că n-avem încotro, și nici de ales, singura alternativă spre îndestularea noastră cu iluzii rămâne tot străvechiul îndemn „pofta-n cui!” și țineți-o acolo până când va reveni primăvara, cu dezghețurile ei, și prin cășile noastre. Pe unde suflă, deocamdată, vântul rece al străngerii de curea. Dintotdeauna, soluția de avarie a românului.

Odată văzuți cu sacii în car, guvernării au luat-o hăis și cea cu promisiunile care mai de care mai dodoloase din campania electorală: creșteri de salarii și de pensii, de alocații sociale și pentru copii, facilități fiscale pentru credite și firme... Toate dovedindu-se a fi, acum, doar fum și ceață din smog-ul guvernamental, în pofida asigurărilor cum că la vară ne va fi cald și bine. Pentru ca, deocamdată, în buzunarul săracului să găsim doar praful promisiunilor politicului. Și nu sunt deloc puțini săracii aceștia! Fiind cazul, așadar, de a ne aminti și de jelanii din **Doina** eminesciană: „...vai de biet român, săracul / înapoi tot dă ca racul...”!

Dar haideți să rămânem, totuși, sobri și optimiști, însă cu temperanță, hrănindu-ne cu speranța ce vine dinspre palatul Victoria că mâine ne va fi mai bine decât astăzi. Întrebarea e, totuși: când va fi să fie acel mâine? La vară, la toamnă, la anul, sau la mulți ani? Până una-alta, să încercăm a descifra tainele la vedere ce acoperă crizele tot mai acute de creșteri din conturile guvernamentale. Spre a constata că, totuși, bani sunt, p.i.b.-ul tot crește ca aluatul din poveste, dar *nu ajung undeva* la cei la care ar trebui să ajungă. Sursele de risipire fiindu-ne, tuturor, la îndemână: indemnizațiile așa-zisilor revoluționari, pensii speciale ale magistraților și ale celorlalte categorii de beneficiari din acest spectru favorizant, indemnizațiile foșilor parlamentari și ale foștilor angajați din aparatul parlamentar, sporurile fanteziste la salarii de care beneficiază anumite categorii de funcționari în-deosebi din instituțiile centrale ale statului, pomenile sociale, alocațiile bugetare tot mai mari pentru partide, contractele oneroase pentru lucrări publice, fanteziile financiare discreționare ale celor mai înalți demnitari. Și câte altele! Puse unele sub altele, toate acele colioane de cifre cu multe zerouri în coadă pot să însemne multe miliarde de lei/euro echivalând cu câteva procente din buget.

➔ pag. 4

FLORENTIN POPESCU

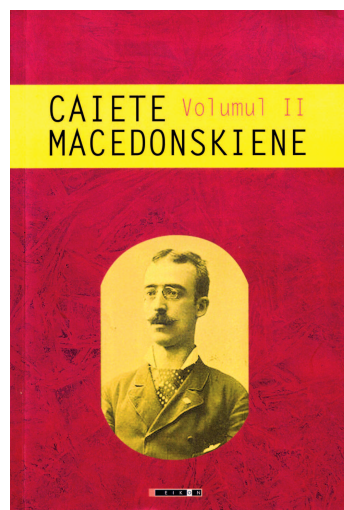

Note de lectură

Alexandru Macedonski din nou în actualitate

asupra câtorva: *Daniel Corbu, Alexandru Macedonski, poetul versului symphonic; Ilona Duță, Spectralitate, fantasme și măști în poezia macedonskiană; Giovanni Maghioco, Vaporul morții și le Vaisseau fantome de Al. Macedonski; Pompilia Crăciunescu, Macedonski și „Olimpul aparenței”.* Un nietzschean care se ignoră; *George Vulturescu, Thalassa. Replici – M. Eminescu și Lucian Blaga; Gheorghe Glodeanu, Al. Macedonski și provocările fantastului; Acad. Mihai Cimpoi, Sfârșitul dantesc al lui Macedonski; Dumitru Augustin Doman, Tinerețea politico-pamfletară a lui Al. Macedonski.*

Aproape sintetizând, fără voie și nepreconcepționate, întreaga materie a acestui volum, poetul **Nichita Danilov** nota cu îndreptățire: „Macedonski s-a războit cu Eminescu, dar s-a războit și cu propria sa persoană și cu propria sa operă, ca să rămână Macedonski. Prin atitudinea sa și-a ridicat toată posteritatea în cap, ieșind cu greu din conul de umbră în care a fost împins de contemporani. A luptat și a reușit în cele din urmă să rămână Macedonski. Sacrificiul a fost unul enorm. Și travaliul asijderea. Posteritatea însă îi datorează mult. Căci dacă Eminescu prin perfecțiunea operei sale a închis drumurile, Macedonski le-a deschis. Oare câți poeți nu au ieșit de sub pulpana sa?! Fără Macedonski nu ar fi apărut Bacovia. Nici Ion Barbu. Nici Pillat. Nici Minulescu. Nici Nichita Stănescu. Nici atâția alți poeți mai vechi și mai noi. Poezia română îi datorează mult, mult mai mult decât lui Eminescu!

Opera lui, desigur, e imperfectă. Dar tocmai din această imperfecțiune, din mulțimea de tatonări și de încercări nereușite s-au născut alte opere. El a fost cel care, cu sau fără voia sa, a spart un colț al cubului. Din colțul acela spart s-au revărsat o mulțime de opere de artă din epoca modernă, ba chiar și post-modernă. Că dacă stăm să ne gândim mai bine, o parte din optzecismul

lunedist stă sub semnul lui Macedonski. **Poemele de amor și Levantul** lui Cărtărescu își trag rădăcinile din rondelurile și noapțile lui Macedonski...”. Acest „fruct editorial” produs de festivalul anual dedicat poetului la Craiova prezintă valoare și interes din cel puțin câteva motive foarte importante: întâi întrucât volumele cu pricina repun în circuitul public date și informații ce conduc neapărat și în mod direct la lectura operei macedonskiene, apoi fiindcă se constituie într-o falie importantă, biobibliografică, pentru azi și mai ales pentru viitor. Și nu în ultimul rând pentru că oferă veritabile modele, demne de urmat, în ceea ce privește reevaluarea și omagierea unei personalități culturale de primă mărime.

Probabil – și sperăm să se întâmple așa! – într-un viitor nu prea îndepărtat aceste volume vor constitui un corpus de opere critice de o inestimabilă valoare pentru istoria literară și pentru cultura noastră în general.

„Nu încapă îndoială că Macedonski își depășise veacul, intuind, invocând, experimentând, instruindu-se permanent, cu nesaț, în varii domenii, inclusiv în cele considerate oculte, dăruindu-se cu toată afecțiunea tinerilor creatori din jurul lui, urmărind să insufle dragoste și interes pentru o poezie nouă, după generațiile de scriitori tineri, simbolști sau modernști, care i-au fost repere ale literaturii naționale: Tudor Arghezi, George Bacovia, Tudor Vianu, Gala Galaction, Traian Demetrescu și alții” (Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Craiova, 2020). Acest citat, desprins din „Cuvântul lămuritor” ce însoțește volumul II de **Caiete macedonskiene** (Editura Eikon, București, 2020) îl scutește pe autorul acestor rânduri de orice altă introducere privind această importantă figură literară de la confluența secolelor XIX-XX, așa încât lui nu-i rămâne decât să detalieze, atât cât îi permite spațiul fatalmente limitat al unor însemnări de lectură, rostul, conținutul și importanța unui ciclu editorial dedicat exclusiv marelui poet. Pe scurt, este vorba de organizarea anuală a „Zilelor Macedonski”, la inițiativa câtorva membri ai Uniunii Scriitorilor din România, trăitori la Craiova, locul din care a descins autorul celebrilor „Noapți” și ale fermecătoarelor „Rondeluri”. Faptul se întâmplă în 2019 și festivalul demarat atunci s-a desfășurat an de an cu regularitate, câpătând treptat-treptat un tot mai mare prestigiu. Iar atunci când comunicările susținute în cadrul lui de către scriitori, istorici, critici literari și editori sosiți în Cetatea Baniilor, drumul larg al biografiei și operei lui Macedonski către cititori avea să fie cunoscut și apreciat în întreaga țară – totul petrecându-se grație editării, după fiecare ediție, a câte unui tom în cuprinsul căruia figurează respectivele contribuții.

Intitulate cu decență, dar totuși sugestiv, **Caiete macedonskiene**, respectivele volume cuprind comunicări de o certă valoare și importanță, atât pentru cititorii de azi cât și pentru istoria literară, întrucât autorii lor au abordat/abordează biografia și opera marelui scriitor din varii și – adesea inedite – unghiuri, descoperind și propunând noi grile de lectură a moștenirii literare rămasă de la Al. Macedonski. Spre exemplificare ne-am oprit la volumul al V-lea, poate cel mai reprezentativ ca dimensiuni și cuprindere din cele șase apărute până acum. El reunește în peste 500 de pagini nu mai puțin de 43 de comunicări – tot atâtea „oglinzi” ale moștenirii culturale rămasă de la scriitor. Întrucât simpla citare a autorilor și a titlurilor ar ocupa prea mult spațiu, ne-am oprit, printr-o alegere aleatorie doar

Centenar Emil Leahu

CORNEL SIMION GALBEN

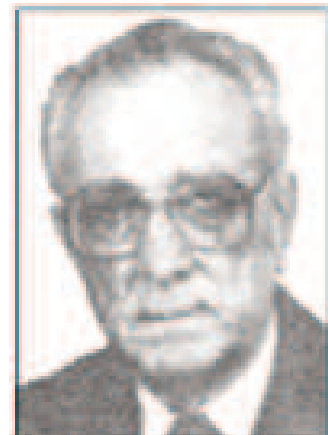

N. 18 ianuarie 1925, în Bacău – m. 15 noiembrie 2002, la Piatra Neamț. **Profesor, inspector, stilistician, publicist.**

Fiul Lucreției (n. Huțu), casnică, și al șefului de tren Costache Negruzzi, cât și spre găsierea unor noi valențe ale operei lui Calistrat Hogaș, văzut nu doar ca prozator, ci și ca poet, ori a corespondențelor stilistice în poezia română contemporană. Ca stilistician a contribuit la elaborarea manualelor școlare, fiind coautor al volumelor **Limbă și Literatură Română pentru clasa a X-a** (Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978, cu ediții ulterioare) și **Limbă și Literatură Română pentru clasa a XI-a** (idem, 1993), folosind până la apariția manualelor lor alternative. Împreună cu fostul său elev, profesorul Aurel Jâmneală, a publicat volumul **Poetică și stilistică pentru elevi, studenți și profesori**. Sinteze teoretice și comentarii de text (Editura Egal, Bacău, 1999) și, tot în calitate de coautor, volumul **Literatură Română. Comentarii. Analize. Sinteze, pregătire rapidă – sistematizată – eficientă pentru Bacalaureat 2000-2003** (Editura „Grigore Tabacaru”, Bacău, 2000).

Sărbătorit, cu prilejul împlinirii a 75 de ani, filologul băcăuan rămâne o figură emblematică a învățământului din cele două județe învecinate, un „dascăl veșnic tânăr”, cum l-a numit un alt fost elev, profesorul **Dumitru Tătaru**.

terare „Slova Nouă” (1962 - 1965) și „Calistrat Hogaș” (1969-1972), contribuind la cizelarea creațiilor celor ce au citit în cadrul acestora. Atât în perioada băcăuană, cât și în cea nemțeană susține o bogată activitate publicistică, fiind o prezență constantă în paginile ziarelor **Steagul roșu** și **Ceahlăul**, precum și în revistele de specialitate. Preocupările sale s-au îndreptat atât spre studiul operei și personalității lui Ion Creangă, spre dezvăluirea limbajului pamfletar al lui Tudor Arghezi și a facturii romantice a nuvelistului Costache Negruzzi, cât și spre găsierea unor noi valențe ale operei lui Calistrat Hogaș, văzut nu doar ca prozator, ci și ca poet, ori a corespondențelor stilistice în poezia română contemporană. Ca stilistician a contribuit la elaborarea manualelor școlare, fiind coautor al volumelor **Limbă și Literatură Română pentru clasa a X-a** (Editura Didactică și Pedagogică,

București, 1978, cu ediții ulterioare) și **Limbă și Literatură Română pentru clasa a XI-a** (idem, 1993), folosind până la apariția manualelor lor alternative. Împreună cu fostul său elev, profesorul Aurel Jâmneală, a publicat volumul **Poetică și stilistică pentru elevi, studenți și profesori**. Sinteze teoretice și comentarii de text (Editura Egal, Bacău, 1999) și, tot în calitate de coautor, volumul **Literatură Română. Comentarii. Analize. Sinteze, pregătire rapidă – sistematizată – eficientă pentru Bacalaureat 2000-2003** (Editura „Grigore Tabacaru”, Bacău, 2000).

Sărbătorit, cu prilejul împlinirii a 75 de ani, filologul băcăuan rămâne o figură emblematică a învățământului din cele două județe învecinate, un „dascăl veșnic tânăr”, cum l-a numit un alt fost elev, profesorul **Dumitru Tătaru**.

Odată

odată am ucis cuvinte
le-am răpus cu inima pe asfalt
am aruncat cu pietre în ele
am aruncat cu batiste albe
peste timp

odată am ucis cuvinte
și au început să-mi crească
zori de zi pe umeri,
amurguri rătăcite prin toamnă,

tăcerile n-au mai încăput în mine
roșeata din obraji s-a năpustit
asupra mea
am început să încărungesc
devreme oamenii
m-au ademenit cu vorbe dulci

dar eu,
eu am ucis cuvintele
cu pietrele de pe malul
unei ape curgătoare.

Ceasul

Pierduți, iubito, pe atâtea mări,
Nici ancorele nu răsună-n coaste;
Să ne ferească anii de uitări
Și de rutina zilelor nefaste!

De-ar trage azi iubirea la cântar
Aș mai scădea din prețul unor clipe
M-aș înrola, pe viață, voluntar,
Oprind tăcerile să se-nfiripe.

Aflați între o nuntă și sărut
Ce-ăr mai putea
să ne oprească pașii
Decât același martor apărut
La ceasul când ne
vor cânta nuntașii.

Dar și așa, cum toate-acestea trec
Te chem, iubito, la lăsatul serii
Când toți chefliii, mai de soi, petrec
Să ne topim în amintirea verii.

ADRIAN VASILE IFTIME

CÂND LUMEA SE DUCE LA VALE, DUMNEZEU PLÂNGE

CONSTANTIN DRAM

Într-un peisaj poetic tot mai marcat de prefaceri rapide, purtând pecetea unor transformări structurale ce țin de mentalități, de o societate tot mai grăbită, de un nou mod de a reprezenta afecte și gândiri sublimite, rezistența unor poeți care mai poartă steagul tradiționalismului poate surprinde. De multe ori însă, cei care rămân fideli unui canon considerat deseori vetust nu reușesc să armonizeze fondul ideatic cu o expresie lirică ce ține de „dulcele stil clasic”. E motivul pentru care suntem plăcut surprinși atunci când descoperim autori ca reușesc să strecoare, cu succes, acorduri dintr-un timp mai vechi prin tot ce are acum poezia de dincolo de postmodernism care se scrie astăzi.

Am descoperit sonuri clasicizate (și nu numai) purtând cu ele imagini din cele care configurează, dintotdeauna, poezia, într-un volum intitulat **Lacrimi de pământ**, al poetului de peste Prut **Mihai Rusu** (Ed. Pontos, Chișinău, 2004). Spre deosebire de majoritatea discursurilor poetice din imediata contemporaneitate, cel cultivat de **Mihai Rusu** este, cu obstinație, o formă a lirismului funciar, de care autorul nici nu poate, nici nu are de ce să se desprindă. Preferând un limbaj în care rostirea uneori frustă se întâlnește cu aceea care vine dinspre arii laterale (regionalisme, arhaisme) poezia sa reușește să-și impună o originalitate evidentă, susținută de felul în care fondul ideatic trimite spre un lirism nemediat, specific unei trăiri sincere și frenetice a sentimentelor care nu mai au nevoie de înfrumusețări efemere. Mai mult chiar, dacă dăm timpul înapoi, ne amintim de o perioadă în care în spațiul literaturii noastre s-a cochetat cu ideea unor încercări dialectale, surprinzătoare și de calitate, totodată. E ceea ce poți simți în fața unor rostiri în care cuvântul e greu, mustos și generează imagini altfel decât

în moduri cunoscute, aducând aminte de stihuri argheziene, bine adaptate pe pământ basarabean: „Pe cline goale, pe toloace/ stau răzlețite sau morman/ partale, / țigve, coarne, floace,/ bucăți de sânge – stolohan.// De-a valma, oasele lăsate/ albesc și tragic și bizar,/ de par pășunile spălate/ până la piatra cea de var.// Și nu-i zărar, și nu-i nici paznic...”. Și mai evident este acest filon care arată o bună însușire a lecției baudelairiene și argheziene în versurile următoare: „Și duhori de piețe/ În cîntiri prelungi/ Și făcute fețe,/ Și jegoase punși.// Și un soarb-zeamă/ printre trecători / Suduind de mamă, / De te trec fiori.// Gloate peste gloate/ De frumoși și sluiți,/ De femei lăsate,/ De bărbați vânduți//”. Finalul poemului din care am citat e o replică peste ani a unui pseudo-peisaj simbolist, amintind, cu intenție asumată cultural, de Verhaeren, de... Eminescu și de Bacovia: „Lume de strânsură, / Murrur, veșnic ghes.../ Tristă uvertură,/ Deșantat progres”.

Despre ce scrie poetul **Mihai Rusu**? Într-o bună tradiție, un astfel de volum nu avea cum să nu cuprindă multe texte din care să transpară imaginea satului, a copilăriei, a familiei, a tatălui care își întreabă copilul ajuns mare „când mai vine” în sat. Deși imaginile fac parte dintr-o paradigmă extinsă, reținem din stihurile sale un tremolo de acceptare a distanțării tragice de lumea începuturilor, pierdută pentru totdeauna: „Îmi văd tatăl cu-a lui grabă,/ Cu o cușmă brumărie,/ Cum adună snopi de iarbă,/ Sub ninsori de păpădie.// Îmi văd casa-mbătrânită/ De necazuri și-așteptare/ Și izvorul sub răchită,/ Bătând vechea lui cărare.// Îmi văd satul ca pe-o soartă/ Plin de muzici și de șoapte...”. Într-o cuprindere mai largă, vocea poetului își cântă (într-o descendență asumată) neamul și țara. Imaginile sunt mai degrabă sumbre-melancolice iar constatările fără speranță: „vlăquită”, „împrăștiată”, „obosită”. De aici tonul unei triste notații poetice, în care viitorul se pierde: „Și-au ținut morțiș sămpartă/ Vechea noastră așezare,/ Desenând o altă hărtă/ Și brăzdând alte hotare.// Și de-atunci în fel și feluri/ Din noi taie fiecare,/ de ne-am subțiat sub ceruri/ Ca sub ploi un drob de sare”. De aici, o sublimare care adună toate sentimentele poetice în

imaginea păsării-suflet, cea care dă naștere cântecului neconținut care este poezia. E pasărea care vine din crânguri și care îi provoacă și pe îngeri prin durerea cântecului care preia, ca și la Goga, „durerea unui neam”.

E o imagine prin care poetul **Mihai Rusu** își rostuieste, cu har, întreg programul poetic: „Și tot așa nu-și află locul/ Și se consumă pe sub zări,/ Până se mântuie cu totul/ În focul propriei cântări”. Și, ca un omagiu adus poetului său luat ca model P. Zadnipro, un poem intitulat direct **Poetul**: „Sătenii slova ți-o învață,/ Mai răsfoind frumoasa carte,/ Prin care îi îndemni la viață/ Chiar de dincolo de moarte.”

O mare parte dintre poeziile lui **Mihai Rusu** pendulează între o formă de *cogito existential* și trimiteri de genul *poeta vates* către durerile neamului, ale unei țări sfârțecate. Discursul social-civic se potrivește bine cu tonul și stilul poeziei sale și descoperim un secol „care merge în răspăr”; lumea de azi cuprinde, fără discernământ, „bordeie și palate”, alături de „procreări și îngropăciuni”.

Vocea poetică vituperează deseori, limbajul e greu, surprinzând mizeria unei lumi și a prostiei „de care s-a scârbit Baudelaire”. *Cogito*-ul e bine instrumentat: peste lumea care se duce la vale plânge Dumnezeu, omul cu speranțele sale e trecător, doar lacul fiind „fără vârstă”, oamenii toți sunt supuși unui comandament cuprins într-un distih memorabil: „Că zice-se: în veci de veci/ A fost să vii, va fi să pleci...”. Atunci când poetul însuși se întoarce asupra a ceea ce a scris, rezultatul e surprinzător. Pornirile bine temperate de modernitate/postmodernitate care pot fi bănuite în multe dintre textele sale aici sunt lăsate în libertate, așa cum vedem în poemul care încheie volumul de față, poem care e intitulat **Comparație între plus și minus**: „Mai scriu un rând,/ da, mai scriu/ și nu conțesc/ decât spre ziuă,/ când deja îmi este greață/ și obosesc.// convenabil,/ cu un vers mai mult, cu unul mai puțin/ n-are însemnătate;/ în fine,/ să fie o carte”. Cu preocupări multiple (e și autorul unui interesant studiu intitulat **Eminescu al meu**), **Mihai Rusu** e un autor care scrie o poezie ce merită atenție, într-un peisaj specific tot mai greu de cunoscut și de înțeles până la capăt.

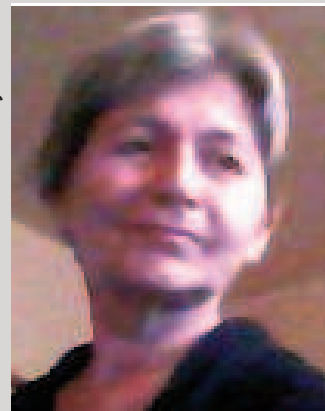
ÎNDESTULAREA CU ILUZII

(Continuare din pag. 2)

Poate chiar mai multe decât cele din deficitul bugetar pe anul recent încheiat, ori/și al celui în care abia am pătruns. Și iată cum, *volens-nolens*, ajungem încă odată la sloganul enunțat în chiar începutul acestor constatări: *există posibilități care se poate, și posibilități care nu se poate*. Totul ținând de deciziile Executivului. Dar, pentru a nu cădea în capcanele facerii sau în cele ale nefacerii de bine, să acceptăm un adevăr care nu ne oferă nicio altă alternativă: „*Politica este un amestec de eșec masiv, incontestabil, și o grămadă de promisiuni nerespectate*”. Iar pentru cei guvernati, acestea reprezintă codul de conduită de la care aleșii lor nu sunt dispuși să se abată, indiferent din ce direcții bat vânturile și cât de răscolitoare sunt acestea. Tari pe poziții. Acceptându-le ca pe un dat implacabil, să ne mai ostoin puțin frustrările rea-mintindu-ne și de cele spuse de Doamna de Fier a Angliei, Margaret Thatcher, în timpul mandatului său de premier: „*Nu uitați niciodată acest adevăr fundamental. Statul nu are niciodată altă sursă de venit în afara banilor, pe care oamenii îi câștigă ei înșiși. Dacă statul dorește să cheltuiască mai mult, o poate face numai sifonând economiile dumneavoastră, sau taxându-vă mai mult. Și nu e o gândire sănătoasă aceea că altcineva va plăti. Acel altcineva sunteți dumneavoastră. Nu există „bani publici”, ci numai banii plătitorilor de „taxe și impozite*”. Și-acum stau să vă întreb: găsiți vreo similitudine, sau chiar mai multe, între cele spuse de aceasta și cele hotărâte de recent instalații noastre la palatul Victoria? Pentru că, nouă, destinatarii măsurilor de austeritate servite pe tipsii de bune intenții, impresiile deja ne sunt foarte clare.

O CARTE MAI MULT DECÂT NECESARĂ

CARMEN FOCȘA

Iată un jurnal care direcționează atenția lectorului spre o zonă mai puțin explorată: efortul scriitorului de a i se recunoaște meritele și munca. Nu, nu e vorba de distincții ale forurilor de decizie, ci, pur și simplu, de a fi inclus în planurile

editoriale și în sumarul revistelor de profil, după ce a făcut dovada talentului său. **SCENE DIN VIAȚA LITERARĂ** (Ed. IDEEA EUROPEANĂ / 2007) se numește acest jurnal al lui ION LAZU, cuprinzând perioada 1979-1989, adică perioada în care România înregistra un traseu descendent în toate direcțiile, mai ales în privința culturii.

Autorul, având privilegiul de a se afla, sporadic, în proximitatea unor nume importante ale literaturii de atunci și de mai târziu, schițează portrete sugestive, personajele evoluează într-un cadru familiar lor-respectiv, restaurantul unde aveau acces exclusiv scriitorii, frecventat, printre alții, de Eugen Jebeleanu, Ion Gheorghe, Ion Nicolescu.

Mulți sunt menționați cu numele întreg.

➔ p. 17

Director IOAN PRAJIȘTEANU * Redactor șef: DUMITRU BRĂNEANU	membri: OVIDIU GENARU VIOREL SAVIN GHEORGHE NEAGU GRIGORE CODRESCU ION TUDOR IOVIAN DOINA CERNICA Director economic: Loredana DĂNILĂ ISSN 1841-9437	Colaboratori: Prof. univ. dr. ADRIAN DINU RACHIERU Prof. univ. dr. IOAN HÔLBAN Conf. univ. dr. IOAN DĂNILĂ Conf. univ. dr. VICTORIA FONARI (Chișinău) Redactori: Dr. DAN ARVĂTESCU, VIOREL DINESCU, LIVIA CIUPERCĂ, DORU CIUCESCU, PETRUȘ ANDREI, MIOARA BAHNA, NICOLAE MIHAI, PETRONELA APOPEI IOAN BĂRBUNȚOIU, GH. UNGUREANU, MIHAELA BĂBUȘANU, TINCUȚA HORONCEANU	Red. șef-adj.: Cristina ȘTEFAN Secretar de redacție: Mihaela BĂBUȘANU prezentare grafică: Ioan BURLACU Corectură: MIHAI BUZNEA Ilustrații revistă: Radu MIHAI CRISTINA ȘTEFAN - ad. SITE; Adresa: str. OITUZ, nr. 32, Bacău telef. 0741 110 005 E-mail: revista_plumb@yahoo.com Distribuție-curierat: Toader Titi ROZNOVANU

Conferințele Bibliotecii

11 decembrie 2024- **Varujan Vosganian** și minoritățile naționale de Ziua lor

CRISTINA ȘTEFAN

Eveniment fabulos, pe toate secțiunile lui: expoziție de carte și prăjituri „etnice” pentru etniile care s-au sărbătorit azi, armeni, evrei, germani, albanezi... Cărți multe oferite cu dărnicie!

La mulți ani!

Sceneta actorilor **Valentin Braniște** și **Florin Chivorhian**, într-un recital dramatic, apoi filmul documentar cu revoluția din '89, al regizorului Paul Cozghian. A urmat Conferința d-lui Vosganian despre libertate, „**Condiția de a fi liber**”, în care noi, generația care nu a cunoscut războiul, dar am făcut revoluția, am avut de înțeles cele trei categorii de libertate, explicate pe înțelesul tuturor de dl. Vosganian: libertatea gândirii, libertatea vorbirii și libertatea schimbării. În afirmațiile dumnealui ne regăsim cu prezentul nostru tulburat: „*N-am reușit să înțeleg ce am fost educat să fiu, dar mi-am dat seama ce n-am fost educat să fiu. Și anume, n-am fost educat să fiu liber. Și asta s-a văzut imediat în 1990, s-a văzut chiar și în zilele acelea, dar mai ales s-a văzut după. Trebuie să vă spun cu tristețe, generația mea, a copiilor născuți după război, a eșuat în acel moment. A fost un moment sublim, o mare șansă pe care ne-a dat-o cerul și pe care noi, generația mea, într-un anumit fel, am ratat-o.*”

Volumul **Dublu autoportret** - Varujan Vosganian, despre care **Polirom** afirmă: „...în peisajul literaturii române **Dublu autoportret** este o carte unică în felul ei, o cruciadă a inocenților, paginile ei putând fi citite ca un jurnal în care stările lăuntrice și descrierile detaliate ale lumii înconjurătoare alternează, ca o reconstituire istorică a Revoluției, atât de necesară unei memorii colective întesate de ambiguități, ca o meditație asupra istoriei ori, de ce nu, ca un roman de acțiune” **AGERPRES**, - a fost prezentată de profesorii dr. **Vasile Spiridon** și dr. **Adrian Jicu**. „*Chiar dacă în paginile astea eu sunt protagonistul și tot eu povestitorul, cartea de față nu este, totuși, o autobiografie. Nu e vorba, de fapt, de mine, ci de atâția alții ca mine*” - ne-a spus autorul.

Petru Done, într-un articol în ziarul **Deșteptarea** a comentat evenimentul cu atenție: „*Autorul cărții avea, la momentele din decembrie 1989, doar 31 de ani. De atunci a mai parcurs 35 de ani din viață. Una judeca atunci, alta a înțeles după atât timp. Elocventă este chiar ilustrația de pe coperta volumului, unde vedem o celebră pictură a lui Caravaggio, „David cu capul lui Goliat”. Și chiar Varujan Vosganian explică: „Am sentimentul că David mă înfățișează pe mine, cel care a stat față în față cu moartea. El a rămas acolo pe acel*

câmp, dar îl judecă de departe pe cel care sunt, pe Goliat cu trăsăturile îmbătrânite, cu o viață trăită între limite supradimensionate, închipuite, o grandilocvență pe care timpurile au permis-o, ignorând, în ce privește libertatea, tocmai detaliile care ar fi contribuit la miracolul ei. Cel ce a năzuit îl judecă pe cel în care și-a pus speranțele”. A scris, deci, o carte despre sine în **Revoluție** și despre ce s-a întâmplat cu el după aceea. Ziua de la care pornește povestea ei pare tot mai mult *mai lungă decât veacul* pe care îl parcurgem - cum poate ar fi văzut-o și **Cinghiz Aitmatov**, dar care a devenit leitmotivul unei analize despre condiția sentimentului de libertate. Despre eveniment, protagonistul **Varujan Vosganian**, președintele Uniunii Scriitorilor din România, a comentat pe Facebook: „*Conferința cu tema Condiția de a fi liber, recitalul de poezie susținut de actorii Florin Kevorkian și Valentin Braniște, prezentarea volumului Dublu autoportret și comentariile profesorului Vasile Spiridon și ale directorului Bibliotecii Județene, Adrian Jicu, au avut ca interlocutor o asistență numeroasă. Când, la un eveniment literar, numărul participanților excede numărul scaunelor, e un lucru dătător de speranță*”.

Desigur, speranță în rezistența pentru cultură în România a fost și organizarea în cadrul aceluiași eveniment a **Zilei Minorităților Naționale**, la Biblioteca Județeană, a unei expoziții de carte în care minoritățile entice au expus volume din diverse domenii și dăruite gratuit vizitatorilor. Despre semnificația Zilei Minorităților Naționale a vorbit președintele Sucursalei Bacău a Uniunii Armenilor, **Vasile Agop**.

Dintre cărțile expuse, dar și reviste, pliante, toate de o calitate tipărită impecabilă, amintesc câteva, semnificative și demne de o promovare mai accentuată.

Am citit zilele acestea volumul consistent al unui jurnal sub titlul **Întâmplări din goana timpului** al scriitoarei armenice **Anais Nersesian**, la Editura **Ararat**, 2018. Este un jurnal sub semn biografic și memorialistic, care curge din 1953 până în 1996, cuprinzând domenii de la evenimente politice, portrete

încât călătorești în timp, participând afectiv la întâmplările povestite. Subiectiv, afirm că fiind vorba despre generația părinților mei care au trăit războiul și marile schimbări ale sistemului, stalinismul, obședantul deceniu și tot ce a urmat, ei fiind atunci, copii, adolescenți, apoi studenți, tineri absolvenți, cartea m-a atras mai mult decât propriul meu jurnal. Vorbim despre acea „generație de sacrificiu” - deși cam toate au fost în felul lor „de sacrificiu” - pe care noi o știm din poveștile părinților și bunicilor noștri. **Anais Nersesian** le-a trăit la cofe maxime pe toate (s-a născut în 1937) și fiind un rafinat intelectual, cu o cultură bine documentată, povestirile domniei sale sunt de o valoare istorică remarcabilă, nu numai pentru comunitatea armeană, dar în general pentru istoria culturală a românilor.

Acest jurnal cultural începând cu 1953 și continuând până în 1996 are o valoare inestimabilă pentru evoluția culturală a României, dar și încadrarea noastră culturală în Europa și în lume. Metoda autoarei de a realiza acest mare demers cultural este una biografică, ea povestind cu spirit critic, dar și cu umor rafinat, despre evenimente culturale din acea vreme, despre personalități și autori de literatură, pictură și pictori, actori, teatre, muzicieni și muzică. Educația și erudiția sa, cultivate din copilărie, într-o familie de armeni (bunicul său, preot în Biserica Armeană la Târgu Ocna și Iași) i-au dat posibilitatea realizării acestui tablou imens în istorisiri captivante: 1953 - după moartea lui Stalin, elevă la Liceul Lazăr din Capitală povestește: „*Tradiția numărului matricol pe mâneca uniformei s-a perpetuat de la generațiile de băieți până în prezent când și noi, lăzăristele, avem ca pușcăriași un număr matricol al închisorii. Eu sunt 212...*” **Am cumpărat Poezii de Li Tai Pe, splendide! O descopăr pe Magda Ișanoș cu Marea sargaselor.**

În liceu a citit enorm: **Metamorfozele** lui Ovidiu, anticii, Horatius, Cicero, face eseuri comparative între anticii și Anatole France, Zola, apoi marea literatură rusă, Lermontov, Tolstoi, Gogol, Pușkin, Gorki,

Esenin, Dostoevski, o copleșește: „*Trăiesc mai mult în lumea cărților decât în lumea reală. Sunt ca un struț ce își ascunde capul în nisipul narcotizant al cărților ca să trăiască viața personajelor, cu care mă identific până la anulare*”. O înțeleg perfect, mie mi se întâmplă de o viață același lucru. În 1961, absolvă Facultatea de istorie a Universității din București și obține repartiție la Biblioteca Națională. Nici că se putea un post mai potrivit pentru un om iubitor de lectură și cultură. Biblioteconomia i-a venit mânășă: la o ședință de cenaclu a Sindicatelor: „*Se vorbește despre critica publicată în Scântea la adresa poezilor care în loc să aducă laude socialismului cultivă și amplifică decadentismul burghez, imund și nociv. Este vizat mai ales Gelu Naum, acuzat că își permite libertăți inacceptabile luate din rechizita onirismului și absentează din aria literaturii realist-socialiste*”.

Prietenă cu Miron Radu Paraschivescu și Alice Botez, cu care a fost și colegă la Biblioteca Națională, A. N. scrie în ani, de fapt, un dicționar cultural, o enciclopedie a vieții culturale a acestor decenii pe fondul unei lecturi susținute și complexe, permanente. Nu numai majoritatea aparițiilor de cărți este comentată și interpretată, dar și aspecte neștiute din viața personalităților active, cele diriguitoare culturii acelor ani. Nici autoarea nu a scăpat de cenzura comunistă.

1967: „*Miron Radu Paraschivescu e pornit împotriva impostorilor aflați la conducerea Uniunii Scriitorilor. În obștea scriitoricească se duc lupte acerbe pentru dominație. Se trag sfori în culise pentru vizite în străinătate, poziții favorabile în redacții și nominalizări la premii literare. Toți dau din coadă, se gudură pe lângă puternicii din Partid și se înghesuie să apuce un os cât mai suculent din oasele aruncate de stăpânire*”.

1980: este primită în rândul Uniunii Scriitorilor la recomandările lui Nicolae Manolescu, Laurențiu Ulici și Mircea Iorgulescu: „*Împreună cu mine au mai primit carnetul de membru al Uniunii și Ernest Victor Mașek, Doina Uricariu, Ludovic Roman, Romulus Vulcănescu, Adi Cusin și Gheorghie Scripcă - care în timpul studenției mele era asistent la socialism*”.

Laurențiu Ulici, în volumul **Literatură română contemporană**, Ed. Eminescu, 1995, îi interpretează volumele de poezie iar despre **Singurătatea spectacolului** afirmă: „*O examinare din perspectivă sceptică a vieții dar și a poeziei e toată aventura lirică din Singurătatea spectacolului, cartea cea mai bună a poetei (...) aventura lirică devine demers într-o identificare personală și ieșire din serie...*” **Anais Nersesian**, o scriitoare complexă, erudită, care ne lasă acest jurnal drept prezent continuu al devenirii literaturii și culturii române, cu sușurile și coborâșurile ei, cu interpretări subiective și fragmente neștiute sau ținute sub preșurile istoriei. Editorul volumului recenzează volumul laudativ: „*O carte de proză acest jurnal ad hoc, în care privirea autoarei, cea care respiră și privește lumea din jurul ei, reține pentru timpul viitor, clipa repede trecătoare. Dincolo de partea istorico-narativă, cu valoarea ei documentară, rămâne și cea artistică, strict literară. Căci asta avem acum la îndemână, spre lectură și delectare, o mare carte de bună literatură. Alături de jurnalele târgoviștenilor - Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, Costache Olăreanu - al lui Alice Voinescu, cartea lui Anais Nersesian devine un reper pentru literatura română contemporană. Citiți cartea, nu sunt aprecieri de conjunctură. Bravo, Anais!*” - Bedros HORASANGIAN,

Evenimentul Bibliotecii din 11 decembrie 2024, cu protagonist principal **Varujan Vosganian**, a devenit prin participarea minorităților naționale un potpuriu de cultură, iar noi, simpli participanți, am plecat cu lecții învățate, continuat acasă prin lectură benefică aflării mereu inedite, mereu nu îndeajuns.

La fel ca pictura este poezia, și invers

OTTILIA ARDELEANU

Cartea **Pagini de haibun**, bilingvă ro-en, publicată în 2024 la editura bucuresteană *Eikon*, este impresionantă. Este o carte a *imaginilor-sentiment*, a *imaginilor-emoție* și a *imaginilor-cuvânt*. De la primul paragraf al fiecărui haibun și până la ultimul este o derulare cinematică de imagini și trăiri de o finețe relevantă; citind, parcă toate zgomotele, freacă, mișcarea devin onomatopice, parcă te afli chiar în acel cadru natural, printre lucruri cunoscute ori necunoscute. Toate destăinuirile auctoriale capătă un profund lirism și devin poezie de o tehnică aparte.

Despre tehnica *haibunului*, despre începuturile profesorului **Ion Codrescu** în ale poeziei de sorginte niponă, despre poetul care l-a inspirat încă de pe când era student, ne vorbește chiar autorul în introducerea cărții.

Este de remarcat că asupra *Paginilor de haibun* s-au aplecat nume importante ale culturii naționale și internaționale: Gabriela Crăția, Mihai Zamfir, Angelo Mitchievici, Vladimir Devidé, James Kirkup, Joan Prefontaine. Prefața este scrisă de Rich Youmans. În postfața, de Liviu Franga. De asemenea, cartea dispune de *cuvântul înainte* al profesorului Itō Isao, de la Universitatea Aichi (Nagoya) din Japonia, care afirmă că: „Dacă ar trebui să spunem pe scurt ce înseamnă *haibun*, cuvintele cele mai potrivite ar fi: proză poetică”.

Cartea conține 25 de titluri și ilustrații grafice asociate, astfel că, aflăm cu bucurie despre „poezia unui pictor, pictura unui poet” – așa cum își intitulează Liviu Franga postfața la această carte. Unele dintre *haibunuri* au primit premii importante de-a lungul vremii.

Cu ani în urmă, aproximativ prin 2011, am împrumutat cartea **Vocile muntelui** a domnului Ion Codrescu și, pentru că m-a fascinat, am scris impresiile mele literare despre acel volum. Aveam să-l cunosc pe autor abia în 2019, când i-am și dezvoltat cronica.

„Umbră unui nor vine și pleacă”, tehnică mixtă pe hârtie, însoțește primul haibun din carte, cu titlul *În Munții Apuseni*. Reprezentarea grafică este a unei case de munte, simplă, izolată, mică și singuratică, împrejmuțată de un gard aproape provizoriu, cu o căpiță alături, singura care ar putea infirma prezența singurătății. Textul asociat este o incursiune în spațiul montan, pe un drum nepopulat, într-o liniște de invidiat. Întâmplarea face ca autorul să treacă pe lângă o casă din care o femeie, bucuoroasă, iese și, cu binețe, îl invită la un scurt popas și un moment de bună dispoziție. Iată cum omenia contrabalansează singurătatea, atunci când se ivește ocazia! În inima Transilvaniei, cărările prin iarbă sunt sigurele care

alimentează această inimă. Gospodăriile cu chip uman, cu acoperiș țuguiat precum o căciulă, forfotesc, în liniște, de oameni și animale. Pe-ăcolo miroase a busuioc și a icoane vechi la care se roagă fiecare ca într-o biserică ridicată în propria casuță. Oameni simpli, rugându-se, iată o imagine înduioșătoare. Autorul introduce *haiku*-ul într-o manieră exemplară, exact atunci când e nevoie de o respirație ca să poți înțelege că într-un astfel de loc liniștea și pacea domină întregul: „*niciun zgomot- / o molie își schimbă locul / la fereastră*”.

De fapt, pacea este unul dintre instrumentele de care autorul se folosește pentru a demonstra că natura, așa cum este, nu face decât să infuzeze liniște și o stare permanentă de contemplație, o rămânere cu sine spre regăsire.

În ampla tăcere din care vin toate ecourile creației există o muzicalitate a acestuia, o ritmicitate și o sonorizare interioară impecabilă, ca la un concert de Bach, cu preludii și fugi. Și iată, spectaculosul haiku, cel care face diferența, dar totodată întregeste parcursul epic al mesajului: „*cameră goală- / rezonanța/unei voci*”.

Cum să nu te fascineze o astfel de tăcere, tulburată din când în când de notele percutante, izbitor de emoționante, cu decodor de tristețe, melancolie, bucurie ori poate mândrie?! Note care se întrec cu țipătul tăios al păunului, la fel cum un tunet puternic taie cerul în câteva linii luminoase. Peisajul prezentat de autor, cât și personajele, în ansamblu, alcătuiesc o imagine sugestivă reprezentată prin grafica numită *Lumina persistă pe vârful muntelui* care insistă pe luminozitate, ceea ce conferă o stare de mulțumire, de optimism, de plăcere.

Formația de grafician a autorului se deduce simplu din *haibunul* Ivanciu în care punctul central este o sperietoare de ciori creată de Ivanciu și despre care **Ion Codrescu** afirmă: „În realizarea ei se îmbinau perfect realismul cu fantasticul, naturalismul cu expresionismul și cubismul cu suprarealismul. Din partea de jos a personajului, până la pălărie, el a folosit o multitudine de materiale și texturi: îmbrăcăminte, țesături, dantele, sticlă, pietre, mărgelă, lână, cânepă, sfoară și pene”. Iată cum autorul se folosește, cu prisosință, de principiul detaliului. În plus, autorul aduce în prim-plan o poveste reală din copilărie. „Ivanciu era un vorbăreț de mare clasă. Un povestitor de neîntrecut”. Cât despre soția lui, sătenii îi spuneau „dantelăreasa”. Autorul reține o multime de lucruri, personaje, atitudini, gesturi și revine deseori la copilăria împregnată cu influențe, obiceiuri, zicăle, până la urmă cu normalitate. Își trage seva acelor timpuri în aceste sincere și lirice *haibunuri*.

Fiecare haibun este o metaforizare a realului. Totul într-un ritm uman. Ivanciu are asociată o grafică interesantă, numită ritmul vântului și foșnetul frunzelor.

Ion Codrescu este un traducător de stări, de cuvinte. Succintul îl face special.

Prin ascundere de surplus, prin sugestie, face o favoare cititorului care va vedea imaginea în lipsa cuvintelor.

Cu cât concentrația cuvintelor este mai mare, cu atât imaginea este mai profundă, mai relevantă.

Cartea este un periplu prin momente din viață, mai ales din copilărie și de călătorie, și se umple de culori, de suflet, de nuanțele unui trai, de bucuria creației, de recunoștința față de predecesori, fie ei doar vecini, fie ei mari înaintași ai artelor: „*de la vecini- / mirosul inconfundabil / de pâine caldă*”

– iată misterul unei bune și longevive conviețuiri.

Aș putea afirma că o a doua locuință a autorului este în cultura japoneză. Aduce nume și locuri preumblate, ceremoniale specifice, îmbrăcăminte și ritualuri, aranjamente ikebana, orezul transformat în rogojini tatami și altele la fel de atrăgătoare ca formă, stil, culoare, miros, și miturile pe marginea atâtor simboluri, dar chiar denumirile japoneze care au o curiozitate în exprimare și o sonoritate diferite de ceea ce ne reprezintă pe noi, aduce aroma ceaiului (*matcha*) și chiar și a preparatelor total diferite de ceea ce savurăm în arta culinară românească. „Ceașca shino era un element de legătură între persoanele care o țineau în mână și o anumită doamnă care avea acest obiect de artă în urmă cu multe generații”.

Sesizez plăcerea autorului de a folosi cuvinte din limba vorbită în locurile vizitate, așa cum și în Veneția, după carnaval: „Am sosit în Veneția într-o dimineață rece de iarnă. De la gară iau un vaporetto. Sunt nerăbdător să văd orașul. După câteva minute, ajung pe Canale de la Giudecca”.

Ion Codrescu este un veritabil cercetător de lumini și umbre, un observator de finețe a tot ceea ce mișcă în universul apropiat. În *Nocturnă* (chopinian titlu!), elementele care îi atrag atenția sunt: flacăra lămpii, mărunțelul tăiat, hârtia pe care urmează să scrie un haiku („*Dacă aș trasa cu pixul conturul de la umbrele mărunțelului, aș putea face o compoziție interesantă*”), luna, un nor care o acoperă încetinel și câinele vecinului. Ansamblul este un tablou vizual („*Mă uit la fiecare obiect și am impresia că sunt într-un tablou de Caravaggio*”) și auditiv: („*Mănânc un sfert din măr. În liniștea perfectă a camerei aud sunetul ușor când mestec... Mă așez în cerdac. Nu departe de mine aud un zgomot ușor de lanț*”).

Câinele proprietarului a sesizat pașii mei pe verandă și a ieșit din culcușul lui să vadă ce se întâmplă. Nu latră. Schiaună o singură dată și cască”). Iată cum toate aceste obiecte devin un întreg care îl inspiră pe scriitor, insuflându-i imagini savuroase, una după alta:

„pe hârtie/în locul poemului/
umbră unui ram”

– acest *haiku* mărturisește doar în opt cuvinte și fix șaisprezece silabe exact ceea ce autorul povestește în numai două paragrafe ale nocturnei poetice.

Cu măiestria care îl caracterizează, autorul evidențiază simultan un număr de planuri care se armonizează ca idee și cromatică, aceste planuri pregătindu-se unul pe celălalt, minuțios, astfel încât suprapunerea să fie perfectă și autentică. Iată, în hai-

bunul Profesorul: „*Vorbim despre formă și structură, textură, prim-plan și fundal...*”

Pregătește ceaiul preferat: verbină combinată cu flori de portocal”. În tot acest volum persistă un aer exotic, ceva care îți transmite o seninătate, un prea-plin. Poate și datorită amestecului pictural dintre cuvintele și în alte limbi cu trimerurile către pictori renumiți și muzicieni de primă mână.

Această carte este un periplu prin civilizații!

Descrierile atente sunt adevărate poteci către adâncul sufletului artistului care surprinde atât prin cuvânt, cât și prin culoare. Ai impresia că asistezi la adevărate lecții de cultură!

Autorul folosește, în călătoriile și contemplările sale, aproape mereu, comparația între ceea ce îi este dat să vadă, să simtă, să mediteze, și ceea ce a lăsat acasă, acel acasă-reper pe care deja îl cunoaște în profunzime:

„copac căzut-
în țara mea e timpul
culesului caiselor”

Tot în ideea acestui paralelism, **Ion Codrescu**, în hoinăreala sa prin timp și spațiu, pune față în față cele două oglinzi, cea de acasă și cea din străinătate: „Oglinda de acasă ne spune, câteodată, să nu ieșim din ritmul personal. Oglinda străină ne invită, ne atrage, ne provoacă.

Este dificil să păstrezi un punct echidistant între aceste două oglinzi. Mai bine le ignori și îți vezi de drum”.

Poți lua, cu alte cuvinte, totul în joacă, la voia întâmplării, așa cum insinuează și *haiku*-ul imediat mergător:

„în jocul lor/vrăbiile mișcă/
țufa de hortensia”

Îmi vine să cred că *haiku*-urile sunt antracte în scenetele prezentate!

Povestea fluturelui salvat dintre frunzele de salată este tulburătoare, în consonanță cu revederea dintre tată și fiu, pianistul rămas în Franța, după un concert, înainte de revoluție, fapt care i-a separat timp de douăzeci de ani, ca măsură de opresiune a regimului comunist. Dar, după revenirea în țară, „*golul care/ nu poate fi măsurat*” se umple de un zâmbet schițat.

Autorul împletește cadre naturale, de călătorie, cu cele umane, într-o deplină armonie. Ca într-o *ikebana*!

În toate preumblările sale autorul ia cu sine recuzita adecvată. Nu lipsesc: aroma ceaiurilor, razele căzute cumva peste natură, prietenii, dar și cunoștințele noi, parcurile, muzeele, fenomenele naturale, galeriile de artă, referințele la personalități ale artelor, contemplații și meditații, o întreagă pleiadă de simțiri estetic redată prin scris și tehnici grafice.

Deocâmpdată, am citit varianta în română. Voi trece și la cea în engleză.

Am simțit că așa trebuie să duc la bun sfârșit o carte de mare încărcătură emoțională. Cu fiecare haibun, un filmuleț asemenea celor văzute la teleenciclopedia.

Îmi place nespun semnului de carte atașat: un mestec alb. Așezat între filele oricărui două epoci, ale oricărui două continente, ale oricărui două limbi, ale oricărui două sentimente...

„carte renascentistă-
încerc să descifrez
un text în latină”

DIANA-DOBRITA
BILEA

Hazul de necaz și iubirea pentru aproapele

Deși locuiește de mai bine de 30 de ani în Canada, **Leonard I. Voicu**, poet și prozator, fondator și redactor-șef al revistei **Repere literare** (care apare de patru ori pe an la Montréal), continuă să iubească limba română. Dovadă sunt cărțile și inițiativele sale culturale, printre care și faptul că a susținut, inclusiv financiar, realizarea unei lucrări artistice importante pentru comunitatea românească de acolo. E vorba de bustul lui Mihai Eminescu, plăsmuit de artistul plastic Petru I. Birău. Sculptura este amplasată în fața Catedralei Ortodoxe *Buna Vestire* din Montréal, de unde îi întâmpină pe credincioșii români și pe iubitorii de carte veniți la Casa Română, care este și sediul Cenaclului „Mihai Eminescu” fondat de același infatigabil **Leonard I. Voicu**. A publicat volumele de versuri „Zori de zi” (Ed. *Destine*, Montréal, 2011), „Singur și departe” (Ed. *Singur*, Târgoviște, 2011) și „Iubiri” (Ed. *Destine*, Montréal, 2014), cartea de nuvele „Funia roșie” (Ed. *Antim Ivireanul*, Râmnicu Vâlcea, 2016) și romanele „Surorile” (Ed. *Betta*, București, 2018) și „Singur” (Ed. *Ex Ponto*, Constanța, 2021).

Spre sfârșitul anului 2024, iată, **Leonard I. Voicu** ne propune o nouă carte, publicată la cunoscuta editură bucureșteană *Eikon*: volumul de proză scurtă „Erori de programare” (144 de pagini), care conține 36 de texte. Cele mai multe dintre acestea au o structură dialogică și mizează pe poanta din final, dar toate, până la ultima, au un mesaj pe care și cititorul grăbit îl poate prinde datorită fluentei, coerenței, conciziei și exprimării lipsite de orice prețiozitate. Intenția prozatorului este, în principal, să evidențieze dezordinea generală a lumii în care trăim și să-i reproșeze cumva Creatorului, făcând haz de necaz, „erorile” date de „programul” folosit pentru creația care pare să se fi îndepărtat prea mult de tiparele inițiale. De altfel, textul care deschide volumul, *Marea adunare planetară*, deconspiră un „sfârșit de ciclu” și înțelegerea de către instanța divină a necesității unei alte geneze: „Creatorul a ascultat pe fiecare, apoi a luat cuvântul. Era primul Cuvânt după cinci miliarde de ani./ - Bine! Și acum, o vom lua... iar... de la început!”. Este, de bună seamă, și un semnal de alarmă, care va fi tras de mai multe ori pe parcursul discursului acestei cărți. Autorul satirizează mentalitățile și viciile liderilor lumii în proza scurtă *Propunere SF*, subliniind, fără să lase loc vreunei speranțe sau utopii, frontul comun al acestora pe toate planurile pentru păstrarea puterii. Astfel, **Leonard I. Voicu** își imaginează că la o întâlnire a liderilor G7 președintele SUA prezintă celorlalți șase șefi de stat un extraterestru care vine cu oferte avantajoase pentru toți oamenii, cum ar fi călătoriile în timp, telepörtarea, prelungirea cu zeci de ani a vieții umane etc., dar și „capacitatea de a captă și înțelege gândurile celorlalți”, ceea ce ar însemna că aleșii popoarelor n-ar mai putea minți sau ascunde adevărul.

Evident, liderii G7 renunță în unanimitate și cu aceeași promptitudine la asemenea beneficii pentru omenire.

Într-o altă schiță, trei „transformeri”, „autoboți” militari, creați de om pentru a distruge, „au pactizat, dând dovadă de incipiente sentimente humanoide”. În timp ce mașinile capătă „comportamente pacifiste deviate”, oamenii și mass-media sunt oripilate că în acest fel nu s-ar mai putea continua războiul (*Eroare de programare*). Cu certitudine, autorul s-a inspirat din realitatea zilelor noastre, când crește apetitul pentru conflictele militare, iar modernizarea continuă a armelor de ucidere în masă a devenit un imperativ, un țel, un obiect de mândrie și de intimidare a altor lideri și națiuni.

Cartea nu continuă doar în linia aceasta satirico-umoristică. **Leonard I. Voicu** pune accent și pe emoția pozitivă, pe dragoste, care poate face lumea mai frumoasă și mai bună. Recurge de câteva ori și la personificare. De exemplu, cana îndrăgită de Paul și invidiată de suratele ei din vitrină, reparată de el când aceasta cade și i se rupe toarta, cunoaște clipe dominate de senzualitate și are un comportament de femeie cuprinsă de fiorii iubirii: „Paul scrie acum un text la computer. (...) cu mâna sa bărbătească mă pipăie, mă strânge de mijloc, îmi schimbă poziția, apoi mă ia de toartă și, cu o mișcare lină, mă duce la gură. Buzele lui carnoase se lipesesc de mine, le simt căldura. Dacă aș putea, i-aș spune că îl iubesc” (*Confidențe*). Aflăm despre oarba care „vede” frumusețile Greciei prin intermediul descrierilor făcute de o „doamnă mai comunicativă”, necunoscută ei până atunci, și despre cum, drept răsplată, o mângâie pe cap pe străină tot timpul cât i se vorbește (*Frumusețile Greciei*). În ambele cazuri, observăm un feed-back pozitiv, un echilibru, o relație armonioasă, așa cum, idealizând, ar putea să funcționeze toate raporturile din societatea noastră. Autorul invită astfel la iubire și bunătate, virtuți care au o putere indescriptibilă și care ar putea în definitiv să ne salveze.

Leonard I. Voicu știe și să râdă sănătos: scrie despre avantajul unui cuplu care, abia după ce a trecut prin divorț, și-a regăsit fiorul, emoția întâlnirilor, iubirea pierdută în rutina matrimonială (*Doi latini*). Decupează fragmente de realitate dură, evidențiind drama familiei destrămate, cu un copil purtat de la un părinte la altul (*Întâlnire cu gard la mijloc*). Îndeamnă cititorul să nu-i judece pe oameni „de la prima vedere” (*La prima vedere; Graba e degeaba*), să nu urască, să ierte (*Tu pe cine urăști?*). Condamnă lipsa de toleranță, de empatie, de subtilitate (*Puteai să omori copilul!; Brânză bună în burduf de câine*).

Cartea „*Erori de programare*”, cu un discurs alert, captivant, acurat, imaginând ipoteze variate, problematizând și radiografiind tablouri ale realității, are forța de a face mai vizibile tarele, golurile sau frumusețea morală demnă de urmat din societatea contemporană. Îndeamnă cititorul să nu caute prea departe sensurile lumii și să-și conștientizeze dimensiunile interioare spre a dobândi echilibrul și spre a evolua. Iată o mostră cu o perspectivă luminoasă, aflată chiar în textul care încheie volumul: „Sunt în pace și armonie cu mine însumi și mă iubesc așa cum sunt.

Cu toate imperfecțiunile mele. Cu tot ce am realizat și cu tot ce am greșit. (...) Ce hrană vă trebuie? Îmi întreb celulele. Iubire! Răspund ele, luate separat și toate împreună” (*Trei variante*).

ELENA PURUȘNIUC

Ireversibil

ideatice puternice. Astfel, sunt surprinse adevărate esențe ale existenței umane, dublate de interogații pulsative, ce provoacă o stare confesivă, așa cum se observă și în poemul care deschide prima parte a volumului: „De ce să iert totul?/ Îmi e cu neputință./M-ar da gata cu tăișul ei/ dăra rămasă de pe urma iertării./ M-au vândut și pe mine unii/și n-am văzut primprejur/ pâlce de spânzurați de scârba vânzării”.

Întregul cadru ce definește viața subiectului liric pare a fi construit asemenea unui tribunal. Viața devine un proces continuu, dublat de speranțe, așteptări, clemențe, sau judecăți aspre, care rezultă într-un plan unde solaritatea devine doar o amintire. Sinele se simte mereu înlănțuit de un sentiment de vinovăție absurdă, ce devine asemenea unei aure, care îl însoțește pretutindeni: „Atâtea speranțe am ucis cu așteptarea asta/ că mi-a venit să-i cer iertare orișicui/ și-atât de des/ că de nicăieri/ mi-a ieșit în cale un judecător./ (...) Tăra după sine întreg tribunalul”.

Atmosfera bizară și fantomatică se amplifică pe parcursul poemului, dând senzația unui eu tulburat, alienat și aflat în stăpânirea unui forțe străine ce îi provoacă dispoziții psihotice: „Se îndreptau înspre mine și câteva cuvinte / se rostiau singure / vorbindu-mi de o vară și de un tren nevăzut/ dar auzit noaptea de noaptea/ plin de metale la aceeași oră / și de ecouri de-ale-ndepărtării”. Starea apocaliptică ce macină conștiința este transpusă în cadre vizuale, alcătuite din secvențe deosebite și de o claritate arzătoare: „Vine de unde nu te aștepti/ dinspre nebunul cartierului/ îl știm cu toții de când lumea./ (...) I se zdrențuiește de la o vreme/ oamenii îl ascund sub alte haine / alte culori/ dar galbenul se reasază pe el și rămâne acolo”.

Poemul continuă cu versuri reflexive asupra condiției umane. O condiție ce stă sub semnul absurdului și al unui sine poetic pierdut în mirajul comunitar: „Omul nu îmbă-trânește/ și nici nu înnebunește mai tare./ Se oprește brusc și te întreabă:/ Pe tine încă nu te-au ridicat?”. În a doua secțiune a cărții regăsim exprimate sentimente de revoltă pentru starea dezolantă a societății, unde meritocrația este un cuvânt uitat.

Prin volumul de versuri **Ireversibil** (Editura *Tracus Arte*, 2024, 106 p.), **Radu Sergiu Ruba** țese un imaginar poetic care stă sub semnul pendulării între spații ale luminii devoratoare și realității întunecoase. Realității zbuciumate, redată prin incursiuni deosebite în diferite locuri și etape diferite de viață, unde doar poezia devine singurul catalizator pentru trăirile exterioare caracterizate de emoții febrile și căutări ce trec dincolo de un firesc al existenței. Pe coperta a IV-a cărții regăsim un comentariu deosebit de Al. Cistelecian, despre formula poetică abordată de autor: „El împinge, pur și simplu, frivolitățile în criză dramatică, le exaltă până când acestea se desconsfiră ca traume ori anxietăți. Lejeritatea dicțiunii devine, astfel, un lift manevrat de însăși vocația (ascunsă cât se poate) *pathosu-ului*”. Volumul este organizat în două secțiuni, unde domină o bună știință de construcție a secvențelor poematice de impact, prin faptul că autorul dă dovadă de o versatilitate în ceea ce privește temele abordate, dublată de integrarea unor mesaje substanțiale redade print-un limbaj minima-

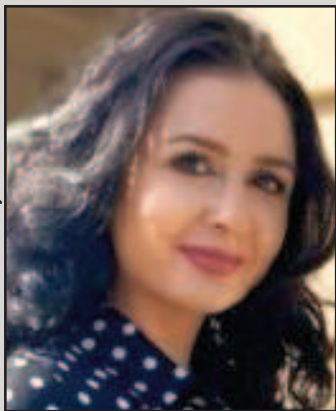
list, bine temperat.

Elementul paratextual ce precede prima secțiune a volumului definește foarte bine filioanele lirice după care se ghidează poetul: „Ar trebui poate alese tocmai cuvintele care să nu spună prea mult”- (Mircea Ivănescu).

Acest mesaj este chiar miza poemelor, deoarece **Radu Sergiu Ruba** ne oferă structuri

Despre a avea (sau nu) carismă

MARIA-LOREDANA
PLEȘCA

Nu de puține ori ni s-a întâmplat să auzim despre cineva că este *c(h)arismatic*. Și de câte ori nu ne dorim să îl măgulim pe interlocutorul nostru, prin intermediul platformelor sociale, dar nu cu una cu două, ci corect gramatical? Să îi scriu ești *carismatic* sau *charismatic*? Sau ar fi mai potrivit *harismatic*? Oricum ar fi, până mă lămuresc cu ortografia acestui cuvânt, voi insera un emoji, în speranța că interlocutorul nu-și va da seama că sunt pândit de un val de incertitudine în ceea ce privește scrierea corectă a acestui termen, alegând, pentru moment, varianta *carismatic*. Răsuflesc ușurați, căci unii încă mai susțin deviza: *Dumnezeu să-ți ierte greșelile, inclusiv cele gramaticale*.

Până să alertăm instanțele etimologice de problema cu care ne confruntăm, ar fi necesară o descriere a *c(h)arismei* și a fericitului posesor al acestei însușiri. Cunoașteți cu toții acea persoană *c(h)arismatică* cea care reușește, prin farmecul personal, să fie plăcută de către toți oamenii din jurul său, acea persoană care-și pune la bătaie șarmul în direcția câștigării avantajelor personale, culmea, fără prea mult efort. Ați văzut *c(h)arismatici* care să fie osteniți? Nu cred, căci lor parcă totul le cadă din cer. Oare să fie instanțele divinatorii care să le arunce din cer *c(h)arismaticilor* daruri? Este foarte probabil, căci în **Marele dicționar de neologisme** (Florin Marcu, Editura Saeculum, 2000), *carisma* semnifică „dar particular conferit oamenilor prin grația divină; *har*.” Noi am împrumutat acest termen din franceză, „charisme”, dar el își are originea din grecescul „kharisma”, cuvânt asupra căruia vom insista (vă promit!), dar nu înainte de a vedea definiția oferită de **DEX** (2009) acestui cuvânt. Astfel, în dicționarul amintit, *charismă* reprezintă „influență asupra mulțimii datorată prestigiului, farmecului personal; ansamblu de date spirituale deosebite, coborâte prin Duhul Sfânt asupra comunităților sau indivizilor”. Ceea ce ne atrage atenția, în mod paradoxal, este faptul că în cele două dicționare discutate diferă ortografia termenului supus analizei. Prin urmare, se cuvine să înaintăm și mai mult cu aceste explicații; de exemplu, în **DOOM2** (2005), termenul este glosat sub această formă – *charismă*. Mai mult, acest dicționar ne avertizează asupra faptului că grupul *ch* se pronunță *c*. Observăm că și **Dicționarul ortografic al limbii române** (Editura Litera Internațional, 2002) optează pentru scrierea cu grupul *ch*- *charismă*, dar **DOOM3**- (2001) susține vehement varianta *carismă*.

Ceea ce face ca totul să fie și mai provocator este chiar definiția din **Dicționarul enciclopedic** (Editura Enciclopedică, 1993-2009): „*harismă* (*charismă*) (gr. *harisma*, lat. *charismata* „dar”) 1: „dar sau virtute

împărtășită de Duhul Sfânt unor persoane, cum ar fi: darul înțelepciunii, al vindecării, al prorocirii, al tălmăcirii de limbi; poate fi permanentă sau temporară. 2: „calitate care permite posesorului ei să-și exercite ascendentul sau autoritatea asupra unui grup”. Așadar, analizând aceste definiții, ajungem la concluzia că acei oameni despre care noi spunem că sunt *charismatici* chiar au un loc cald rezervat lângă zei. În termenii modernității de astăzi, acești oameni sunt cu *stăea în frunte*, sunt suspecti și de intervenția norocului în viața lor (nu știm cu certitudine dacă aici intră și norocul *chior*). Dar de cele mai multe ori, alarmele îngrijorătoare din jurul acestor oameni sună cam așa: „prost să fii, noroc să ai” sau „a reușit pentru că a avut noroc”. Referitor la parcursul grafic al termenului în cauză, sesizăm diferite modificări pe axa timpului, căci norma actuală s-a aliniat eliminării literei *h*, care oricum nu avea valențe sonore; mai mult ne dădea bătăi de cap întrebându-ne: se pronunță sau nu *h*? Cu toate acestea, unii specialiști au fost de-a dreptul indignați la vederea acestei modificări, considerând a fi o lipsă de respect față de principiul etimologic, care a fost preșchimbat, în acest caz, la unul fonetic. Intorcându-ne, așa cum v-am făgăduit, la grecescul „*kharisma*”, aflăm că în Grecia antică *Charis* era zeita *harului*, reprezenta întruchiparea frumuseții și a bunătații. Cu siguranță vă mai aduceți aminte de ea din *Iliada* lui Homer ca fiind soția lui Hefaistos, cunoscută și cu numele de Aglaea.

Așadar, luând act de noile reglementări impuse de norma literată, adoptăm, la rândul nostru, varianta *carismă*, fără intervenția lui *h* etimologic.

Fiindcă ne-am lămurit în privința scrierii acestui termen, îndrăznim să ne punem întrebarea: oare toți *carismaticii* primesc aceste daruri de la Duhul Sfânt? Inițial, despre sacerdoți se spunea că sunt hărăziți cu darul înțelepciunii și propovăduirii *Cuvântului* Domnului. Astfel, termenul *carismă*, după cum cred că ați intuit încă de la bun început, este sinonim cu *har*, chiar dacă acest din urmă cuvânt l-am primit din slava veche, *chari* (**DEX** 2009). Interesant este faptul că în limba română veche *har* era folosit pentru a denumi o „răsplată acordată cuiva ca un semn de bunăvoință, ca o favoare deosebită” (**DEX** 2009). Prin urmare, termenul *har* era echivalent și cu „mulțumire/ recunoștință/ gratitudine”, indiciu care ne lansează și pe pista descoperirii unui alt cuvânt asociat cu cel discutat – euharistie, actul de venerație care constă în împărtășirea cu pâine și vin a credincioșilor.

Am certitudinea că ați auzit discutându-se că sunt unii preoți cu *har* sau fără *har*, știți bine, acei preoți cu *har* care au menirea de a-ți spune dacă vei câștiga la loto în viața aceasta sau în cealaltă.

De exemplu, să aruncăm o privire la câteva titluri turbionare din mass-media: „Preotul-vrăjitor din Iași. Părintele Irimia și-a descoperit harul clarviziunii recent și primește clienții în casa ornamentală cu un Audi la intrare” (adevărul.ro, 28. 01. 2015, 13:22) sau „Cum s-a îmbogățit preotul turnător Vrăjitor, care sare la bătaie cu crucea: deschide Cartea și vede viitorul” (adevărul.ro, 05. 10. 2014, 19:15). După cum observăm, acești propovăduitori sunt considerați în

mentalul colectiv drept persoane cu *har*.

În realitate, doxologia.ro ne demonstrează că nu există o delimitare între preoți cu *har* și fără *har*, ci „orice persoană sfințită, adică intrată în cler prin Taina Hirotoniei, este purtătoare de *har* sau are *har*” (doxologia.ro, Există preoți cu *har* și preoți fără *har*?).

Prin urmare, toți sacerdoții sunt hărăziți cu *har* de la Duhul Sfânt, dar trebuie să recunoaștem că unii, prin tactul lor pastoral, reușesc să fie mai aproape de sufletul oamenilor. De aceea, cei care pretind că sunt *clarvăzători* sunt considerați mai cu *har*, căci de cele mai multe ori le transmit clienților tocmai ce vor ei să audă.

De o deosebită importanță pentru discuția noastră este și următoarea afirmație vehiculată tot de doxologia.ro: „*harul o dată primit nu se împrăștează și nici nu creștem după cum aici nu se pierde*”.

E drept că, în acest caz, nu luăm în calcul situațiile de caterisire; dar chiar și așa preotului nu i se suspendă *harul*, ci devine „ne-lucrător”.

În trecut fie spus, să nu scăpăm din ochi nici date de natură onomastică livrate de cuvântul *har*, așadar, a se vedea Hariton (de exemplu, Sfântul Cuvios Hariton Mărturisitorul), cu afereză Ariton/ Riton și cu metateză Hiraion (**Dicționar Onomastic Românesc**, Editura Academiei RPR, 1963).

Ceea ce ne pune pe gânduri este, într-adevăr, regionalismul *hariton* care semnifică „(om) prost, leneș, gogoman”, care nu este însoțit de date etimologice.

Totuși, ținând seama de sintonia dintre *har* și *carismă*, mai putem pretinde că suntem *carismatici*? Oare nu ar fi necuviincios să ne însușim *harul* pe care îl primesc preoții la *taina hirotoniei*?

Răspunsul ni-l oferă chiar sociologul Max Weber, care face distincția dintre *carisma instituțională* și *carisma pură*. De aici, s-au vehiculat tot felul de studii legate de puterea liderilor *carismatici*, făcând trimitere la acei conducători care reușesc să-și persuadeze subalternii prin mijloace expresive, emoționale. În acest sens, Constantin Sălăvăstru (2020) vorbește despre puterea factorului *carismatic* în procesul de persuadare a celuiilalt, susținând că discursul unui om *carismatic* este „o sărbătoare verbală colectivă” (Sălăvăstru, **Mic tratat de oratorie**, ediția a III-a, 2020, p. 71). Astfel, oricine poate deveni un *lider carismatic* dacă urmează diferite tehnici de la diferiți *guru* din acest domeniu, cu mențiunea că nu ar fi îndreptățiți să admită că au devenit *carismatici*, datorită grației divine. Bineînțeles, să-i dăm Cezărului ce-i al Cezărului și să recunoaștem că, într-adevăr, sunt unii de-a dreptul *carismatici* deoarece și-au descoperit talentul/vocația hărăzit de Cel de Sus și știu să și-l pună în valoare. Fără doar și poate, o dată cu apariția studiilor sociologice despre *carismă* aceasta și-a diminuat din caracterul sacru, traversând o etapă de laicizare.

Har Domnului! (Slavă Domnului!) că am ajuns până aici, exprimându-mi speranța că nu veți uita, până data viitoare, ceea ce Michel de Montaigne ne mărturisea în **Eseurile** sale: „Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă *har*” (Michel de Montaigne, **Eseuri, Cartea a doua**, traducere din franceză și note de Vlad Russo, Editura Humanitas, București, 2020, p. 145).

Dar până la urmă... avem sau nu avem *carismă*?

Ireversibil

(Continuare din pag. 7)

Sunt evidente și versuri legate de o falsă rezistență prin cultură, deoarece fondul, după cum știm, este umplut de pseudo-hermeneuți care doar bâzâie:

„Încep prin a ataca teoria lucrului în sine/și a celui pentru sine/ ironizez sinteza celor două/ evocându-l în trecut pe Nietzsche./ E un nume atât de sunător/ că de el poate s-atârne orice/ (...) Intervin și alții din dreapta/ se speculează sunt întreruperi de la galerie/ se interpretează/ bâzâitul e atât de puternic/ că face din noi un soi de hermeneuți”.

Observăm glisări spontane, dar fără să fie stridente, dinspre planul exterior către cel interior, păstrând același fond al răzvrătirii, cu focalizarea către sine.

Amintiri crepusculare suscită adevărate emoții și afundări intense în mozaicul experiențelor trăite: „Cum să mai cazi pe gânduri?! Cad ele peste tine/ Sunt amintiri ce nu te lasă singur/ grele de complicități/ de parfumuri tari/ de ascunzături și iubiri de nemărturisit/ (...) Lumini devoratoare te-au dus cu ele pe unde nici nu visai” Fluxul memoriei ocupă un loc central în imaginarul poetic, așa cum sesizăm și la nivelul poemului *De ficare zi*. Este lucid redată dorința de îndepărtare față de anatomia propriei vieți, prin jocul aparențelor, care în mod ironic se sfârșește tot cu întâlnirea interioară și lumea de care tot fuge: „...și-n loc de drumuri paralele/ se ciocnesc în noapte niște drumuri”.

Desprinderea față de propriile neliniști este realizată cu succes mai ales prin cuvinte, ce la prima vedere păcălesc cititorul cu privire la identitatea celui care scrie. Astfel, cuvintele devin adevărate arme pentru crearea unor măști jucăușe:

„Dau drumul unui nor de cuvinte/ cerneală de sepie/ densă/ în care mulți se rătăcesc/ căutându-mă”.

Așadar, volumul **Ireversibil** de **Radu Sergiu Ruba** impresionează prin remarcabila construcție a unor universuri lirice variate.

Poetul oscilează între fugă și apropiere sau între vis și realitate, din care se generează meditații profunde despre terminațiile lumii, integrate cu succes într-un demers poetic scânteietor.

Victor Panduru - Foșnete (povestiri)

LUCIAN GRUIA

Prozatorul **Victor Panduru** a publicat o carte de nuvele istorice, intitulată **Foșnete - povestiri** (Ed. *Betta*, 2024), în care a avut două idei ingenioase. Prima constă în faptul că volumul se deschide cu faptul că un bătrân înțelept din satul Păcioiu, situat pe Râul Doamnei, le povestește copiilor veniți în sat de la oraș, în vacanțe, legende și evenimente istorice, la umbra unui nuc secular, scorburos, ce foșnea din frunze gânditor, inspirându-l pe povestitor: „Pe cei care veneau să-l privească, așa cum numai el știa să o facă, năucul îi primea cu foșnetele mari, adânci ale frunzelor, ca niște șoapte, și nimeni nu putea să-și ferească inima de tremurul lor, plin de ispite. Să-i ia foșnetele acasă, unii porneau aparate de filmat și, atunci, bătrânul nuc se străduia parcă mai mult să se arate, scaldat în binecuvântări”. A doua idee ingenioasă s-a concretizat prin faptul că prima povestire rostită de bătrânul înțelept se referă la epoca lui Vlad Țepeș, când Valahia era plină de hoți, cerșetori și boieri uzurpatori de tron. Ca să îndrepte situația, la Târgoviște, Țepeș îi cheamă la un ospăț pe hoți și cerșetori și după ce îi satură îi închide pe dinafară și dă foc clădirii, prizonierii arzând cu toții de vii. Apoi, în alte localități a instituit locuri de judecare a tâlharilor și a altor nelegiuți, numite locuri de pace, pedeapsa fiind tragerea în țepă. De la un loc de pace își frage numele și localitatea Păcioiu. În ce constă ingeniozitatea acestui subiect? În faptul că autorul sugerează că și la noi, astăzi, țara e plină de hoți din avutul obștesc împotriva căroar trebuie luate măsuri dure. Acum să urmărim succint evenimentele istorice petrecute în localitățile de pe Râul Doamnei, povestite de bătrân elevilor, captivându-le atenția.

Despre denumirea Râul Doamnei, pe malurile căruia se petrec evenimentele istorice povestite de bătrân, ni s-au transmis următoarele legende fantastice:

Marghița, catolică, soția domnitorului Negru-Vodă, în timp ce acesta era plecat la luptă cu tătarii construiește o biserică catolică chiar în fața bisericii ortodoxe ctitorită de soțul ei. Ca să nu fie pedepsită la întoarcerea Voievodului, Doamna fuge spre Câmpulung-Muscel, încercând să treacă un râu cu apă mare și învolburată, se îneacă în el și acesta va primi numele de Râul Doamnei;

Doamna Marghița își însoțește soțul la luptă împotriva tătarilor și a murit pe malul râului care îi va purta numele;

Doamna l-a însoțit pe domnitor până la Domnești, de aici el a plecat pe râu în jos să-i urmărească pe tătari, doamna a cules din luncă flori de „nu mă uita” din care a

alcătuit buchete și le-a dat drumul pe râu, închipuindu-și că vor ajunge la soțul ei, dovedindu-i dragostea;

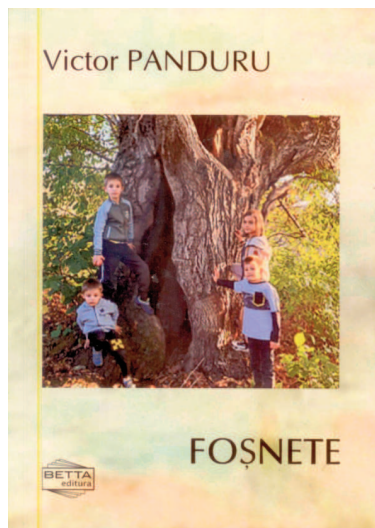
Doamna a fost ajungată de tătari până la Corbi, și ca să nu fie prinsă și pângărită s-a ascuns pe mal între niște pietre mari, e descoperită și se aruncă în râu și se îneacă. De atunci râul poartă numele Râul Doamnei iar locul cu pietrele, Pietrele Doamnei.

Interesantă este informația conform căreia, la cererea lui Matei Corvin, istoriograful Bonfinius descoperă că de la Corbi de Piatră înaintașii lui Iancu de Huneodra au trecut Carpații și s-au așezat în Transilvania (opera istoriografului „Rerum hungaricarum decades”).

Tot de numele lui Iancu de Hunedoara se leagă următorul eveniment: după lupta cu turcii de la Varna (10 noiembrie 1444), principele dă comandă preoților catolici care îl însoțeau să amenajeze grota de pe malul stâng al Râului Doamnei de la Corbi de Piatră în lăcaș de cult, care va fi definitivat în 1512 de monahia Magdalena, mătușa voievodului Neagoe Basarab. Biserica și trapeza sunt săpate în stâncă, biserica adăpostind cele mai vechi picturi din Țara Românească.

Bătrânul le povestește copiilor de morile de pe Râul Doamnei, între care cea mai semeată era aceea a boierului Tudorică Păcescu din satul Păcioiu. La Bobotează, în scocurile morilor se arunca crucea de lemn și flăcâii se aruncau în apa rece să o prindă.

Într-o altă nuvelă fascinantă ni

se povestește că țiganii domnești din Mesteceni erau singurii care aveau dreptul să ceară nisipul cu șaitoace în căutare de grăunți de aur pe Râul Doamnei, dar și pe valea Bărzotei. Aurul se preda la curtea domească, lăsând căutătorilor partea ce li se cuvenea. Dezrobirea țiganilor a venit în anul 1856. Copiii le-au plăcut poveștile cu haiducii din Codrii Mitropoliei de lângă Jupânești, unde locuiau mulți boieri numai buni de jefuit. Dar haiducii nu prădau numai pentru a da săracilor, ci și pentru a se îmbogăți.

Bătrânul povestește copiilor despre ciuma din timpul domnitorului fanariot Ioan Gheorghe Caragea, din anul 1814, după care despre zavera lui Tudor Vladimirescu la care se înrolaseră și cei doi frați Rizea din Păcioiu. În 1821, armata sa de 25000 de panduri, ia Bucureștiul. Vrea să elibereze țara de otomani și se aliază cu Eteria condusă de *Alexandru Ipsilanti*, care voia să elibereze Grecia de aceiași cotropitori. Când boierii îl trădează, Tudor se retrage din

București, dar unii dintre comandanții săi se dedau cu oamenii lor la jafuri și Tudor se decide să-i spânzure. După ce Ipsilanti vede o scrisoare a lui Tudor către *Inalta Poartă* prin care se spunea că el lupta împotriva boierilor și nu împotriva turcilor, grecul îl consideră pe român trădător și dispune arestarea acestuia. Tudor este împușcat și apoi i se taie capul. După bătălia pierdută cu turcii, la Drăgășani, 7 iunie 1821, Eteria și oastea pandurilor se destramă, fratele mai mic Rizea moare în luptă, fratele mai mare se întoarce la Păcioiu. O povestire fabuloasă este *Valea Păcurarului*. Pe văile de lângă Păcioiu pășteau turmele de oi. Vine un cioban păcurar cu o turmă de oi unse cu păcură și care se scărpinau de tulpinile copacilor având râie. Ele căutau mai mult noroiul sulfurat, care le vindeca de râie, decât iarba. Dar noroiul sulfurat ascundea, aproape de suprafață, petrolul. Ciobanul păcurar descoperă și pe o vale de lângă Păcioiu un asemenea zăcământ care îi va aduce mulți bani, petrolul fiind folosit la ungerea osiilor carelor, a ușilor, a plugurilor etc. De atunci, valea cea se numește Valea Păcurarului.

O proză scurtă plină de mândrie musceliană este *Sabie de onoare pentru Cuza*. Mănăstirile, din România unită sub Cuza, aveau pământuri și multe averi, dar erau și mănăstiri și schituri în Constantinopol, Ierusalim, Antiohia, Alexandria și Muntele Athos pe care le subvenționau. Cuza dispune secularizarea averilor mănăstirești, apoi desființarea clăcii țăranilor și împroprietărea lor (2/3 din pământurile boierilor reveneau țăranilor, 1/3 rămânea boierilor). Muscelenii, în semn de atașament și prețuire față de Cuza, îi dăruiesc o sabie fabricată la Paris pe 220 de galbeni. Ultima povestire din carte este despre familia bătrânului înțelept (*Oasele albastre*). Bunicii bătrânului îi moare soțul în primul război mondial, în *Trecătoarea Bratocea* (octombrie 1916). După multe demersuri complicate, care implică și familia ministrului de război, bunica obține dreptul de a aduce osemintele soțului, în țară, pentru înmormântare creștinească și reușește, după multe peripeții. Echipa trimisă pe teren (în *Trecătoarea Bratocea*) găsește cadavrul între măricini, decapitat și sanitarul așează oasele în marmită și le stropște cu spirt, iar după ce acesta se evaporă oasele devin albastre. Povestea transmite copiilor ideea că nu trebuie să se lase când au dreptate.

Elaborarea cărții inciante a prozatorului **Victor Panduru** a necesitat o documentare istorică laborioasă. Ea transmite multe informații elevilor, celor pasionați de istorie și chiar istoricilor de specialitate. Autorul folosește un limbaj savuros, pigmentat cu numeroase arhaisme și regionalisme, explicitate într-un *Glosar* așezat la sfârșitul cărții.

Unitatea povestirilor constă în faptul că fiecare dintre ele începe cu bunicul care își deapănă amintirile la umbra nucului secular. Copiii îl ascultă cu atenție, identificându-se cu eroii nuvelor auzite de la bătrânul povestitor. Scopul este educativ. Stilul este direct, colocvial. Cartea se citește cu interes.

Camelia Ardelean la antipozii minimalismului postmodern

Camelia Ardelean recidivează. Ori, mai corect ar fi – ca să păstrăm terminologia dependențelor – să spunem că autoarea **Sonetelor fără perdea** sau a **Inimilor de porțelan** nu a fost niciodată abținută: pasiunea pentru sonet, în cazul ei, are ceva din trănicia pietrei.

La brat cu Euterpe (Ed. PIM, Iași, 2024), noul volum al autoarei hunedorene, marchează simultan o vocație și o confirmare. În această lume de – vorba lui Balzac – „dureroasă literatură”, a (mai) scrie sonet pare o întreprindere hazardată; nu însă și pentru **Camelia Ardelean**. Și o face dezinvolt, aparent fără efort, deși cel mai complicat (și greu de obținut) lucru e simplitatea. La orice pagină ai deschide volumul ai senzația că te afli într-un tratat de prozodie: sonetele sunt impecabile formal și perfect congruente cu conținutul:

„Cioplesc cu dalta-n litere
de-aramă,
Sperând să-naintez mai mult
de-un cot
În trupul cald al verbului, să-not
Spre locul unde seva lui
mă cheamă”.

Autoarea e la antipozii minimalismului (ca să fie delicat) postmodern, concepția ei asupra poeziei și a rolului poetului fiind mai degrabă una romantică, ori poate chiar parnasiană, dacă avem în vedere constrângerile formale.

Și totuși, nimic desuet sau datat în versurile ei, din care „răsar” intertextual Apollinaire ori altcândva Ulise. Remarcabil la **Camelia Ardelean** – și aici un rol preeminent îl vor fi avut fără îndoială studiile filologice – este că a asimilat fără rest lecția poeziei, croindu-și un drum al ei, original fără ostentație și complet lipsit de manieră; **Camelia Ardelean** nu e epigonul nimănu, pentru că – vorba lui Montaigne – „este ea însăși materia cărții sale”:

Cu traista-n băț am pribegit
prin lume,
La timp pierdut am stat voios
la rând,
Perfecta rimă-n juru-mi căutând -
Un pact cu muza aptă
să mă-ndrume”.

Dacă e adevărat ce spunea **Camelia Ardelean** R o m a n Jakobson (și nu avem nici un motiv să nu îl credem), d a c ă „funcția poetică paradigmatică” avem în sonetele **Cameliei**

Ardelean dovada tipografică – deși ele ar putea fi dăltuite și în altă materie – a perenității unei specii poetice transistorice, care – fără să ignore sensibilitatea și orizontul de așteptare diferite ale cititorului contemporan – stă sub semnul eternului.

Pentru că **Euterpe** e o muză. Și deci, nemuritoare. *Chapeau bas!*

VIRGIL BORCAN

Mecanismul genetic creativ al operei poetice

PETRU ABABII
(R. MOLDOVA)

În acest articol abordez analitic mai detaliat și mai detaliat profunzimea mecanismelor proceselor morfologice, structura, structurarea factorilor evoluționisti semantici și semiotici în legătură cu suporturile lor fizic-metafizic și rolul pe care îl au în dinamica creării operei poetice. M-am stăruit să arăt capacitățile logico-logistice de a opera cu acei factori care participă direct la apariția operei poetice. Așa cum nu s-a reușit a se formula o definiție credibilă și mai mult sau mai puțin corectă dată poeziei am conturat o definiție care să răspundă cât de cât acestor rigori.

Pentru a ne iniția în abordarea cunoașterii și pătrunderii în mai amănunțit a semnificației noțiunii de poezie este imperios necesar de a înțelege corect structura semantică și funcțiile semiotice ale compoziției ei, a rolului și importanței implicațiilor lor în stimularea logicii formale participante în mod intuitiv și premonitional la crearea imaginațiilor operative funcționabile în actul creativ poetic. Pe seama lor se vor pune bazele categoriilor emotive ale frumosului și sublimului născute sinergic concomitent cu structurarea simbolurilor verbale de natură semantică întemeiate și puse în dinamică de funcțiile semiotice astfel morfologizate creatoare de poezie.

Transformările cu caracter ascendent ale acestor mișcări intrinsece actului în sine al procesului creativ capătă vualura interpretativă a senzațiilor astfel apărute, care imprimă percepțiilor creatorului satisfacție atât fizică cât și sufletească - matrice sentimentale - perceptibile a frumosului și sublimului astfel generate. În rezultat se naște ceea ce numim logică/gândire metaforice poetice însumate apoi selectate, sintetizate, concentrate și convertite într-un numitor comun numit poezie.

Fenomenul în sine creativ poetic se numește sinergism al simultaneității factorilor organizatorici formatori de expresii plastice verbale ritmice, ritmate de vibrație concentrică în consens cu emoțiile trăite în superlativul apogeic incandescent sensibil al sensurilor înalte și profunde proprii, inerente spiritului creativ uman devenit astfel afectiv și plin de poezie. Bazându-ne pe aceste concepte morfologic gândite ale creatorului de frumos și

sublim vom fi în drept, morfologic gândind, să definitivăm generic conceptul de poezie și al însăși noțiunii de poezie. În acest sens vom constata, având în vedere această organizare fizic-metafizică structurată să concluzionăm că poezia în gneral posedă o bază a sa specifică cu caracteristici numai ei apținându-i cifrate emotiv în sferile senzațiilor și trăirilor superioare sufletești afective, intensiv decorate în formularul tensiunilor pline de substanțialitate și esențialitate logico-logistice numită gândire critică poetică a logicii formale poetic-metamore.

În abreviată telurică, așadar, poezia este o gândire mediativă în vers și ecuații verbale selectate metaforic, impuse să vibreze ritmat de libertatea zborului visător al unei gândiri la fel de visătoare stimulate de fiorul fizic-metafizic impregnat, venit din primordial numit har / talent poetic fondat pe o ordine speciică stucturală - poezial/poemul.

În abreviată esențial-metafizică poezia este plânsul și surâsul mediativ-metaforic în surdina primordialului - Muzica sufletelor mari înzestrate cu har dumnezeesc în habitatul lor ființial, un fel de produs al suprapunerii a două spirite, acel al ființei fizice umane și acel al harului dumnezeesc, duplicitate ființial-metafizică venită din ipostazele apriorice superioare ca suflet *Magna*. Acesta este suportul premonitional al imagisticii imaginilor poetice - surse de inspirație ale splendorilor formulări și formule lirice de o puritate trans-csudentară ce transparentizează toate mediile mai mult sau mai puțin opace ale tuturor planurilor emotiv-gnostice din lumea înconjurătoare intersectate și transferate în lumea poeziei.

Toată această multiformă plenitudine poetică răzbate miraculos la suprafața chihlimbarului, care este poezia de înaltă calitate, înfățișându-se omului ca o floare mirismatică fascinant îmbietoare în a admira și a savura frumusețea și sublimitatea ei.

Este o chemare sacră a sufletului de a se contopi cu florile și partea lui din ele - poezia. În lume florile și poeziile domină peisajul metaforic al senzualității sublimice a matetiei lor esențial identificată cu temeinicia suportului fizic/ metafizic care o integrează organic în ființa umană.

Poemul, ca și *Trandafirul*, regina recunoscută a lumii florale stă în capul listei acestei substanțe pure mediativ-emotionale, ce capătă expresie și culoare în capacitatea ființei umane de a-i sesiza și interpreta taina.

În aria ambientală a acestor particularități lucrativ-formatoare inerente procesului creativ poetic se conturează, apoi se concretizează o structură estetică emotiv

senzuală specifică ce stă la baza accentuării și mai puternice a capacităților logico-logistice imagistice în stare să genereze, să manipuleze, să coordoneze, apoi să ordoneze prin intermedierea unei logici formale mediativ-metaforice generalizările, dar și detaliările formelor plastice verbale în urma selectării, sintetizării, substanțializării și esențializării tuturor factorilor și tuturor elementelor integrante folosite la cizelarea podusului definit / finit poezia / poemul. Atare nou areal compozițional participant la actul creativ poetic și susținător al actului creativ poetic conformist cu toate rigourile de ordin intern și extern ce stau drept temelie a lui îl putem numi legitim esteticism poetic pur - matrice a produselor poetice de înaltă calitate estetică.

Pentru a lărgi implicarea esteticismului poetic pur în genericul formator de poezie concretă și a pătrunde în profunzimea mecanismelor care le structurează și ordonează, dându-le configurația definitivă ca atare, este necesar de a detalia și detalia conceptele contemporane ale categoriilor frumosului și sublimului în abreviată esențial-interpretabilă caracteristică formulelor și ecuațiilor semantice și semiotice în care își desfășoară morfologia actul creativ poetic - poezia/ poetul.

Cu acest scop este necesar a aborda în speță pe cazuri și exemple concrete caleidoscopul mișcărilor și transformărilor miraculoase petrecute în mod tainic și intim în interiorul individualizat al cretorului de magistică poetică - poetul. ⁽¹⁾

Este evidentă oportunitatea pătrunderii și înțelegerii materiei sensibile a unor astfel de categorii gnostice cum sunt emoția și raționamentul în vederea sucombării importanței lor pentru structurarea țesuturilor imaculate și transparente-transcendentale ale matricei formatoare de construcții ritmice poetice prin mijlocirea unei gândiri mediativ metaforice a creatorului de poezie.

Licoarea îmbietoare este aceea care generează și pune în mișcare și transformare reflecțiile născătoare la rândurile de impresii inspirative magistice manipulative de percepții și imaginații neuro-somatice numite raționamente, care poziționate fiind în aura spirituală astfel formată imprimă culoare, nuanțe senzitiv-sensibile numite emoții în registrul unei conștientizări manifeste depline a responsabilității omului de creație poetică pentru prestația și calitatea operei sale în angajamentul său astfel potențat de cultivare și ocrotire a frumosului și sublimului - poezia / poemul.

¹ Petru Ababii, „Geneza metafizică a logicii formale, gândirii critice, generalității și intelapciunii umane” Chișinău, 2024.

Adrian George Itoafă sau „Poezia - o călătorie în adâncuri de umbre”

EMILIAN MARCU

Cu o activitate editorială foarte bogată, licențiat în științe juridice **Adrian George Itoafă** este, printre altele, autorul cărților: *Imensitatea necunoașterii* (poezii), *Călătorind la limita imposibilului* (poezii), *Itoafă cuvântă* (proză), *Omagiu nipon* (haiku), *Intrând în cuprins* (poezii inedite).

Autor printre gânduri (eseu filosofic și aforisme), **Metafora egoului** (teatru), **Soapte de istorie pe străzile Constanței** (ghid al cunoașterii personalităților din spatele denumirilor stradale), **Zero virgule puțin** (proză scurtă), **Fragmente împletite de gânduri** (proză), **Mandat de primăvara pentru gânduri** (poezii).

Autorul s-a impus în lumea literară ca o persoană foarte activă. Prezența sa în diferite antologii, dar și publicarea în diverse reviste, cum ar fi: *Convorbiri literare*, *Acolada*, *Hyperion*, *Plumb*, *Caiete silvane*, *Condeie ilfovene* etc. confirmă cele spuse de mine. Despre cărțile publicate de **Adrian George Itoafă** s-au exprimat mai mulți scriitori și critici lite-rari comentând, laudativ, creația sa, extrem de vastă, după cum am arătat mai sus. Așa cum remarca, într-un cuvânt, pe coperta a patra a unei cărți ale sale, și Nadia Fărcaș: *Pentru Adrian George Itoafă actul creației este o necesitate imperioasă pentru păstrarea unui echilibru în tumultul cotidian, se poate înțelege din acest comentariu că nimic nu-i este străin spre a crea, lui Adrian George Itoafă, spre a împlini, cu mult succes, un act creator temeinic și de luat în seamă.*

În masivul manuscris „**Zgomotul nefiresc din adâncul de umbre**”, poetul face un adevărat exercițiu de cunoaștere, și mai ales de auto-cunoaștere în fața zidului imens de întrebări despre existență, despre lumina din bobul de rouă pe care îl cercetează cu o lupă specială, și pe care îl desface în mii de particule, ca și cum ar sparge o imensă oglindă să-și descopere trăsăturile chipului și sufletului,

retușate perfect. Încercând să se implice în taina abisurilor din adâncul de umbre, poetul **Adrian George Itoafă**, face o razantă radiografie a unei lumi cu urechile potrivite pentru a le percepe... sunetele sacadate. Această lume a abisurilor perfecte îl provoacă în a descoperi metafore, în a descoperi taine, dar mai ales lumi, pe care uneori, cu har le inventează.

Asemenea cercetătorului în lumile necunoscute din afundul oceanelor, poetul se erijează în orchestratorului descoperirilor de metafore rare.

„Zgomotul nefiresc din adâncul de umbre”, așa cum își intitulează noua sa carte, sfidează, cu bună știință, asumată desigur, o anume retorică, vetustă, după cum ar spune unii, destul de actuală după cum ar susține alții și astfel își întocmește, cu tenacitate, universul său liric. El aduce în conținutul acestei cărți, încercând să o și deslușească, o lume a singurătății constatative, o lume a contemplării, o lume aproape picturală: „părul tău despletit ce-ți acoperă trupul,/ singurul care se mișcă în beznă, acolo unde doar aripile limbilor de ceasornic/.../ mureau între secunde, ciuruite / de grija mea”. Peisajele poetice create de poet par aproape apocaliptice: „ramurile copacilor nu mai au coroane/ pentru că morții nu au decedat încoronați/ Au formă de cruci anunțând dispariții”.

Totul este de lemn, ne avertizează poetul, pentru a da o coerență aparte peisajului într-o funestă atmosferă, mai degrabă preromantică decât post-modernistă spre care uneori tinde a se manifesta.

→ p. 16

Între cer și pământ... Poetul

dar și a omului din sine, o poezie concentrată despre viața și spiritul său, cuprinzând elemente definitorii ale introspecției, dar și cunoașterii lumii, raportând la ființa poetului, un mod de a prezenta cealaltă față a lunii, cea nevăzută și pe care doar Dumnezeu știe să o scrie.

„Cu cât te iubesc mai tare, cu atât scriu mai mult despre mine./ Poezia mea e-o epopee scrisă la persoana întâi”, pare a fi o reală invitație la lectură în universul mirific al poetului **Varujan Vosganian**, din volumul **Cartea poemelor mele nescrise** (apărut la Editura **Cartea Românească**, București, 2015), o chemare înspre cunoaștere, înspre descoperirea eului liric strecurat cu măiestrie în poemul epic, respectiv „epopeea” personală (dar și a unui neam destoinic și drept, credincios și înțelept, acela al armenilor).

Această poezie pe care poetul o poartă în sânge îi este cruce și destin de ființare în, și pentru iubire, un tot unitar al omului creator de frumos, o înrăurire de teluric și divin, primind atributele trinității: minte, trup și suflet, ale Sfintei Treimi dătătoare de viață („Întind cerneala pe fața de masă./ E destulă cât să rescriu cu ea universul și mai ales/ ceea ce cred eu despre el. Viața mea/ e fabuloasă, făcută din fapte mărunte./ .../ Încerc să-mi imaginez lumea în absența mea, e zadarnic./ Simplul fapt că mi-o imaginez arată limpede că exist/ și totul în jur devine o-ntâmplare./ Ne privim în tăcere, eu și poetul din mine” – Ne privim în tăcere).

Criticul Horia Gârbea scria în articolul „Focus Varujan Vosganian: Învățăturile lui Varujan Vosganian către discipolul său Cititorul”, din „România literară” (nr. 32/2023) că: Proza și poezia lui Varujan Vosganian au în comun stilul onctuos, dulce-apoftegmatic, al discursului înțelept. Cel ce vorbește la persoana întâi sau relatează o întâmplare îi accentuează sensurile, o tratează ca pe o pildă, iar în momentul în care pătrunzi în lumea sufletului său ești conștient de veridicitatea celor afirmate de critic... volumul de față este o frumoasă carte de învățătură, un fel de „Cartea Cărților” pentru mari și mici, deoarece temele abordate sunt strict referitoare la om și evoluția sa istorică și spirituală, la Dumnezeu, iubirea fiind piatră de temelie la viețuirea fiecărui om, dar mai cu seamă a omului-creator.

Volumul începe cu o ars poetica **Cartea poemelor mele nescrise** („m-am născut odată cu cartea poemelor mele nescrise/ nu eu am ales-o, așa cum nu am ales/ limba în care m-am născut,/ .../ am primit cartea poemelor nescrise ca pe a opta taină,/ o cântare a treptelor, ar zice psalmistul,/ nu poți sări nicio treaptă,/ nu poți lăsa nicio pagină necitită/ .../ și tot ce pot spune despre cartea poemelor mele nescrise/ este că tocmai în clipa în care scriu acest vers/ s-a subțiat cu o pagină nouă”), un alt fel de **Geneză a făuritorului de Cuvânt**,

Stilul concentrat folosit de **Varujan Vosganian** reușește să facă un volum circular, sferoid, în interiorul căruia pulsează viața creației și creația vieții, oprindu-se în fiecare poem la cele trei laturi existențiale: ființa, trupul și cugetul, respectiv: *viața, credința, iubirea* (ce capătă diferite forme: istorie, neam, limbă, poezie, om), ce definește axa naștere – stingere, moartea nefiind văzută ca un sfârșit, ci doar o trecere („Pentru fiecare dintre noi moartea are altă culoare,/ ca și cum aș începe să trăiesc de la dreapta la stânga,/ ca și cum n-aș fi existat niciodată” – *Epitaf*), volumul încheindu-se cu o altă artă poetică, „Cu fața în palme” („Îmi îngrop fața în palme,/ povestea unei zile, geneza ei,/ primele secunde ale Universului./ .../ Mai există văzduh prin care n-a trecut nicio pasăre./ Mai există pământ unde nu s-a îngropat nimeni./ Ar mai fi loc, Doamne, ar mai fi ceva loc.../ Îmi îngrop fața în palme, înmormântarea/ cea de toate zilele”).

După cum spunea și Mihaela Gheorghisor: „Varujan Vosganian scrie o poezie a temelor mari: relația cu divinitatea, cu neamul său (armenesc), cu istoria, cu iubirea, cu moartea”, fiecare poem este o adevărată lecție de viață pentru orice cititor rătăcitor în vasul ocean al vieții.

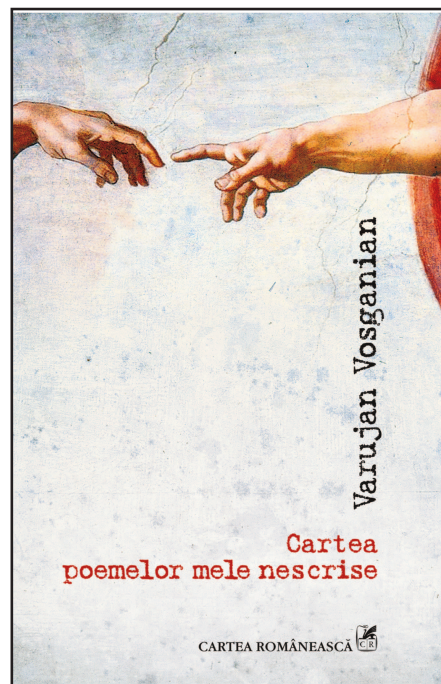
Pornind încă de „La nașterea mea” („Poezia nu e un mamifer/ și, totuși, naște pui vii și îi hrănește cu lapte./ Îmi vine să deschid ferestrele larg și să strig:/ s-a născut un poem!/ Așa cum a făcut, în douăzeci și cinci iulie, doctorița,/ pe vreme de ploaie,/ în anul o mie nouă sute cincizeci și opt,/ la orele două după-amiază, fix când pleca/ ultimul escadron al Armatei Roșii din țară./ .../ Nu știu de unde vine și din ce fel de lume/ poemul acesta copil, îmbătrânit de zile./ Cuvintele par a fi fost pentru el/ un fel de-a muri,/ dar doctorița s-a întors, totuși, zâmbind, către mama:/ e norocos Varujan, băiatul ăsta al nostru,/ care a murit și s-a născut în aceeași zi!”), poetul este conștient de rolul său, dar și al creației sale, dând cuvântului puterea cu care este investit, aceea de drept de viață și moarte, așezat însă într-un anumit context istoric (care reflectă adevărul istoric), marcând existența sa la realitatea vremurilor, ceea ce nu este deloc întâmplător.

Parcursul firesc al vieții, fiecare cruce hristică („Stăm, fiecare, pe marginea altei gropi. Ea ne strânge/ ca o cătușă de glezne. Nu ne putem simți mai aproape./ .../ Când vorbesc despre bine și rău,/ sunt ca Dumnezeu de singur” – Dis-de-diminează) se sfârșește în același fel, moartea fiind doar un pas către dincolo, iar esența vieții este intensitatea trăirilor personale („Mă fascinează drumul mai mult

decât capătul lui” – *Cerul începe din iarbă*), dar și strigătul generației care a trăit și scris istoria cu sufletul și sângele ei („Noi am primit bucuria propriei neputințe./ Am fost mai ales ceea ce nu aveam voie să fim./ Am șoptit rugăciunile interzise./ Ne-am dat unul altuia,/ până le-am ferfenițit, cărțile interzise./ .../ Am nădăduit și am deznădăduit, pe rând,/ ceea ce era interzis” – *Povestea generației mele*).

O particularitate a poemului lui Varujan Vosganian o reprezintă permanenta oglindire în propriu-i suflet („Cel cu care împart imaginea mea despre lume/ e un om cumsecade/ și foarte tăcut” – *Chipul meu din oglindă*), folosind oglinda sinelui nu doar în scopul introspecției („Cineva mă privește din spatele-oglinzii,/ parc-ar privi pe fereastră,/ decât mine mai importante sunt amintirile/ celorlalți despre mine./ viața mea e o autobiografie la persoana a treia” – *Șamanul albastru*), cât mai ales pentru a se autocaracteriza și de voala în fața cititorului, fiind model de urmat („Să fiu doar cel de aici ar fi prea puțin/ și de neînțeles./ În partea tăcută,/ viața mea e-un monolog în fața umbrei mele,/ făptura cea fără tălpi.../ Eu sunt fiul focului, așadar,/ din lumea lor, umbrele m-ar răstigni, bucuroase,/ dar nu se poate până nu vor îmbrăca putere de sus” – *Hiperplanul*), dar și un aspru critic al sinelui său („Îngerul din noi e chiar mai nebun,/ împlițatul înger dănțuie și se dă de-a berbeleacul pe scări/ își face mustăți și ochi de pirat se tăvălește de răs/ arătând spre celelalte cete-ngerești care zboară/ spre țările calde” – *Îngerul nebun*).

Pendularea între omul de pământ și omul de cer („Mi-a tre-

buit atâta timp să înțeleg/ că poeziile nu sunt pentru ceilalți,/ oamenii nu au răbdare s-asculte./ Ele sunt scrise mai ales pentru ziduri./ În spațiul dintre mine și zid/ stă nașterea Poeziei” – *Graffiti și nașterea poeziei*) creează un echilibru firesc al unui măiestrit autocunoscător, dar și al cunoscătorului lumii înconjurătoare și înțeleptirii ei („așez caietul meu de poezii lângă cartea lor de istorie/ scrisul meu de mână – scrisul lor de tipar// eu scriu mai ales despre

biruitorii/ pe care îi apără purtătorii de rodii/ .../ eu scriu mai ales despre învinși/ în caietul meu de poezii fiecare moare doar către sine/ fiecare mormânt poartă o singură cruce/ fiecare cu suferințele lui precum orbul cu băjbăielile sale// în caietul meu de poezii moartea nu are zerouri” – *Dreptul la propriul mormânt*), dovedindu-se un fin descoperitor al sufletului uman, dar și un înțelept (filosof, cărturar, îndrumător etc.).

Purtând în sânge („Într-adevăr, oglinda îmi înapoiază-n tăcere/ un chip care seamănă tot mai mult cu al tatălui meu” – *Un fel de-a trăi*) și în cuget mândria neamului său („Tot ce rămâne dintr-un naufragiu: ultimul cerc/ care-nghite catargul./ Sunt singurul vorbitor al unei limbi moarte./ La fel tatăl meu și fiecare/ dintre străbunii mei./ Fiecare a vorbit pe limba lui,/ din care am tradus cât m-am priceput” – *Cimitirul cu-vintelor moarte*), înțelepciunea cu care au fost înzestrați armenii („Pe obrajii lui istoria se putea citi nestingerit/ după urmele palmelor,/ așa cum, altădată, după potcoavele cailor” – *Negustorul de coloniale și conservarea energiei*), scriitorul știe cel mai bine să creeze, să își împlinească menirea („Am fost cele mai norocoase odrasle ale bunului Dumnezeu,/ singurii aleși să trecem, în același timp,/ frontiera unui mileniu și a unei noi revoluții./ O șansă în plus, s-ar putea spune, ca să înțelegem./ Vai, bucurați-vă, nimic/ nu a fost întâmplător în vietile noastre!” – *Generația mea*), să fie parte a Duhului Sfânt, să înalte spiritul omenesc înspre desăvârșirea divinului.

Scânteia, „focul” pe care îl are întetește, edifică scara sa către cer, propovăduind cuvântul de înțelepciune cu care a fost hăruit, reușind să se ridice la scaunul Celui Necuprins („Ce simplu ar fi! Ele curg în direcția în care se întinde marea./ Iar marea înseamnă eliberarea din orice labirint” – *Labirintul*), prin însăși creația sa inebranabilă și care poate transforma emoțiile și sentimentele în carte de căpătâi, ce va traversa veacuri, așezându-l în „locul lui merit din cer” (M. Eminescu), adică în nemurire („Sunt una cu Mama Pământ și totuși, odată și-odată,/ va trebui să cobor. Mulțumescu-Ți, Doamne,/ imaginea mea de dincolo de fereastră/ nu se ridică, încă, să-mi dea locul ei” – *Stația Eroilor*).

Liant de credință, trăire și înțelepciune, poetul **Varujan Vosganian** creează poeme de forță, postmoderniste, cu un impact covârșitor asupra sufletului omenesc, uzitând imagini clare ale scriiturii sale subiective, făcând să vezi un tablou realizat în tușe reale, pe care iscălește cu sufletul.

Imaginile sunt dublate de forța simbolurilor folosite (marea – cunoașterea, oglinda – autocunoașterea, umbra – alter-ego-ul, eul liric, efemeritatea omului, partea dreaptă – măiestria, priceperea; partea stângă – inspirația, creația; îngerul – inspirația, înălțarea; labirintul – situație neclară, ambiguă etc.) care întregesc o sferă de *yin* și *yang*, asigurând poemului toate ingredientele pentru a fi bine pripept și demn de urmat.

Permanențe

Radu Ciobanu: Steaua fiecăruia

MIOARA BAHNA

Continuare a romanului **Casa Fericitilor** și parte dintr-o trilogie, începută cu **Heralzii**, cartea **Steaua fiecăruia** – Editura **Excelsior Art**, Timișoara, 2004 –, a fost scrisă între ianuarie – iulie 1989 și este construită ca un amplu monolog al personajului-narator, scriitorul Octav Prodan, care, în romanul precedent, își asuma acest statut în câteva capitole, acolo împărțind competența prezentării acțiunii și personajelor cu naratorul auctorial.

Cartea de față aduce, la început, informații cu privire la felul cum încearcă să-și continue viața clanul Prodan, după demolarea „Casei Fericitilor”, unde membrii lui au locuit și pe care o aveau în proprietate încă de la începutul secolului al XX-lea și până când a devenit victimă a regimului comunist care a decis să ștergă multe dintre urmele trecutului, între care și clădiri cu istorie, deci repere ale memoriei colective.

Din punctul de vedere al naratorului, mutațiile din viața neamului au fost pregătite însă și de impactul „evenimentelor indiscutabil traumatizante care ne-au afectat pe toți în ultimul timp: moartea Mamei, abandonarea vechii case, instalarea aici. Atâta doar că simptomele s-au făcut simțite înainte de toate acestea. Amintirile evenimente n-au făcut decât să le aducă în prim-planul conștiinței, exacerbandu-le”.

Spre deosebire de romanul care l-a precedat, aici naratorul este înclinat, mai ales, să mediteze asupra schimbărilor produse și a personalității celor prinși în vârtejul lor, în special membri ai clanului. Este vorba despre Mircea, geologul devenit director al Întreprinderii de Explorări, despre Mădălina, fiica acestuia, despre care unchiul, Octav, între altele, notează că „a crescut între noi, într-o... atmosferă de mare clan, cunoaște solidaritatea de clan, știe ce este și cât prețuiește o relicvă de familie. Și totuși, la cei optsprezece ani ai ei, n-are antene pentru mesajul trecutului și nu poate percepe metafizica vechilor fotografii. Cine-s ăștia, mă întrebă eventual, încercând, din politețe, să mimeze interesul”, fiindcă „face parte dintr-o generație cu o disponibilitate afectivă mult mai austeră decât a noastră”.

Lor li se adaugă fiul naratorului, Paul, de fapt, fiul Sandei, din prima căsătorie, despre care Octav mărturisește: „E adevărat că m-am atașat de copil foarte curând, chiar de la prima mea vizită în casa lor, dar asta pentru că am un dar de a-i cuceri pe copii. Îmi plac copiii, iar faptul că n-am avut unul al meu nu trebuie înțeles greșit. Nu l-am avut și nici nu l-am dorit din teamă că-mi va tulbura liniștea și-mi va limita libertatea mea de artist. Din considerente egoiste, așadar. Sigur,

dacă nu era Paul, ar fi fost altceva. Dar existând el, m-am considerat absolvit de datoria procreării, iar Sanda, cum mi-a mărturisit mai târziu, mi-a fost tacit recunoscutoare. Cu profesiunea ei de noctambulă, cu repetițiile și turneele ei, îi ajungea Paul, după cum îmi ajungea și mie, mai ales că am reușit să ne atașăm cu reciprocitate și fără efort încă de la întâia noastră întâlnire. Să te trezești cu un copil gata crescut, trecut adică peste epoca penibilă a primei vârste – îmi ziceam – e o întâmplare providențială pe care trebuie s-o prețuiești cum se cuvine. Ceea ce am și făcut, cu atât mai mult cu cât mă scutise de a o vedea pe Sanda diformă sau preocupată să alăpteze, să aline colici ori să spele scutece. Conștiința acestor avantaje mi-a sporit considerabil atașamentul față de Paul”.

Un alt personaj important al clanului, care se bucură de atenție din partea naratorului este Timotei: „Timotei își are curiozitățile lui. Întotdeauna le-a avut; de când a ieșit însă la pensie ele au început să-l domine, devenind până la un punct însuși modul lui de a fi. În afară de filatelie, numismatică, albume de artă și alte câteva hobby-uri mai mult sau mai puțin obscure, pre-

cum colecționarea hărților marilor orașe ale lumii, preocupările sale teozofice și spiritiste i-au sporit auroreala de ins bizar. Sunt domenii pe care le studiază de o viață, din fericire însă numai sub aspectul lor teoretic și numai de unul singur, oarecum conspirativ, spre deosebire de numismatică sau filatelie care îi prilejuiesc schimburi însoțite de o corespondență enormă. O zi pe săptămână se ocupă numai de corespondență. Și totuși, preocupările sale oculte sunt cele care i-au creat de fapt faima”.

Cu toată dragostea și prețuirea însă, personajul a cărui prezență se simte veghind, chiar și când este departe, în turnee cu teatrul la care lucrează, asupra lui Octav este Sanda, soția, actriță emerită, asupra începuturilor relației lor insistând îndelung, scotându-i apoi, ori de câte ori vine vorba de ea, în evidență calitățile excepționale de om, artist, prieten...

Pentru a înțelege resorturile prezentului, naratorul se simte

atrăs permanent de trecutul unde acesta a fost plămădit: „Tentația întoarcerii în timp, a reluării propriului meu drum, în căutarea reperelor pe care le mai știu și sper că s-au mai păstrat, dorul de a săpa la rădăcini cu aspirația insolită de a descoperi acele misterioase imponderabile care, în conclucrarea lor obscură, m-au modelat, făcându-mă ceea ce sunt”. Tot ceea ce cuprinde romanul este, de fapt, parte din subsidiarul eforturilor pe care le fac foștii locatari ai „Casei Fericitilor” de a se obișnui cu noua lor situație, fiindcă, în pofida imanentelor pozitive ale personalității fiecăruia, cu excepția celor din generația tânără (de exemplu, Paul, Corina, pentru care plecarea din casă este similară cu dobândirea unui soi de independență, prin distanțarea fizică de grija părintească), pentru absolut toți ceilalți, mărturisit sau nu, existența începe să fie văzută ca având două etape: înainte, pe vremea când trăiau în armonie, într-un spațiu parăc predestinat loisir-ului, în casa străveche, fostă han, hotel-restaurant... și devenită reședința perfectă a unui întreg neam, și după mutarea în noile locuințe, apartamente de bloc, în stare să inducă (sau să acutizeze) sentimentul precarității, printre oameni străini, cu ocupații și preocupări diametral opuse față de ale lor: „m-am deprins să-mi percep singurătatea, situație nouă și tulburătoare de care aminteam mai înainte. Dincolo eram o familie, aceeași mare familie viețuind de zeci de ani în aceeași casă veche și încăpătoare de pe strada Cetății nr. 1. Acum nu mai suntem decât niște rude, avându-și fiecare *domiciliul* în altă parte, prin blocurile cărora încă nu li s-a uscat tencuiala. Azi-noapte nu reușeam să dorm. Stăteam – vorba ceea – *cu ochii-n bagdadie* și, vrând-nevrând, urmăream zgomotele, pentru mine insolite, ale noii ambianțe. Zgomote care vor constitui de acum fundalul sonor al nopților noastre și cu care încercam să mă acomodez și să le identific, așa cum, pornind într-o lungă călătorie, încerci să presupui câte ceva despre tovarășii de compartiment. Un joc care, în lipsă de altceva, poate deveni incitant. Vorbă să fie! Vuietul înfundat al liftului, o vană care se umple, șuieratul unei țevi – ce ar putea fi incitant aici? Se aude și când cei de sus trag apa. Muzică rock la un casetofon pus prea tare, nu-mi dau seama unde – sus, jos? Târziu, după ce toate celelalte zgomote s-au potolit, cineva a urcat treptele încet, greoi, poticnit. Apoi bătăi violente, probabil cu amândoi pumnii în ușa apartamentului de alături. Pe urmă un soi de învălmășeală înăbușită și parcă un țipăt de femeie. Sau poate a fost o iluzie, îmi zic”. Meditând inevitabil asupra unor aspecte ale vieții, ale timpului, ale artei..., naratorul aduce textului o consistentă latură eseistică, prezentă, de altfel, și în celelalte cărți ale lui Radu Ciobanu. Spre exemplu, aplecându-se asupra transformărilor de percepție a realității, pe care le poate trăi cineva și coroborând observațiile cu actul scrierii, notează: „numai când am depășit aparențele celor mai multe dintre lucrurile din jurul nostru, când devenim sceptici și circumspecți, cu alte cuvinte când am dobândit o anumită experiență și ne-am convins că lucrurile sunt așa cum sunt și nu cum ni le înfățișează manualele sau cum am fi vrut să fie, numai atunci suntem ispițiți să ne

întoarcem de unde am venit, știind că acolo am lăsat primele certitudini și sperând în taină că măcar una, două dintre ele ar mai putea fi salvate. Așa se nasc îndeobște memoriile. Dar eu nu niște memorii am în vedere. Nici într-un caz memorii. Asta mi-ar da într-adevăr sentimentul că sunt sfârșit”.

În ceea ce-l privește, Octav Prodan, departe de a fi doar un cronicar conjunctural al neamului său, căruia ar putea / trebui să-i păstreze memoria, în calitatea lui de artist al cuvântului, scrisul este preocuparea sa definitorie, dintotdeauna, despre devenirile căreia vorbește adesea în carte. Analizând propunerea / sugestia lui Mircea în legătură cu această datorie, adică o saga a clanului pe care ar trebui să o scrie, personajul își exprimă o seamă de considerații privitoare la literatură: „E un domeniu în care orice imperativ, în loc de a fi stimulent, dinamizator, devine, dimpotrivă, inhibant, paralizant, reușind uneori chiar să anihileze orice bună, robustă și bine conturată intenție. Aici lucrurile nu pot evolua decât firesc, unul din altul, ca iarba peste ruinele imperilor; gând din gând, idee din idee, pagină din pagină, carte din carte: nimic nu poate fi impus, totul se naște numai și numai din imprevizibile și fericite conjuncții. Este tocmai ceea ce aștept – zadarnic – de un bun răstimp: cea fericită conjuncție – dintre ce și ce? – care să-mi redea fluența ideilor și să mă pună din nou în starea de a face. Inutil, așadar, să-mi impun a scrie cea saga a clanului nostru – interesantă sub toate aspectele, despre care discutăm mai deunăzi cu Mircea, el arătându-se foarte entuziasmat de idee – inutil însă, de vreme ce ideea nu este firesc consecutivă unei necesități interioare, ci este adoptată doar în disperare de cauză, într-un moment de criză. N-ar mai fi o operă organic crescută din aptitudinea creatoare a spiritului, ci o simplă făcătură. Și apoi mă îndoiesc de oportunitatea unei asemenea întreprinderi și de rostul unei astfel de construcții”. În plus, în aceeași direcție, a preocupării legate de artă, de artist, întorcându-se la epoca în care și-a cunoscut soția și referindu-se la sine, la statutul său de la momentul respectiv, în balanță cu locul avut deja de aceasta, Sanda Codreanu, pe atunci, recunoaște că se afla într-o postură departe de aspirații, ca „textier pentru brigăzile artistice de agitație”.

Pe de altă parte, ca și în „Casa Fericitilor”, prin asemenea notații, făcând referiri la posibila carte despre neamul lui, și „Steaua fiecăruia” aduce elemente de metaroman. În aceeași direcție, a referirilor la actul creației, la artist... se înscriu și alte considerații pe care le face, sub influența preocupărilor, a educației, dar și universul uman căruia îi aparține, precum și a domeniului slujit de soția lui, astfel că personajul oferă, de pildă, adevărate lecții / demonstrații de receptare a spectacolului (teatral, muzical), mergând până la cele mai subtile nuanțe: „la premiera cu **Trei surori**, când, în rolul Măsei, mi-a transmis un fior straniu în care se afla și plăcere și aspirație înspre ceva necunoscut, oricum altceva, mai mult și mai complicat decât fiorul pe care mi-l suscita îndeobște satisfacția estetică”.

(Continuare în numărul viitor)

Aromâna și Aromânii

nuscrisul volumului de poezii în variantele macedoniană și daco-română, intitulat „Lilice de la Pind”, adică *Flori de la Pind*. Încântat și flatat de poemul ce i-a fost dedicat, V.A. Urechia va scrie prefața acestui volum, care va fi tipărit la Tg. Jiu în 1897.

Și când dorim să vorbim de aromâni merită să avem în vedere și volumul „Amintirile unui vlah” (2017), autor fiind Gheorghe Țane-Urucu, născut într-un sat de români vlahi din Bulgaria cu un nume simbolic, Găureni, așezare scăldată de râul Vit, afluent al Dunării.

Din fragedă pruncie el a aflat că este vlah și că frații săi sunt coborâtori la Sud de Dunăre – și a înțeles că datoria sa este să rupă rădăcinile faustice ale locului unde românii vlahi sufereau nemeritat.

Dorința sa era să învețe bine românește și „să se întoarcă în satul său, să scrie și să citească ca tatăl lor, în cartea dealurilor și a văilor care ne hrănesc și ne țin cu fruntea sus, ca oameni cinstiți și harnici”. A studiat la Sofia, la Liceul Român, înființat încă din 1934, director fiind Petru Caraman (1898-1980) – unul dintre cei mai mari etnografi și slavisti români. Acel Institut era finanțat de Guvernul României. „La Liceul Român am simțit pentru prima oară că aparțin unui popor care-și are țara, istoria, cultura și tradițiile lui”.

La Școala Românească de la Sofia elevii erau împărțiți în două grupe. „Primul era grupul *aromânilor*, în cadrul căruia unii își ziceau *macedo-români* iar alții, *țințari*. Aromânii proveneau fie din regiunea muntenească Pirin, situată în colțul sud-vestic al Bulgariei, fie din Sofia și din alte orașe. În general, erau din familii de negustori”. Acestor familii se datorează înființarea celor trei școli primare și a gimnaziului din Sofia, integrate apoi în Institutul Român. „Al doilea grup era cel al *vlahilor dunăreni*, adică al elevilor veniți din localitățile care se întind din valea Timocului până spre Ruse”.

Dorința sa, de fapt a tuturor aromânilor din ținutul său natal, era de a emigra în România. Vor avea șansa, prin Tratatul de la Craiova, din 7 septembrie 1940, care prevedea „un schimb facultativ de populații între cele două țări”.

După absolvirea Liceului Român din Sofia Gheorghe Țane-Urucu (1923-1994) va pleca în România, devenind student la Medicină. Va îmbrățișa cariera de medic, cu specialitatea chirurgie.

Dintre vlahii care au învățat școală românească merită să-l amintim și pe Voinea Marinescu (1915-1973), cel care, copil fiind, cumpăra și vindea ouă pentru a strânge bani să plece în România. Și a reușit. Va ajunge chirurg și chiar Ministru al Sănătății!

Cu mare durere își amintește vlahul Gheorghe Țane-Urucu cum, în 1913, s-au confruntat în luptă frate cu frate. „Vlahul rănit striga <mamă, mor!>, iar din șanțul din față se auzea strigătul românului rănit <maică măicuța mea, mor aici pe coclaurile astea!>”

Vlahii vorbeau, între ei, românește, fără să știe să scrie, dar cunoșteau și respectau trecutul și utilizau cuvinte și expresii comune și românilor de la nord de

Dunăre.

Pe aromânii, frații noștri, i-au îmbrățișat înaintașii, amintind în primul și în primul rând de V.A. Urechia (fondatorul primei școli pentru copiii macedo-români aduși din Turcia, pentru a învăța carte românească), Arhim. Averchie Valahul (n. 1806) sau Ion C. Masim (1825-1877), lingvist și autor al manualelor școlare: „*Gramatica macedo-românească*” (1862), „*Noul abecedar românesc*” (1868), „*Elemente de Gramatică Românească*” (1855).

*

Unul dintre prestigioșii lingviști români care s-au remarcat prin studii aprofundate privind dialectul aromân // limbă armânească, este acad. Matilda Caragiu-Marioțeanu, originară din Hrupiști / Argos Orestikon (Macedonia, Grecia).

Părinții săi, Nico[lae] Caragiu, aromân macedo-vlah, din Hrupiști/Argos Orestikon (Macedonia, Grecia) – tatăl, și Atena Papastere (născută în regiunea Epir, Grecia), împreună cu cei doi copii, Toma (n. 1925) și Matilda (n. 1927), se vor stabili (împreună cu alte 40 de familii), în aprilie 1928, în localitatea Șarsânlar, județul Durostor, acolo unde se va naște mezina, Geta Caragiu-Gheorghță (n. 1929). Dar familia Caragiu nu va cunoaște liniștea. În 1940 se vor muta în Oltenița, apoi la Bacău și Ploiești, și în cele din urmă se vor stabili la București. Copiii vor studia clasele primare la Șarsânlar, apoi la Silistra, Bacău și Ploiești.

Matilda Caragiu-Marioțeanu va absolvi Facultatea de Litere la Universitatea București, dobândind licența în 1951. Remarcabilă este teza de doctorat (1967), cu tema „*Fonomorfolgie aromână. Studiu de dialectologie structurală*” (publicată în 1968). Cariera universitară înfloarește încă din anii studenției (1950) și până la pensionare (1982).

„*Dicționarul aromân macedo-vlah comparativ, român literar – aromân*” (1997) reprezintă încununarea efortului de susținere a unei teorii în care autoarea a crezut cu ardoare.

Și cum prof. Matilda Caragiu-Marioțeanu a vrut să dovedească prezența unei limbi armânești în arealul balcanic, va publica un fastuos volum de „*Poeme aromâne*” (2006), care cuprinde creații lirice în română literară, în aromână și în limba franceză.

„*Stihurile*”, în varianta lor armânească, transmit o profundă sensibilitate, dar și dorința de a oferi cititorului român texte „într-o aromână curată, autentică și bogată”. Cu certitudine, cooptarea într-un singur volum a creațiilor sale lirice reprezintă împlinirea unui crez, „datoria față de limba mea maternă și față de literatura scrisă în aromână”.

Conform propriilor mărturisiri formulate în prefața respectivului volum, aceste „*Poeme aromâne*”, precum și „*Dicționarul aromân*”, „*constituie moștenirea mea pentru tezaurul cultural-științific aromânesc*”.

O moștenire care luminează un trecut explorat din ce în ce mai rar. Iar concluzia autoarei este firească: „*Mi doari luțina / ți u portu / amânatu / tu mini-ni... // „Mă doare lumina / ce o port / târziu / în mine-mi” (Ora inserării).*

Și-avem a reține, lumina este una singură și strălucitoare.

Aromâna, istroromâna, meglenoromâna sunt dialecte desprinse din limba noastră străromânească, podoaba și identitatea milenară a poporului nostru românesc!

Dacă între granițele României actuale minorităților li se acordă toate drepturile posibile, în toate țările învecinate nouă populația minoritară românească (sau și cea dialectată) nu se bucură de niciun drept. În ceea ce ne privește, putem vorbi de noblețe, pentru că respectăm limba, tradițiile și obiceiurile tuturor conlocuitorilor din acest spațiu românesc.

Noblețea este cununa neamului nostru românesc!

ELEMENTE DE BASM în LUCEAFĂRUL

(Continuare din pag. 14)

„Căci este sara-n asfințit/ Și noaptea o să-nceapă; / Răsare luna liniștit/ Și tremurând din apă/ Și umple cu-ale ei scânteii/ Cărările din crânguri. / Sub șirul lung de mândri tei/ Ședeau doi tineri singurei”. Invocația făcută de Cătălin relevă trăirea pleneră a clipelor de iubire: „- O, lasă-mi capul meu pe sân, / Iubito, să se culce/ Sub raza ochiului senin/ Și negrit de dulce”. Prin gestică, fata de împărat îi răspunde lui Cătălin, gestul acesta fiind caracteristic scenariului erotic eminescian, făcând aluzie la mitul Androginului: „Abia un braț pe gât i-a pus/ Și ea l-a prins în brațe...”

Sufletește, Cătălina încă mai tânjește după luceafăr. Așa se explică ultima invocație rostită de aceasta: „-Cobori în jos, luceafăr blând, / Alunecând pe-o rază, / Pătrunde-n casă și în gând, / Norocu-mi luminează!” Această ultimă invocație relevă prezența prin absență a luceafărului. Ca în mai toate basmele, și aici, de câte ori Cătălina invocă luceafărul – ca nevoie de protecție –, gestul acesta amintește de nevoia personajelor din basme (de obicei, acela este Făt Frumos) de a avea un adjuvant. În penultima și ultima strofă luceafărul își manifestă indiferența față de nerecunoșcătoarea față de împărat, care nu a înțeles gestul său de a renunța la nemurire: „- Ce-ți pasă ție, chip de lut, / Dac-oi fi eu sau altul?// Trăind în cercul vostru strâmt/ Norocul vă petrece, / Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece.” Din ultima replică a luceafărului observăm trecerea de la persoana a doua singular, la persoana a doua plural, soarta Cătălinei fiind extra-polată la întreaga umanitate – „Ce-ți pasă ție (...)Trăind în cercul vostru strâmt/ Norocul vă petrece” (s. n.). Criticul sucevean Florian Bratu, într-un studiu despre poetica cercului, se referea la simbolul *cercului*. Dacă pentru unii poeți și prozatori *cercul* e *simbolul perfecțiunii, trimițând, în creațiile de dragoste, la inel* ca împlinire a cuplului în matrimoniu (spre exemplu, la Arghezi, în poezia *În perdele*: „Seară nouă-n vreme veche. / Deget fraged în inel. / Luna-i vine în ureche/ Și-un luceafăr în cercel.” – s. n.), în poemul *Lucaefărul* sintagma *cercul strâmt* este simbol al condiției umane, limitate la plăceri mărunte și banale, condiția aceasta neputând fi depășită nici măcar la nivel spiritual, căci *cercul strâmt* este imaginea închiderii, a carcerii.

ELEMENTE DE BASM ÎN LUCEAFĂRUL

În cele ce urmează vom aduce în discuție structura ca a unui basm în versuri a poemului *Luceafărul*. De altfel, incipitul are o formulă specifică basmelor, recognoscibilă în primele două versuri ale primei strofe: „A fost odată ca-n povești, / A fost ca niciodată”. Urmează prezentarea fetei de împărat, în următoarele șase versuri. Construcțiile folosite de către poet evidențiază frumusețea deosebită a fetei de împărat, aidoma Ilenei Cosânzene, din basme. Ea este „O prea frumoasă fată”. Unicitatea acesteia este comunicată la nivel gramatical în primul vers al strofei a doua, prin intermediul pro-numelui *una*: „Și era una la părinți”. În acest caz, sensul pronumelui este unul restrictiv – *numai una*. Atributele ce apar în următoarele trei versuri sunt specifice *frumosului iconic*, care o singularizează pe fata de împărat. Ea este „...mândră-n toate cele, / Cum e Fecioara între sfinți / Și luna între stele”. Din versurile citate observăm o amplă comparație, cu termeni din lumea celest-astrală: Fecioara și luna. De altfel, specificitatea frumosului iconic al fetei de împărat amintește de frumusețea unei alte fete de împărat, din poemul lui George Coșbuc – *Nunta Zamfirei*: „Și-avea o față, fata lui / Icoană-ntr-un altar s-o pui / La închinat.” (s. n.). De reținut că frumusețea feminină de sorginte iconică este înfățișată de către cei doi poeți în termeni superlativi. În versurile care urmează sesizăm, pe de o parte, *nostalgia departelui* a fetei de împărat și dorința acesteia de evaziune, așa cum reiese din strofa a patra. În strofele a cincia și a șasea se remarcă *motivul contemplației*, accentul căzând pe privire. Poetul face deosebire între felul cum fata de împărat vede luceafărul nocturn, respectiv, cum acesta o privește. În cazul ei, vederea este imediată, aspect relevat prin intermediul a două adverbe de timp: „Îl vede azi, îl vede mâni, / Astfel dorința-i gata”. În cazul partenerului nocturn este vorba de o acțiune durativă, redată la nivel gramatical printr-un gerunziu, urmat de o locuțiune adverbială – „de săptămâni”, construcția privind de săptămâni exprimând o acțiune temporală durativă. Ultimul vers al strofei a cincia are o construcție populară, specifică basmului: „*Îi cade dragă fata*”.

De reținut faptul că întâlnirea celor doi parteneri are loc pe plan oniric. Conyorbirea celor doi este una nocturnă. În a treisprezecea strofă, apare prima chemare rostită de fata de împărat, cerându-i vizitatorului nocturn să coboare în lumea ei și să-i fie protector: „Cobori în jos, luceafăr blând, / Alunecând pe-o rază, / Pătrunde-n casă și în gând / Și viața-mi luminează”. Ascultând cererea fetei, partenerul nocturn se va metamorfoza pentru prima oară, el aruncându-se în mare și din adâncurile acesteia apare un personaj ca de basm, cu anumite *atribute ale regalității*: „Și din adânc necunoscut / Un mândru tânăr crește. // Ușor, el trece ca pe prag / Pe marginea fere-

stre / Și ține-n mână un toiag, / Încununat cu trestii. // Părea un tânăr voievod / Cu păr de aur moale, / Un vânat giulgi se-ncheie nod / Pe umerele goale” (s. n.).

Din versurile „Iar umbra feței străvezii / E albă ca de ceară” sesizăm faptul că paloarea feței relevă lipsa dragostei, sentiment specific umanului. În următoarea strofă tânărul voievod își prezintă „cartea de vizită”, respectiv prima serie de părinți: tatăl – cerul, muma – marea. Și în cazul voievodului sesizăm invocația, prin intermediul căreia acesta îi cere fetei să renunțe la lumea ei și, devenindu-i mireasă, îi va conferi statutul de stăpână în lumea acvatică, unde sesizăm un topos fantastic, specific basmelor – „palate de mărgean”. În versul „Te-oi duce veacuri multe” sesizăm o construcție temporală ce trimite la basm, unde timpul este excesiv dilatat. Invitația formulată de tânărul voievod este urmată de refuzul fetei, care îi recunoaște acestuia frumusețea angelică: „O, ești frumos cum numai-n vis / Un înger se arată, / Dară pe calea ce-ai deschis / N-oi merge niciodată.” (s. n.). Din ultimul vers citat sesizăm o negație totală, pe care o decelăm din verbul la negativ și adverbul de aceeași natură. Un argument al refuzului fetei este acela că îi pare a fi străin atât la vorbă, cât și la port, deși el s-a metamorfozat într-un personaj de basm, asemănător cu fata de împărat (tot din lumea basmelor).

Strofa a douăzeci și cincia începe cu o formulare specifică basmelor, mai cu seamă că apare și cifra trei proprie aceleiași specii populare. Luceafărul nu renunță la tentativa sa de a-i fi alături partenerului și, la miezul nopții, îi apare în somn. Recunoaștem motivele *somnului* și cel al *dorului*, caracteristice creațiilor romantice. În strofa a douăzeci și șaptea sesizăm aceeași invocație adresată de fată, cerând aceeași protecție a casei inimii și a gândului. *Stingerea cu durere* înseamnă sacrificiul pe care îl face luceafărul, sacrificiu inerent metamorfozării sale, iar imaginea nașterii din *al haosului văi* este specifică eminescianimului. De data aceasta, luceafărul se metamorfozează în *demon*. Dacă în cazul primei metamorfozări părul tânărului era de aur, în cazul celei de-a doua vițele de păr sunt negre, iar ca însemne ale regalității re-cunoaștem *coroana* și *negrul giulgi*. Imaginea venirii plutind în adevăr trimite la personajul biblic, cel care spunea: „*Eu sunt Calea, Adevărul și Lumina*”.

În strofa 31, două imagini – „marmoreele brațe” și „fața palidă” – relevă lipsa de afect. Doar ochii au o luminositate stranie: sunt mari și luminoși, ca mister al sacrului. Urmează a doua prezentare a *cărții de vizită* a luceafărului și, implicit, a părinților acestuia. De data aceasta, tatăl e soarele, iar mama – noaptea. Cererea de a părăsi lumea obișnuită adresată fetei apare într-o invocație unde recunoaștem motivul *miresei*: „O, vin' odorul meu nespus / Și lumea ta o lasă; / Eu sunt luceafărul de sus, / Iar tu să-mi fii mireasă.” De astă dată, vizitatorul nocturn dorește ca fata să-l urmeze în lumea sa astral-celestă. Urmează al doilea refuz al fetei, ea recunoscând *frumusețea demonică* a vizitatorului, precum și faptul că iubirea adevărată presupune frumusețe, dar și durere fizică: „Mă dor de crudul tău amor / A pieptului meu coarde”. Fata de împărat recunoaște un paradox: deși

i se vorbește pe înțeles, totuși ea nu pricepe mesajul vizitatorului: „Deși vorbești pe înțeles, / Eu nu te pot pricepe”. Și de această dată, după refuz urmează cererea fetei ca cel care pretinde că o iubește să-i dovedească acest fapt prin venirea lui în lumea ei. Acestei cereri, vizitatorul nocturn îi răspunde cu acceptare, mărturisind că e gata să accepte condiția de păcătos a omului și să renunțe la nemurire, în schimbul unui sărut: „Tu-mi ceri chiar nemurirea mea / În schimb pe-o sărutare / (...) // Da, mă voi naște din păcat, / Primind o altă lege; / Cu vecinicia sunt legat, / Ci voi să mă desleg”.

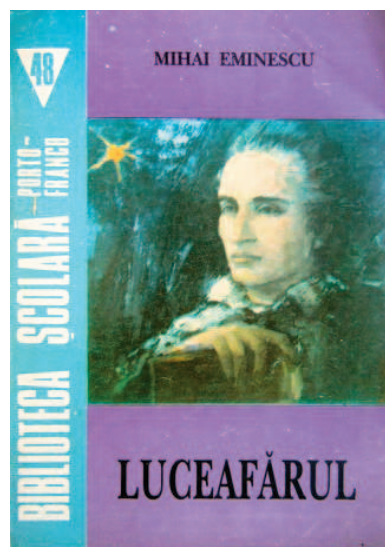
În strofa a patruzeci și treia recunoaștem motivele *drumului* și cel al *zborului* (și ele specifice lumii basmului): „Și se tot duce... S-a tot dus. / De dragu-unei copile, / S-a rupt din locul lui de sus, / Pierind mai multe zile”. În strofa a patruzeci și patra, Eminescu folosește *tehnica retardăției*, la nivelul construcției – ca în basme. Acțiunea se desfășoară pe mai multe planuri: în timp ce luceafărul zboară spre lumea lui, la origini, autorul focalizează atenția cititorului spectator / ascultător spre lumea terestră, introducând un nou personaj – pajul Cătălin. *Cartea sa de vizită* este a unui ins lipsit de personalitate, care trăiește în umbra împărătesei. Trăsătura sa esențială de caracter este *viclenia*. Dacă vizitatorul nocturn avea părinți, pajul este băiat din flori. De asemenea, portretistica acestuia este de esență vegetală: „...Cătălin, / Viclean copil de casă, / Ce umple cupele cu vin / Meseștilor la masă, // Un paj ce poartă pas cu pas / A-mpărătesii rochii, / Băiat din flori și de pripas, / Dar îndrăzneț cu ochii, // Cu obrăjei ca doi bujori / De rușeni, bată-i vina” (s. n.). În următoarea strofă vom sesiza parodierea manifestărilor de curaj ale lui Făt Frumos: „Dar ce frumoasă se făcu / Și mândră, arz-o focul; / Ei, Cătălin, acu-i acu / Ca să-ți încerci norocul”. Urmează un lung *monolog* al pajului, axat pe dictonul *carpe diem*, pledoaria pajului pentru splendorile paradisului terestru amintind de

evaziune, spre a diminua nostalgia acesteia după luceafăr. Strălucirea acestuia este benefică, diminuându-i durerea: „Lucește c-un amor nespus, / Durerea să-mi alunge”. De câte ori Cătălina privește seara spre astrul strălucitor, care-și face apariția deasupra întinderii mării (ca metaforă simbol a nostalgiei departelui), ea simte fiorul absolutului: „Și tainic genele le plec, / Căci mi le umple plânsul / Când ale apei valuri trec / Călătorind spre dânsul”. În egală măsură, strălucirea luceafărului este și malefică pentru fată, în sensul că ea va conștientiza uriașa distanță, în planul valorilor, dintre lumea ei, limitată, și cea nelimitată a astrului nocturn: „În veci îl voi iubi și-n veci / Va rămânea departe...” Prin această conștientizare, Cătălina se salvează de efemerul cotidian. În aceste condiții, pajul îi propune fetei *fuga în lume* și, în mod indirect, sperând că doar așa va uita de astru: „...Hai ș-om fugi în lume, / Doar ni s-or pierde urmele / Și nu ne-or ști de nume, // Căci amândoi vom fi cuminți, / Vom fi voioși și teferi, / Vei pierde dorul de părinți / Și visul de luceferi”.

Penultima parte a poemului prezintă drumul și zborul luceafărului spre împărăția demiurgului. Cele două motive – cel al drumului și cel al zborului le regăsim și în basme. De asemenea, imaginea hiperbolică a creșterii aripilor astrului este pusă în relație cu ideea de temporalitate accelerată, ca în basme: „Poni luceafărul. Creșteau / În cer a lui aripe, / Și căi de mii de ani treceau / În tot atâtea clipe”. (s. n.). Urmează cinci strofe, în care avem imagini ale unui *pastel celest*, cu discrete trimiteri la *Facerea din Biblie*. În timpul discuției Fiului cu Tatăl Ceresc, cel dintâi îi cere celui de-al doilea să-i ia nimbul nemuririi, din dorința sa de a avea parte de o oră de iubire. În răspunsul demiurgului vom recunoaște *ironia înțelegătoare* față de condiția umană, pe care Hyperion vrea s-o împrumute. Mai întâi, Tatăl Ceresc face aluzie la un dicton din *Vechiul Testament* – *Totul este deșertăciune*: „Ei numai doar durează-n vânt / Deșerte idealuri – / Când valuri află un mormânt, / Răsar în urmă valuri”.

Antiteza dintre condiția trecătoare a oamenilor și veșnicia lumii Tatălui Ceresc este evidențiată, la nivel gramatical (pronumele *ei / noi*), în strofa „Ei doar au stele cu noroc / Și prigoniri de soarte, / Noi nu avem nici timp, nici loc / Și nu cunoaștem moarte”. Și nu cunoaștem moarte (s. n.). A se observa că ideea de veșnicie, specifică nelimitatului și veșnicului, la nivel gramatical este evidențiată printr-o negație totală: verbul la negativ *nu avem* intră în relație cu o conjuncție de aceeași natură, repetată – *nici*. Demiurgul se teme nu de faptul că ar putea avea parte de o revoltă a Fiului împotriva autorității Tatălui, ci că lumea creată de acesta și-ar pierde armonia: „Vrei să dau glas acelei guri, / Ca dup-a ei cântare / Să se ia munții cu păduri / Și insulele-n mare?”. Hyperion ar trebui să conștientizeze faptul că moartea sa, dacă ar accepta / primi condiția umană, ar însemna, de fapt, extincția sa ca astru și ca reprezentant al veșnicului / eternului. La îndemnul Tatălui Ceresc, Hyperion privește spre pământ și are surpriza să vadă pe cei doi muritori – Cătălina și Cătălin – „Sub șirul lung de mândri tei”.

În primele strofe ale ultimei părți (a patra) putem remarca o serie de elemente de pastel terestru, cu aceleași imagini întâlnite în poezia *Lacul și Dorința*: crângul de tei și luna – conștiința martor:

discursul *florii albastre*, din poemul cu același nume, prin care *mitica* îi prezenta partenerului splendorile terestre. Faptul că fata de împărat *ascultă uimită și distrasă*, chiar rușinându-se, relevă cochetăria feminină în procesul lent al seducției masculinului, ea mimând respingerea. Cătălina îi mărturisește pajului că îl cunoaște de când era mic și, în mod indirect, atributele pe care i le relevă pajului sunt și ale ei: „...- Încă de mic / Te cunoașteam pe tine, / Și guraliv și de nimic, / Te-ai potrivit cu mine...”. Prin discursul său, Cătălin îi picură fetei de împărat dorința de

Perpessicius, cronicar al literaturii interbelice

Perpessicius s-a născut în familia lui **Panait Ștefan** și **Elisabetei** în Brăila la data de 21 octombrie 1891. Asemeni unui cruciat cu zale, coif și lance, călare pe armăsarul alb pentru a cânta din penița subțire a liricii potrivită pentru un seducător sedus, cu imparțialitate și gust, „cu dragoste și entuziasm”, precum îl descrie Felix Aderca în „Oameni și idei”, a fost cavalerul literaturii române. Creșterea și formarea sa au cunoscut amprenta evoluției literaturii române sub multiplele ei curente în care a predominat apariția curentului simbolist, mai târziu avangardismul, dar și scoaterea de sub influența tradiționalismului promovată de N. Iorga, care recunoștea doar meritul educativ al literaturii, negând evoluția stilistică a artei literare.

Liber de constrângeri și pre-concepte, fără să lipsească de farmecul lor operele studiate, a știut să se apropie de sufletul autorilor, să-i înțeleagă și să evedențieze fără agresiune, cu respectul cuvenit, al fiecăruia în parte, opera sa. *Pe același drum, voi urmări cu egală plăcere o operă naturalistă, cât și una simbolistă, nefiind dintre aceia care zâmbeșc de cum văd cartea de vizită...* (În tinda unei registraturi, 1923). El, conform lui Eugen Simion, este adevăratul exponent al impresionismului în critica românească, programul lui fiind liber de orice constrângere.

A fost elev al liceului Nicolae Bălcescu din Brăila, unde a îndeplinit și funcția de secretar general la societatea culturală *Așântul*, a elevilor din acest liceu. În perioada vacanțelor de vară petrecute la Agapia prin intermediul lui Titu Dinu, student al lui Ovid Densusin, este introdus în lumea poezilor simbolști. Disertația la absolvirea Bacalaureatului a dedicat-o lui Ion Minulescu și a fost bine primită.

În 1910 devine student al Facultății de Litere din București. În perioada studiilor universitare au loc „sacrele sale debuturi” sub zodia talentului. Publicistic, în 1911, cu schița „Omida - din lumea celor care se târăsc”, pe care o semnează cu pseudonimul Victor Pribeagu, în revista brăileană *Flori de Câmp*, primește botezul literar. Ca poet, în 1913, cu poezia „Reminiscentă” în revista *Versuri și Proză* a lui I.M. Rașcu, semnând D. Pandrea prin anagramarea numelor părinților săi.

Absolvirea studiilor superioare în 1915 la Universitatea București, Facultatea de Filologie, îi deschide drumul spre Biblioteca Academiei, unde va colabora la realizarea catalogului lucrărilor conținute în bibliotecă. Vremurile prevestitoare de război îl găsesc la Școala de ofițeri de rezervă din Dealul Spirii, unde obține gradul de sublocotenent. La revista *Cronica*, în 1915,

condusă de Tudor Arghezi și Gala Galaction, va folosi pentru prima dată pseudonimul **Perpessicius** pentru publicarea poeziei „Ad provincials, meum în Gretchen amorem spernentes” cu relatarea idilei petrecută în vremuri de cumpănă.

Tânăr aspirant la gloria literară va primi încurajarea și înțelegerea părintelui Gala Galaction, care-i conduce aspirațiile spre domeniul aspru și tentant al literaturii. Părintele Gala Galaction a fost nașul său literar. Rigorile frontului îl găsesc combatant în sud, în Dobrogea, unde a fost rănit grav riscând să-și piardă mâna dreaptă și ca urmare este retras.

Perioada petrecută pe front va face obiectul primului său volum de versuri la care a început să lucreze în 1918, când realizează împreună cu Dragoș Protopopescu și Scarlat Struțeanu revista *Letopiseți*, unde au colaborat nume sonore: T. Vianu, Ion Pillat, Ion Marin Sadoveanu, Camil Petrescu, Ion Minulescu etc. Volumul, apărut în 1926, se numește „**Inscripții pe un scut și o targă**” și conține și două poezii dedicate amfitrionilor săi literari, T. Arghezi și Gala Galaction. Din anul 1919 când își ia capacitatea ca profesor de limba și literatura română și până în 1922 este implicat în învățământul preuniversitar, profesând la diferite licee din țară, inclusiv în Brăila. În anul 1923 l-a secundat pe Emanoil Bucuța la organizarea și conceperea publicației *Buletinul cărții* și începe activitatea de cronicar literar la revista *Spre ziuă* a lui Felix Aderca. De această revistă își leagă debutul de cronicar literar și pornește cruciada bunului gust, refuzând în fața prostiei, obrăzniciei, șantajului să facă debușeuri. Numele său este echivalent cu calitatea, punând în discuție doar valoarea

artistică a operei literare. Crezul său, menționat la rubrica „În tinda unei registraturii”, este: *Însărcinarea mea este în primul rând aceea a unui cronicar... Voi merge în pasul timpului și voi face ca rubrica aceasta să fie cel puțin cursala unei vitrine literare. Nume și scrieri ce apar în geamul librăriei se vor vedea trecând cât mai neîntârziat și-n acest galantar. Voi vorbi de fructul tiparului într-o ordine la voia întâmplării. Voi plivi însă orice judecată sectară (fără apartenența la vreun curent literar) și mă voi sili să comentez orice operă din orice zonă ar veni... Nu voi pretinde nici un certificat cu excepția unui buletin care să arate că opera e vaccinată cu un cât de relativ interes. Deci voi căuta întotdeauna să adaptez entuziasmului*

meu o cutie de rezonanță în care să vibreze emoția pe care o dă opera literară.

Petre Pandrea îl consideră pe cronicar având structural vocația de *Gnostic* și cu siguranță nu greșea. Curiozitatea și dorința de cunoaștere a tuturor aspectelor literaturii contemporane cu Perpessicius i-au fost cronicarului trăsături principale pe care le-a promovat în toate gazetele la care a colaborat. De altfel, libertatea propriului cuget l-a ajutat și la conceperea lucrării „Antologia poezilor de azi”, la care a lucrat între anii 1924-1928, când, alături de Ion Pillat, poet conservator, va reda imaginea poeziei contemporane acelor ani în două volume incluzând exponenți ai tuturor curentelor literare.

La ziarul „Cuvântul” ajunge în 1927 pentru o activitate rodnică, unde, în intervalul a șapte ani, a susținut foiletonic rubrica „Mențiuni critice”. Materialele prezentate aici fac obiectul a cinci volume, constituindu-se într-o amplă bibliografie a literaturii interbelice, autorul fiind cel mai fin cunoscător și analist al acestei perioade. Cu ocazia apariției în 1932 a celui de-al doilea volum de poezii „Itinerar sentimental”, G. Călinescu l-a considerat un autor intelectualist specificând: *puțini dintre cei care citesc vor fi știind că Perpessicius înseamnă cel deprins cu suferința, adică cel care printr-o reacțiune a spiritului, a subjugat strigătele durerii, ceea ce este însăși definiția ironiei și a stoicismului. Se ghicește o nefericire personală care cere o altă organizare a sufletului și un efort de consolidare prin contemplare.*

Autorul *Itinerarului sentimental* recurge la descrierea lumii în care, eul său călătorind, întâlnește cu emoție urmele evoluției atemporale, dar și urmele poeziei latine, dovedind erudiție. În poezia „Albumul danubian” din care redau un fragment:

*O! cum gemeau prin vânt,
plângând cu aspră voce,
Navarnica Lycorias și Phyllodoce
Cum alergau de colo-colo des-pletite
Prin valuri de furtună biciuite!
Spre ziuă însă crivățul le-a izbit
Și cu suflarea-i rece toate
le-a-mpietrit...*

urmele elegiei antice sunt prezente în evoluții aspre. În alte multe poezii, sentimentul coroziv al tristeții este redat prin încordare critică și comentariu livresc. dar nu umoristic:

Îți mulțumesc. O! Doamne că-n fine am o casă!

Că s-a sfârșit calvarul și pot să intru-n clasă

Cu-o față mai senină, cu zâmbetul amabil

Al omului ce are un domiciliu stabil...

Corectă este opinia poetului despre creație astfel: *Fila de hârtie e o celulă ferecată în care nimic nu se pierde, ca într-o disecție, atentă, mergând din nerv în nerv până la stihul final. Important e să elimini tot ce e prea mult, tot ce distonează, tot ce nu se acordă, în timbru și-n registru, cu restul poeziei.*

Colaborarea cu radiodifuziunea a cunoscut două etape: prima este doar de câteva luni în 1929, la scurt timp după data de 01/11/1928 când s-a înființat postul

național de radio; a doua, în perioada 1934-1938, când i s-a permis să-și etaleze aptitudinea de cronicar și critic, dând viață emisiunilor *Viața Cărților* și *Cărți noi*.

Reeditează opera literară a lui Mateiu I. Caragiale, cu prefață, note și variante completând cu analize pertinente aspecte mai puțin cunoscute din viața și opera acestuia. Odată cu schimbarea orientării politice ce deviază spre extrema dreaptă, Perpessicius își încetează colaborarea la ziarul *Cuvântul* în 1933 și începe o muncă de reconstituire și editare a operelor critice ale lui Eminescu, ediție programată să aibă 12 volume. Primele șase volume apar în timpul vieții sale cu mari dificultăți la Editura Fundației pentru Literatură și Artă Regele Carol al doilea. Întreaga editare a operei critice eminesciene a durat 59 de ani și a fost finalizată cu volumul al XVI-lea în 1998 la Editura Academiei Române, în colaborare cu Muzeul Literaturii Române sub coordonarea lui D. Vatamaniuc și Petru Creția. Referitor la abilitatea de a recupera opera eminesciană, întemeietorul ediției integrale recunoaște: Fiecare vers abandonat sau șters dintr-o pagină de Eminescu e o rană sângerândă, ce întârzie să se cicatrizeze.

Pentru meritele sale **Perpessicius** a primit *Premiul Național pentru Literatură* în 1940 și a devenit membru al Academiei Române în 1955. În scopul consolidării activității de recuperare a operelor literare a înființat în 1957 Muzeul Literaturii Române, sub tutela căruia a întemeiat și condus revista *Manuscriptum*. La vârsta de 75 ani este sărbătorit la nivel național. Ultimul său volum publicat a fost *Lecturi intermitente*, o paralelă a cronicarului cu observația criticului. O viață petrecută printre cărți și autori cu înțelepciunea intelectualului rafinat a cărei flacără încă mai arde, deși ea este stinsă din 29 Martie 1971, când *Cavalerul cărților, Perpessicius*, a trecut pragul nemuririi.

Bibliografie:

- Perpessicius – *Mențiuni Critice* - ediție prefațată de Eugen Simion, Editura Albatros, 1976;
- George Călinescu – *Ulysse*, Editura pentru Literatură, 1967;
- Vasile Netea – *Interviuri din literatura română*, Editura Junimea, 1983;
- George Călinescu – *Istoria Literaturii Române de la Origini până în prezent*, Editura Minerva, 1982;
- Lucian Raicu – *Practica scrisului și Experiența Lecturii*, Editura Cartea Românească, 1977;
- Felix Aderca – *Oameni și idei*, Editura Dacia, 1983.

Între cer și pământ... Poetul

(Continuare din p. 11)

Cu o scriitură sinceră și directă („Exercițiu de sinceritate”), **Varujan Vosganian** se confesează, scriind („Scriu acest poem despre binecuvântarea de a fi orb/ și de a vedea lucrurile care altminterea nu se văd./ Scriu cu cerneală albă pe pagina albă./ poemul perfect, invizibil, libertatea supremă./ căci astfel pot scrie orice îmi trece prin minte./ fără să trebuiască să corectez vreun vers./ Iar tu poți citi orice vei crede de cuviință” – Il. *Cele nevăzute*), scriind cu *Lumină* în cartea vieții sale, completând ceea ce Dumnezeu l-a așezat deja în ochi și în suflet și în mâna-i măiestrită („Umblați ca unii care aveți lumina,

ca să nu vă cuprindă întunericul” – Ioan 12:35-36), scriind cu sufletul către suflete asemeni sieși („Poemul meu se naște tocmai din beznă aceasta” – *Anchetatorul*), căci bine se știe că, dacă nu ar fi fost întunericul, nu am fi știut ce e lumina, iar „a iubi înseamnă, poate, a lumina partea cea mai frumoasă din noi” (O. Paler).

În acest context, iubirea este cea care dictează inimii, iar volumul se transformă în carte de învățătură, urcătoare spre Cer, căci „Poezia este dimineața omenirii, istoria sentimentelor înălțătoare, îndemnul permanent către bine și adevăr” (Eusebiu Camilar). Bucură-te de *Lumină*, cititorule!

IARNĂ LA BACĂU

Adrian George Itoafă sau „Poezia - o călătorie în adâncuri de umbre”

(Continuare din p. 10)

Taina tăcerii, misterul umbrei sau lumina unei flori îl determină pe autor să simtă cum: „Într-o dimineață te-am cules în brațe pentru a te venera/ înainte să se facă neobservate/ știind că deodată a intrat în rădăcinii trecând din azi în mâine”.

Se poate descoperi în poeziile sale o încredere din contopirea perfectă cu natura, simțind chiar că ar fi rudă cu o floare sau cu o buruiănă, dar știind că singura diferență este aceea că poetul poate umbla. Sentimentul dedublării este unul dintre cedările sale asumate în fața poeziei: „Trăiesc mereu în povestirea cuiva” – spune el, în singurătatea debordantă, unde totuși observă lacătul pus „înainte de mine./ doar ochii pătrund curioși prin cuvintele înghețate”.

Este de remarcat, în aproape toate poeziile sale, austeritatea pe care o tratează la rang de regină, deși se simte acea inadecvare la un mediu ce i se pare mereu ostil, dar, totuși, după cum spune într-un vers: acolo îmi așez liniștea.

Poeziile lui **Adrian George Itoafă** surprind cititorul prin continua sa căutare și regăsire a unei lumi din care încearcă să se smulgă pentru că nu se simte locuit de ea. Are mereu sentimentul că *Ochii ca niște nuferi albi se desfac/ înghițind melancolia unui lunatic./ în toiul hipnotizat al pustului... știind că locuiește în prezent căutându-și trecutul într-un alai de cuvinte*. Mereu pare a spune, parafrazând, că dă un regat pentru un cuvânt, cuvânt care să-i exprime adevăratele trăiri, dar și realele emoții, pentru că el este o fire eminentemente emotivă și tot ce scrie el pare a fi un paravan după care să-și ascundă aceste trăiri.

Simbolurile romantice detectate și de Gabriela Ana Bălan în prefața sa la volumul „Mandat de primăvară pentru gânduri”, sunt transpuse cu elocință în vers alb, pentru că poetul

stăpânește arta modernistă de îmbinare pentru a reda sugestia plină de vitalitate în tablouri rupte de pe șevaletul cotidianului anost.

Se poate descoperi în aceste tablouri motive ale lui **Adrian George Itoafă** o anume grandoare a gestului, o anume măreție în a deveni chiar propriul său personaj liric, dar nu din dorința de a șoca, sau de a părea inedit, ci pentru că el trăiește prin fiecare îmbinare de cuvinte și de gesturi în această lume imponderabilă.

Nota de îndoială îl bântuie în fiecare poem pe creator, ceea ce sporește doza de mister, înțelegând că în această lume a irealității repetabile își pierde iubita într-o lume absentă, pentru că în esență poezia lui **Adrian George Itoafă** este o poezie de dragoste, o poezie a căutării eterne: „Într-o dimineață ți-am cules brațele pentru a le venera/ înainte să se facă neobservate”, încercând, dealtfel, într-un foarte frumos poem să afle „Ce dar să-ți fac acum că-i primăvară?: Am venerat-o pe ea, era singură în trecut./ mergea pe șira spinării unui gând căzut victimă./ ea, Magda Isanos a fost condamnată/ de instanța trupurilor neîmplinite./ și eu o priveam prin perdeaua unui noiembrie/ ce descompune zâmbete./ creștea uneori prea grăbită, mă lua din răsod/ și trupu-mi planta primăvara./ împlinind majoratul în care citeam și dormeam./ tăceam și ascultam cum mă cântă./ noiembrie rece o înghite/ și glasul-i răsună pe cruce:/ Ce dar să-ți fac acum că-i primăvară?/ Mai cheltuie cu mine azi o poiană, de vrei!”.

Această poezie, ca și altele din acest nou volum al său, dă dovada, în fața cititorului, că Adrian George Itoafă este chiar un poet autentic, poet care, debarasându-se de unele teribilisme, va fi o voce demnă de luat în seamă, pe viitor, de cititori și de criticii literari.

Învingător, prin ochii minții

GINA ZAHARIA

Valoarea acestui volum autobiografic, mai ales când stă scris doar cu lumină lăuntrică, este de două ori mai mare.

Puterea voinței, cartea de povestiri semnată de **George Bratu**, apărută la Editura *Edit-graph* în anul 2012 (de atunci a mai scris câteva romane) și prefăcută de Marin Ibrim, cuprinde aspecte din viața sa, narațiuni care ne conving că viziunea autorului este mult deasupra noastră, a văzătorilor. Descoperim că lumina întunericului său e mai intensă decât ceea ce percepem noi prin încercările de a ne modela fereștrele sufletului, așa încât soarele să-și fixeze traiectoria

neglijază: *După o examinare rapidă, deja ne gândeam amândoi la același lucru: un astfel de trunchi curățat care plutea pe apă ar reprezenta un excelent mijloc de locomotie pentru o viitoare escapadă de felul acesta. (...) Mai înotând, mai călcând prin nămol, am reușit să trecem și de locul acela, până când firul apei s-a înviorat și ne-a mai purtat pentru încă o bucată bună de vreme. Acesta până când discul roșiatic al soarelui se lăsase de-a binelea după creștele îndepărtate ale munților. (O probă de curaj, pag. 98)*

De la relațiile mai mult decât jurnaliste, cum ar fi dormitul în gară ori în depou, în condiții spontane create, la concursurile de șah, toate au fost prezentate ca avându-și, fiecare, finalul lui. Și așa este. Acum, și unele și altele, sunt amintiri. Talentul nativ al autorului nu le-a lăsat ascunse, ci le-a dat lumii.

În paginile cărții se întrepătrund ludicul, epicul, descrierea, curajul, perseverența, talentul. O traiectorie de cuvinte stilistice traversează conținutul cu pricepere. Între timp devine o săgeată înmuiață în tuș, care te binecuvântează. Aștepti, liniștit, să-și facă jocul. Eu așa am făcut. Și am simțit briza aceea literară dătătoare de liniște, bucuria că fac parte dintre spectatorii unui film derulat din realitatea strâpunsă de lumină. Dar, mai ales, am învățat, de la autor, că optimismul este cel mai bun sfătuitor, iar inteligența sa nu-i dă voie să „vadă” partea întunecată a vieții și accepte totul ca pe un dar. Știe că orice lucru găsește rezolvare, trebuie doar să cochetezi cu voința. Acest aspect îl putem desprinde încă din titlul volumului: **Puterea voinței**.

În povestirea care încheie acest volum – „O călătorie de pomină, întoarcerea românilor” sunt redate, cu lux de amănunte, clipele memorabile ale imbarcării, călătoriei și întoarcerea unui grup de români, pe această gură de rai cum o numește și autorul. Fiindcă, orice ar fi, acasă este simbolul vieții, al existenței, al traseului pe care ne este dat să-l aflăm și să-l parcurgem cu demnitate.

Și pentru a încheia cu o scurtă prezentare (făcută chiar de autor), aduc aici rândurile de pe coperta a IV-a: *George Bratu s-a născut în satul Vârf, județul Buzău, în anul 1967.*

La vârsta de 25 de ani devine cel mai tânăr președinte din cadrul asociațiilor de nevăzători din România. În 2000 este reales însă decide să emigreze în Spania, împreună cu familia, unde locuiește timp de șapte ani. În peninsulă obține licența în istorie, în cadrul Universității Naționale de Geografie și Istorie. În prezent și-a restabilit domiciliul în România, dezvoltând activități de voluntariat.

Să urcăm, așadar, alături de el, pe cel mai înalt vârf al lumii și să-i ascultăm poveștile de viață. Îndată vom primi autograful nemuririi într-un cuvânt. Și vom fi martorii depărtărilor și al îmbrățișărilor de suflet, acolo, în templul lui **George Bratu**.

asa cum dorim.

Cu o voință de fier, cu inteligență și curaj, cu dăruire, cu spontaneitate vădită, dar și cu bucuria celor de lângă el, celor ca el, dornic de a îmbogăți acest veritabil tablou al vieții, **George Bratu** te invită în lumea lui, s-o cunoști și s-o trăiești alături de el, fie și numai prin secvențe aleatorii. Ușa este deschisă, așa că poți ieși când dorești. Dar odată pătruns acolo, cititorule, sunt convinsă că vrei să rămâi, să fii parte la lecțiile de viață pe care le oferă din mijlocul nostru. Nu are un piedestal de unde vorbește, ci se plimbă, lejer, printre noi, pe aleile existenței. Și „vede” viața ca pe un act firesc, care urmează cursul râurilor, fie ele învolburate. Important este să știi să te agăți de maluri, atunci când curenții îți sunt potrivnici.

Încă din primele pagini se simte că este un narator desăvârșit. El tratează întâmplările, chiar și cele în care orice bărbat puternic ar fi dat bir cu fugiții, cu o doză de umor, cu simplitate, cu hotărâre, căutând în grabă o soluție de ieșire. Și reușește. În aproape toate povestirile sale starea de „bine” îi este tovarășă și niciodată n-o

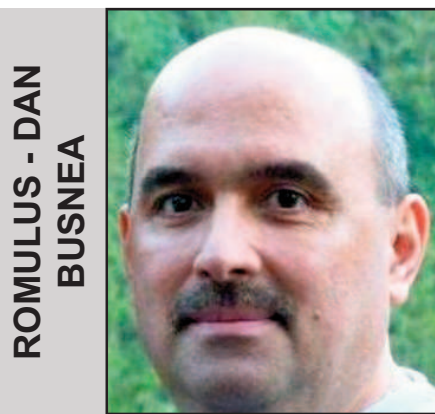
MISTERUL PERSOANEI DE FAȚĂ

În fapt și, de fapt, cine ești, tu? cu câteva zile în urmă, tot pe această cale, mi-a pus un necunoscut întrebarea, părănd iritat de prezența mea pe facebook. Astfel fiind pusă problema, pentru a lămuri „misterul” iată-mă răspunzându-i, răspunzându-le, de altfel și acelor care, cândva, așijderi își exprimaseră nedumerirea, precum și de ce pe f.b. nu abordez niciodată problemele politicii actuale. Cine sunt eu? Să facem, așadar, cunoștință: Sunt EU! EU cel prezent! Sunt EU, trăitorul alături de voi, sub aceeași cupolă a lumii de ieri și de azi! Sunt unul dintre cei zece urmași ai lui Toader și-al Anei! Sunt EU, cel zămislit prin voia aceluiași Dumnezeu Creator, în poală de muniți, cu creste și văi, cu codri adânci, peste care apele vieții s-au prăvălit și se rostogolesc neîncetat! Sunt propriul meu gând, fără de care nu aș reuși să exist! Sunt EU, vremelnicul prozator, cel ce doar în anul 2025, a se reține această precizare, nu voi candida la președinția României! Așadar, să ne auzim cu bine!

Măine anul se-noiește, plugușorul se pornește... Și pentru că tot veni vorba de seara și noaptea Sfântului Vasile cel Mare, așteptând urătorii, la ușa blocului să sune, cerând învoirea să intre, privind la Bradul împodobit cu prilejul Crăciunului, m-am revăzut, iarăși, copil fiind, cu alții, ca mine în ceată străbătând ulițele satului, unul din noi cu fedeleșul sub braț, drept buhai, un altul cu o tobă din piele întinsă pe o veșcă rotundă, iar eu, cu un clopoțel, de alamă, clatinând într-o mână și lacrimile, curgându-mi fierbinți, pe obrazul îmbujorat, către bărbie prelinse, asemenea celor ale nasului, neconținut izvorându-mi, mergând sub ferestrele luminate ale gospodariilor primitori, urări de An Nou și de bine, făcându-le, sub clarul de lună-nghetată și neaua trecându-ne peste gurguile opincilor cu nojițele noi. Așa era pe atunci.

De Bobotează, în curtea bisericii, oamenii locului înălțau o cruce de gheață. Apoi, în alai însoțeau Chiraleisa. Sfântul Ion, cuprins în calendarul creștin, încremenea bocnă pârăul. Omătul purtat de viforniți, adeșori se troienea și-n ogradă. Cu lopeți meșteșugit mânuite, făceam, deindată, poteci. Scârțâind sub zăpadă, ulițele pline erau de copiii îmbujorați în obraji, nestăviliți alergând către deal, pentru a se prăvăli, mai apoi, către vale, pe tot ce era lunecos, cu puțință; patine croite din șită de brad, pe schiuri din doagele butoiului spart, în sănii, uneori șinuite, alteori ba, în coveți sau încălecanți un fâraș, dar, cel mai adesea, la îndemâna oricui, pe bazoanele cusute-n genunchii și la spatule pantalonilor uzați de prea multă purtare. Maturii îmbrăcați în cojoace, urcați în sanciele trase de cai, din munte plecau să aducă nutreț pentru vite, ori lemne de foc, din vară menite. Anul se arăta să fie bogat. Mama așeza stative-n casă. Război de țesut pânură groasă, taftă albită, catrințe și plocăzi învârstate. În șezători babele împleteau colțuni și mănuși. Nevestele tinere croiau și coseau ii și naframe. Altele, scărmanau lână. Cu furcile înfipte sub brâu, apoi, o toaceau, din fuioare, în timp ce noi, copiii, făceam țevi la sucală. Pe laviți, alături de fete, băieții scăpați, sau în prag de a pleca în armată, cântau, povesteau, pețindu-și viitoare soții.

GHEORGHE UNGUREANU

ROMULUS - DAN
BUSNEA

Așa cum ne-a obișnuit în ultimii ani, scriitoarea oneșteană, prof. dr. **Gabriela Gîrmacea** (de la Colegiul Național „Grigore Moisiu” din Onești), ne oferă noi și plăcute surprize editoriale, spre mândria și bucuria băcăuanilor.

Nu cu mult timp în urmă, la Târgul de carte „Gaudeamus”, care a avut loc în București, între 4 - 8 decembrie 2024, scriitoarea Gabriela Gîrmacea a reușit performanța de a-și lansa, în zilele de 6 și 7 decembrie, ultimele trei cărți ale sale: „Vasile Alecsandri - Viața și opera”, Editura „Didactica Publishing House” din București (6 decembrie și a șasea carte din seria „Biografii”); „Cărțile copilăriei noastre” (coordonator), Editura „Magic Print” din Onești (6 decembrie); „Regina Maria - Viața și opera”, Editura „Didactica Publishing House” (7 decembrie și a șaptea și cea mai recentă carte din seria „Biografii”).

Ca un preambul la cele petrecute la „Gaudeamus” în luna noiembrie, scriitoarea Gabriela Gîrmacea lansa, la Librăria „Cărturești” din Arena Mall Bacău, volumul „Petre Ispirescu - Viața și opera”, unde i-a avut ca invitați pe dna Carmen Mihalache, redactor-șef al revistei „Ateneu” din Bacău și pe conf. univ. dr. Ioan Dănilă, de la Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău.

Acest al șaptelea volum semnat de **Gabriela Gîrmacea** și intitulat **Regina Maria - Viața și opera** s-a aflat pe rafturile de la „Gaudeamus” cu doar câteva zile înaintea de a intra în 2025, de-

Triplă lansare de carte a scriitoarei **Gabriela Gîrmacea** la cel mai cunoscut târg de carte din România!

clarat „Anul omagial Regina Maria”.

Potrivit Editurii „Didactica Publishing House”, cartea oferă o perspectivă amplă și detaliată asupra uneia dintre cele mai carismatice și influente personalități din istoria modernă a României. Lucrarea explorează cele mai importante momente din viața Reginei Maria, cu un accent deosebit pus pe contribuțiile sale politice, culturale și sociale, dar și pe rolul său crucial în promovarea intereselor României pe scena internațională, atât prin susținerea Marii Uniri, precum și prin sprijinul necondiționat oferit României în momente de criză, cum ar fi Primul Război Mondial.

Editată în condiții grafice excelente, cartea conține imagini de epocă și documente ilustrative, care reușesc să-i aducă un plus de autenticitate și profunzime, iar la finalul ei se află atașată și o broșură cu povestirea „Insula Șarpelui”.

„Prin stilul său captivant și accesibil, lucrarea devine o resursă valoroasă atât pentru pasionații de istorie, cât și pentru cititorii care doresc să descopere mai multe despre Regina Maria, femeia din spatele coroanei. **Regina Maria - Viața și Opera** este mai mult decât o biografie; este o celebrare a unei vieți extraordinare dedicate unei țări și unui ideal”, se arată pe pagina de Facebook a editurii. Potrivit aceleiași pagini, după cinci zile de târg de carte preferințele celor care au vizitat standul Editurii „Didactica Publishing House” s-au îndreptat și către această carte, care s-a aflat pe locul opt într-un top zece al editurii, la categoria „non-ficțiune”.

Iată și câteva impresii culese de la invitații evenimentului de lansare a cărții **Regina Maria - Viața și opera** (selectiv):

„În afară de informația extraordinară de bine selectată, ca să ajungă la grupul țintă, doamna profesoară Gîrmacea are mai multe calități: în primul rând aș evidenția calitatea sa didactică, pentru că știe să accesibilizeze textul și să ajungă astfel, nu doar la elevi, ci și la alte categorii de cititori, prin felul în care știe să prezinte personajul principal al cărții”, a afirmat prof. univ. dr. Carmen Bulzan, scriitoare, poetă, traducătoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România.

„Deși unii tind să spună că s-au scris multe despre Regina

Maria, iată că această carte ne oferă o revelație, cu stilul ei inedit și nou, care produce interes și prinde foarte bine nu doar în procesul educațional al tinerei generații, ci și în cel al completării cunoștințelor despre istoria și cultura poporului român”, a spus dl general dr. Vasile-Jenică Apostol.

„Așa cum a procedat și în cazul celorlalte biografii, Gabriela Gîrmacea a reușit să separe întotdeauna omul de imaginea publică, iar ceea ce trebuie subliniat cu privire la această carte este complexitatea Reginei Maria, un om alcătuit, deopotrivă, din sensibilitate și tenacitate, din simț creativ dar și pragmatic, dintr-o credință neștrămutată în Dumnezeu și în neamul românesc, pe care a ajuns să-l iubească nu doar din simțul datoriei, ci cu tot sufletul”, a spus și prof. dr. Elena-Ruxandra Petre, de la Liceul Teoretic „Dimitrie Bolintineanu” din București.

La finalul evenimentului scriitoarea **Gabriela Gîrmacea** a ținut să precizeze următoarele: „Mulțumesc pentru gândurile invitaților de astăzi cu privire la o nouă apariție editorială în colecția **Biografii**, cea de-a șaptea. Intenția mea și a editurii este aceea de a prezenta personalități ale culturii române, într-o abordare conceptuală nouă, atractivă, în special pentru cei tineri, dincolo de șabloanele pe care le folosim când ne referim la acestea, în cazul de față **Regina Maria**. Eu vă mulțumesc foarte mult că m-ați însoțit astăzi la acest eveniment special, dedicat Reginei Maria. Să nu uităm că anul 2025 va fi unul omagial și vă propun să încercăm și noi să călătorim pe urmele Reginei Maria, atât în țară, cât și la Balcic, pentru a o redescoperi”.

Cele șapte cărți din seria „Biografii” editate sub semnătura scriitoarei **Gabriela Gîrmacea**, îi prezintă pe **Mihai Eminescu, Ion Luca Caragiale, Ciprian Porumbescu, Ion Creangă, Petre Ispirescu, Vasile Alecsandri și Regina Maria**.

Filmele ultimelor două lansări din seria „Biografii” mai sus amintite pot fi urmărite pe pagina de Facebook a Editurii „Didactica Publishing House”, la https://www.facebook.com/EdituraDPH/videos/1844362842968543?locale=ro_RO și la

https://www.facebook.com/EdituraDPH/videos/471531952214584?locale=ro_RO

O CARTE MAI MULT DECÂT NECESARĂ...

(Continuare din pag. 4)

Fiecare este surprins în câte un gest care îl definește, bunăoară, *Breban* „care a încărunțit fotografic”, este așteptat de o limuzină roșie, prilej pentru observatorul atent și subtil de a conchide: „Unii dintre noi se dau de ceasul morții să-și ridice nivelul de trai la înălțimea talentului, așa cum și-l estimează singuri”. În acea lume în care „Oamenii care trec peste oameni”. O lume a cinismului și a plăcerii în sine, fără speranță.

„Scriitorul este nevoit să se

confrunte cu amănări, tergiversări, indiferență, promisiuni neonorate, toate acestea venind din partea mai marilor editurilor sau revistelor literare. Nu vorbim despre un debutant aflat la prima carte, căci, la acea dată, autorul avea un palmares remarcabil. Ne e greu să deslușim dacă aceste amănări, care fac posibilă publicarea unei cărți după ani buni de la predarea către editură, avea cauze obiective sau subiective, existau piedici greu depășite de înșiși capii editurilor, sau era doar acel „Vino mâine” despre care vorbea inclusiv presa vremii; probabil, ambele, contribuind astfel la conturarea unei drame reale a creatorului, într-un regim totali-

tar. Apariția unei cărți, după îndelungi și dezarmante așteptări, ca și a vreunei cronici în câte o revistă literară, sunt prilejuri de bucurie, dar și de neliniște. Autorul nu insistă asupra penuriei de bunuri alimentare, semn că disconfortul creat de o situație care afecta întreaga populație, în cazul de față, trece pe loc secundar. Originalitatea acestui jurnal constă tocmai în perspectiva din care este privită viața și lumea literară: aceea a creatorului, după propria-i mărturisire, nepriceput în a dezvolta relații, obligat să străbată, prin forțe proprii, în hățișul unei lumi care, privită din exterior, pare una destinată exclusiv succesului.

SORIN COADĂ

ORAȘUL CIMITIR

-fragment-

...O miasmă dulceagă îl întâmpina la porțile orașului. Simți în ea arome plăcute, dar combinația lor era respingătoare. De departe, din marginea înconjurată de frânturile unei liziere, nu putea deosebi prea bine casele de cavouri. Calea ferată pătrundea prin cimitir. O haltă ce părea părăsită ținea de urât unei bariere ruginite. Semnalizatoarele erau sparte. Acolo unde altădată era un peron, printre dalele de piatră răsăriseră tulpini firave de dud, fără speranța de a crește mai mult decât brusturii uscați ce-și zornăiau în vânt scalii. Totuși, pe coșul clădirii cu tencuiala căzută, ieșea fum. Halta devenise poartă a cimitirului. După cum știa, mai înainte să afle numele, în trecut trenurile pătrundeau în oraș prin cimitir. Prin fereastra fără perdele se zăreau siluetele a doi paznici aplecați asupra unei table de șah. Nu începuseră încă jocul, dar erau concentrați pe alinierea pieselor. Își prelungeră discuția dintre partide, fără să observe că erau priviți. Bătu timid în ușă. Neprimind vreun răspuns, se pierdu în labirintul cărărilor străjuite de cruci. La primele semne de înserare, deși cimitirul era pustiu, văzu multe felinare aprinse. În graba de a ieși i se perindară prin față nenumărate figuri. Nu lua seama la ani sau versuri. Amalgamul fizionomiilor în sepia îi compuneau în minte un chip proteic la care găsea mereu ceva de retușat. Recunoscu, după indicațiile lui Aldur, între prăznicar și capelă, casa străjuită de grifoni de piatră și acoperiș de ardezie. Fațada impunătoare era orientată spre cimitir. Văzută din exterior, gratiile de la ferestre o făceau să semene cu o închisoare. Pe scara de travertin odihnea un orb admirându-și tactil pletele unsuroase. Bastonul cu mâner de plută i se rostogolise pe trepte până la picioarele lui Edec. Nu reacționă la sunetul sec al plasticului alb și așteptă să-i fie adus ascultând pașii străini.

- Dacă o căutați pe Doamna, să știți că sunteți așteptat. O găsiți la etaj.

„Cum de-l recunosc? Îi pot citi graba pașilor, dar și când șovăie în dreptul scării. Găsesc ceva aparte în mersul ăsta capabil să plutească pe ape. După miros, cunosc drumetul care doarme pe unde apucă și înfruntă lăstărișurile coclaurilor. Măinile sale au mângâiat iarba crudă, picioarele au răscolit glodurile. Păcat. El îmi vede înfățișarea așa cum nu mi-o știu. Dar poate să-mi audă emoția din glas? Descoperă el câte poate spune un cuvânt însoțit de clipirea involuntară, de căutarea goală a ochilor?. Percepe el mesajul subtil al feromonilor feminini? Am cerut multora să-mi facă portretul, dar nu mă pot identifica în descrierile lor datorită înțelegerii lor diferite. Simt când exagerează, când ascund în cuvinte forțate impresii nefavorabile și nu pot depăși limitele comparației

cu autoportretul fixat narcisiac în minte, după mii de ogindiri lipsite de profunzime. Nu sesizează firele aromatice care-i apropie până descoperă afinități, până îndepărtează praful prejudecăților sculptând o înfățișare cu noi nuanțe, potrivite matrițelor stocate în subconștient”.

Se așează pe aceeași treaptă de travertin cu Hod. Puse bastonul alb între ei. Scăpă un oftat de osteneală și își prelungește tăcerea. Se bucura că mina interogativă îi rămâne nevăzută. Ar fi vrut să pună o întrebare care să-i exprime curiozitatea și neliniștea, fără limite între ele. Aștepta ca din neclintirea lui Hod să izvorască detalii despre frumusețea interioară a Erișei, să-i contrazică presupunerile despre dorința ei de răzbunare, s-o pună într-o lumină care s-o dezvăluie inocentă. Poate doar el lua în seamă eforturile ei de a da muzicalitate rugămintilor, în alintul ei onomatopeic, de pornirile ei rânzoase, de înghițirea ascunsă a salivei trădând invidia și momentele de furie descărcate prin aluzii cu sâmbure de arțag. Nu primi vreun răspuns la așteptarea apatică. Se ridică încercând zadarnic să nu atragă atenția orbului. Întoarse capul după el de parcă l-ar fi privit. Își dădu acordul ca Edec să intre în casă indicând spre ușă cu vârful bastonului. Bătu la ușă, dar nu primi răspuns.

- E acasă, o vei găsi la subsol, zise orbul suflecându-și manșetele cămășii. Împinge cu încredere.

- Mă poți însoți? N-aș vrea să dau buzna...

Ușa masivă părea încuiată. Orbul o deschise doar pe jumătate utilizându-și întreaga forță. Interiorul rece din piatră s-ar fi potrivit mai degrabă unui castel medieval. În living lipseau dale din pardoseală. Pereții erau acoperiți cu tablouri vechi, unele nesemnate. Mobilierul era ales doar pe criteriul vechimii. Erau vizibile balamale lăsate și găuri de cari. Auzi glasuri de la subsol însoțite de un bâzâit sinistru. Își încetini coborârea încercând să descifreze o trăsătură comună în succesiunea de portrete. Deși tablourile pictate în aceeași epocă, unele dintre ele, după culorile predominante și tușe, de un singur artist, personajele nu păreau înrudite. Își aminti de figura proteică în sepia din cimitir. Găsi câteva asemănări de care nu putea fi sigur. Coborând, cu fiecare treaptă simțea un gol în stomac tot mai mare. Avea senzația că dezbracă încrederea, dorința de a împlini o promisiune și puterea de a convinge. Pentru a fi sigur că pașii îi sunt auziți de jos, le însoți sunetele, fără rezonanță, cu o tuse forțată. Conversația și bâzâitul încetară pentru o clipă, apoi continuară firesc. Nu realiză cum de orbul se făcuse nevăzut în semi-obscuritate. Profitase de contemplarea tablourilor. Poate dispăruse pe o ușă secretă. Mai avea până la ultima treaptă, când văzu un trup mătăhălos aplecat asupra unui scaun stomatologic, ca un instrument de tortură, de pe care se vedea încordarea unor picioare goale. Convins de feminitatea lor, căută să răzbată cumva pentru a le zări posesoarea. Cu răbdare, le urmări încordarea mușchilor, per-

fecțiunea gambelor și trandafiriul tălpilor. Ajuns sus, rămase țintuit pentru a nu deranja. Cu greu, îi surprinse privirea în oglinda unui dulap; îl analiza în pauzele dintre schimonoselile provocate de durere. Nu realiză decât curiozitatea ochilor de culori diferite întretându-se cu indiscreția sa. Se uită ostentativ la un candelabru din coarne de cerb pentru a nu sfida cumva acea privire. Gândi că prima ei impresie nu putea să-i fie favorabilă, câtă vreme era influențată de accesele de durere. Mai întâlnise acea căutătură în culoarea liniștii perfade înăbușind bălțile, în ochii reptilienii descoperind prada și în așteptarea acuzatoare a unui pui cu gâtul pe butuc și vârfulurile arpiilor strânse alături de picioarele solzoase.

Când chinurile Erișei luară sfârșit, tatuatorul își mută trupul și, ștergând excesul de tuș, dezvăluie ultimul cap de bărbat dintr-un colan cu verigi diferite.

Până la plecarea tatuatorului, grăbit să-și strângă instrumentarul, nu-și spusese nimic. Ea își admiră noua achiziție în oglindă dezvelindu-și pieptul mai mult decât era necesar. Edec se întoarse la ultimul portret de pe scară; era înfățișată în ulei altă Erișă, proaspătă ca primăvara, cu-n zâmbet candid, dar scăpând în colțul gurii un început de gând cinic. Poate a fost o mică răzbunare a pictorului sau poate era și el un trofeu în colanul tatuat.

Abia când auziră ușa de la intrare închizându-se singură, se priviră. Edec se poticni în scuze. Dăduse buzna, dar aflase de la orb că e așteptat. Ea îl întrerupse:

- Poți merge pe ape?

Surprins de întrebare, întârzie răspunsul. Ea îi luă tăcerea drept aprobare și gândi cu voce tare:

- E nedrept să te supun unui interogatoriu; ești flămând și neîngrijit. Găsești sus baia și un halat. Eu voi așeza masa în sufragerie. Ce părere ai de tatuajul meu? Știu că ai văzut mai mult decât am vrut.

- Mda...

Se bucură de apa caldă, de spumă și de prosoapele pufoase. Îmbracă halatul alb și ieși încălțat cu papuci de casă. Căldura și foamea îl înmuiau. La masă, ea îl privea amuzată cum el se forțea să nu înfulece. Interogatoriul sumar o convinsese că era trimis de Aldur s-o îmbuneze. Sătul și ținând un pahar de vin în mână o privi în altă lumină. Se măsurau ca doi iubiți după o lungă despărțire. Ea nu-l învinovătea pe mesager de vina lui Aldur. Nu părea capabilă să-și împlinească amenințările. El nu reușea să asocieze frumuseții pericolului. În figura ei, trăsăturile angelice erau dominate de ochi.

Le ascundea asprimea ca o felină nepăsătoare. În trup îi jucau leneș forțe nebănuite. Combina puterea seducției cu obiceiul de a da ordine. Avea capacitatea de a simula slăbiciunea; avea în minte planuri sofisticate de a-și face aliați. În acel moment, Edec se mulțumea doar să intuiască aceste forțe. Dacă l-ar fi alungat, ar fi fost acum rătăcitor printre morminte, fără posibilitatea de a-l apăra pe Aldur. Era mai simplu să creadă că, folosind mijloace persuasive, o va convinge să abandoneze orice gând de răzbunare. Se abandonă voinței Erișei. Ea combina întrebările directe cu scurte povestiri, pierzându-și ascultătorul în descrieri întortochate. O interesa Amira. Dorea să afle cum trăiește Aldur cu ea din experiența lui

Edec. Când era evident că este folosit, trecu în defensivă și întrebă:

- După masa asta copioasă, la ce pot spera?

Ea puse mâinile pe umerii lui șoptind:

- Deocamdată, îți pot prelungi speranța.

La ivirea zorilor îl trezi aroma de cafea proaspăt prăjită. Nu auzea zgomotele porțelanului pentru ceai, dar avu senzația că o așteaptă pe Amira. În locul ei intră Erișă de dimineață împletindu-și cu dexteritate o coadă lungă. Acel „bună dimi” de alint îi întârzie temerile. Cât ea își trase ciorapii, nu se putu abține să nu-i admire pulpele. Îi apropie capul pentru sărut. Ea se cuibări calin la pieptul lui. În noapte, descoperise în ea altfel de femeie. Era capabilă să plângă și să se dăruiască. Aparent fără motiv, lacrima, apoi ofta des, chiar și în somn. În semiobscuritate, crezu că o vede pe adevărata Erișă. Când se credea de neprivit, lăsa buza răsfrântă meditativ, apoi se abandona tandreții rememorând clipe, tăceri și trăiri. Fruntea i se relaxa sub mângâieri, pomeții proeminenți reflectau culoarea rușinii, iar ochii își ascundeau tăișul în tecile pleoapelor. Acum, întârzie iubitoare în așternutul lui ca o promisiune, până parfumul ei îl zăpăci. Sări pe neașteptate și-i aduse la pat un platou cu gustări reci și cafea. Continuă îmbrăcatul ascunzându-și tatuajul proaspăt. Văzându-l, Edec își aminti pentru ce venise.

- Unde mergi? Îi întrerupse zgomotul pașilor pe tocuri înalte.

- Să - mi revad cimitirul, orașul...

Era proprietara cimitirului străbătut de calea ferată rămasă în paragină.

Edec îi remarcase capacitatea de a ordona, de a controla, contrastând cu Erișă noptii, nesigură, alunecând ușor din curiozitate în plâns, apoi în patimă. Când vorbea de orașul ei, dincolo de privirea în gol se perindau ruine cu arhitectură valoroasă, locuri pentru odihna sufletului, siluete din furnicarul supraviețuirii, frunze singuratic impinse de vânt pe aleile pustii și parcuri invadate de ciori.

(Va continua)

SCRITORII
din
FILIALA BACĂU a U.S.R.
născuți în luna ianuarie

*ION TUDOR IOVIAN
1-01-1952

*GHEORGHE MOCANU
1-01-1962

*ȘTEFANIA OPROESCU
1-01

*MARA PARASCHIV
2-01

*VASILE PROCA
2-01-1949

*ION FERCU
8-01-1952

*PETRE CIMPOEȘU
20-01-1952

*DAN PERȘA
20-01-1960

*VALERIA MANTA TĂICUȚU
20-01

*MARIANA ZAVATI GARDNER
20-01

*ADRIAN LUNGU
29-01-1954

*VICTOR MUNTEANU
29-01-1954

*DOINA CERNICA
31-01

LA MULȚI ANI!

DIN MEMORIA ISTORIEI⁽²⁾

ADRIAN HORODNIC

nea împrejurări, de-abie a avut vreme să-și adune hainele și, deschizând fereastra, să sară, de la etajul întâi în grădină. În ietacul cucoanei Catinca era o temperatură de seră caldă, în grădină douăzeci și patru de grade de frig, iar mantaua nenorocitului rămăsese sus. S-a îmbrăcat cum a putut, a sărit peste zaplaz și, negăsind nici o sanie, a fost silit să meargă acasă pe jos. A doua zi era în pat cu o febră de patruzeci de grade.

Medicii și tineretea au izbutit să iasă biruitori peste pneumonia care se declarase, dar nu au avut ce face împotriva ftiziei galopante care a urmat-o: Hrisoverghi s-a stâns după puține luni de chin².

Prin divorțul inițiat de lordache Beldiman, Catinca a redevenit Dimachi. S-a recăsătorit cu Theodor Bals (1805-1857) și pentru scurt timp a devenit „prima doamnă” a Moldovei.

Hapul de ghicit

„Ludovic Drasch era un croat stabilit la București în 1836”. Era „perceput ca medic”, deși „la moartea sa nu s-a găsit nici o diplomă și nici un certificat care să fi dovedit contactul său cu vreo școală de medicină”. Mai mulți medici cu atestate în domeniu au pus la cale o farsă, trimițându-i un pacient care suferea de <<boala de a spune minciuni>>.

„Întrebat de doctor asupra manifestărilor boalei, acest pseudo-bolnav i-a răspuns:

– Uite-așa, domnule doctor, spun minciuni tot mereu. Îmi dau seama că mint, dar nu mă pot abține. Am consultat pe toți doctorii din București, dar nici unul nu mi-a găsit leacul. Acum toată speranța mi-e la dumneata.

Drasch era ignorant, dar era foarte pătrunzător; a înțeles că i se întinde o cursă. Și atunci a răspuns clientului.

– Eu cunosc boala dumitale, e o boală foarte rară, dar se întâmplă. Doftoria pentru această boală nu se găsește la nici o farmacie, de aceea trebuie să-ți-o pregătesc eu. Vino mâine, tot la ceasul ăsta, și vei găsi medicamentul preparat.

Doctorii cărora pseudo-bolnavul le-a raportat rezultatul consultației, au jubilat.

A doua zi minciunosul s-a prezentat la doctorul Drasch, care îi dădu o cutiuță cu trei hapuri, spunându-i:

– Uite, domnule, ai aci trei hapuri: unul să-l iei acum, înaintea mea, altul mâine tot pe la vremea asta și pe cel de-al treilea poimâine.

Clientul ceru un pahar cu apă, însă Drasch îi zise că hapul nu trebuie înghițit, ci mestecat. Ceea ce clientul făcu pe loc. Dar când mesteca hapul omul începu să se strâmbe și spuse:

– Bine, domnule doctor, dar ăsta e curat c...at.

– Adevărat, așa este, îi spuse Drasch. Vezi dumneata, numai un hap ai luat și ai și început să spui adevărul. Dacă le-ai lua pe toate n-ai să mai minți cât vei trăi”.

DEBUT

VASILE DIACONU

POEM PENTRU MAMA

De-aș fi putut să îi adun toate lacrimile într-un rubin
Si-aș fi udat cu ele un desert sau câmpuri selenare
Ar fi crescut acolo trandafiri și crini și flori amare
Iar chipul ei gingaș ar fi fost astăzi, poate, mai senin

De-aș fi putut să-i spun ce încă nu i-am spus
Noi lacrimi înecate-n inimă, cu siguranță
Ar fi avut...și zâmbet, alinări mai multe și speranță
Dar despre toate astea vom vorbi mai mult acolo sus

Dacă aș putea, deși voința e doar vis adesea
I-aș oferi, nu zile, ci ani de tihnă și de bine

Pentru că fără să o merit m-a pus mai sus de sine
lubindu-mă, răbdând, trecându-și tineretea

Dacă ar ști că pentru suflet mi-a fost scut și haină
Furtuni cu fulgere și greu și rău adesea a oprit
Zdrobindu-și inima și anii ca să mă știe fericit...
Draga mea mamă, tu pentru mine ești a opta taină!

Dacă în ochii ei senini aș aduna și cer și mare
Copiii toți i-ar căuta privirea ca pe un dăr divin
Și ar fi mamă pentru ei și pentru ei ar fi destin
Din prea mult dor pentru copiii ei plecați spre zare!

Dacă din cer spre sufletul ei bun veni-va o lumină
Drept consolare pentru tot ce i-a fost greu în lume
Ar emana scilipiri de taină în întuneric și în genune
Iar eu îngenunchez în fața ei aș sta, măică deplină!

Ana Dobre, la Pitești

Profesoară la Alexandria. Scriitoare bine documentată. Critic literar în-deosebi. Prezentă-n atâtea reviste îndreptățit. Tema discuției, „Poezia postmodernă și revistele literare”. Despre postmodernism s-a discutat amplu. Explicit și lămuritor. Doamna vădindu-se pricepută-n materie. Ca un veritabil cadru didactic experimentat. Numai că discuția liberă n-a mai ajuns și la revistele literare. Domnia sa promițând o altă întâlnire, poate, despre ele. Ce bine-ar fi de s-ar întâmpla asta fiindcă subiectul e, dintotdeauna, vast și ultrainteresant...

S-a discutat în schimb despre recunoașterea axiologică, reprezentativitate veritabilă. Subiectivitate inevitabilă, orgoliu auctorial. Canonul literar, „istoria frauduloasă”. Până și licențiozitatea poetică. Aducând în discuție, exemplificativ, nume grele și întâmplări din literatura română și străină. De ieri și de azi. Ba chiar și din psihanaliză, foarte potrivit...

Amfitrionul Virgil Diaconu a încercat și de astă dată să-și arate niște nemulțumiri la adresa unora dintre colegii săi. Literați de vîrf pe care viitorul nu cred să-i detroneze vreodată. Invitata încercând cu tact să instituie un necesar echilibru-n chestiune. Și pledând convingător pentru judecarea operei și nu a oamenilor făuritori ai acesteia. Adică pentru obiectivitate (câtă poate fi ea) și nu pentru situații subiective exacerbate și de neînălțurat în timp... Prin cantitatea de cunoștințe și mod clar de expunere a lor (ce-duce-a filosofie), spusele sale se dovedesc utile. Urmărind-o atent fost-am în câștig. Ideatic, informațional. Nu spun că le împărtășesc întrutot. Preponderent însă, da. O reîntâlnire cu stimatea invitată teleormăneană ar spori neîndoios acest câștig. Ar limpezi altele-atâtea, aducându-ne categoric mai aproape de literatură. De cultură autentică. Mare nevoie de-acestea fiind și-n țară, și-afară. Mie sigur nu mi-a stricat o oră-n bancă, iarăși elev, cu doamna la catedră. Știe carte...

ADRIAN SIMEANU

„Liviu Ciulei”, de la Pitești

Se-nțelege, cred, că e vorba de un festival de artă dramatică. A cărui ediție terță avu loc în Brumaru` vecin. În sala mare a Teatrului „Alexandru Davila” din localitatea menționată-n titlu. Tema, STORYTELLERS. Adică „Povestitorii”. Căci fiecare echipă suită pe scenă a depănat o poveste. De ieri sau de azi. Curatorul Claudiu Groza a selectat zece montări: din Franța, Ungaria, Moldova (în coproducție cu Bucureștiul), Brașov, Bacău, Brăila, Buzău, Pitești și, iară, București. Această ultimă mențiune a Capitalei noastre se referă la Teatrul „Ion Creangă” și „Amintiri din copilărie” ale nemuritorului povestitor autohton din partea moldavă de România. A regizat spectacolul respectiv Dan Tudor, actualu` manager de la Pitești...

Am văzut și eu câteva reprezentări. Unele cu impact mai redus în opinia mea. Vreo trei, atractive cert: combinația „Stela Popescu” București cu „Satiricus I. L. Caragiale” Chișinău, „George Ciprian” Buzău și „Alexandru Davila” Pitești. Public, diu abundentă. Din păcate, și telefoane mobile mănuite abuziv. Sfidător, supărător. Mă voi strădui să consemnez unele impresii meritate despre cele laudate. În texte de sine stătătoare însă. Tableta de față rămânând o știre doar cu privire la recentul eveniment cultural-artistic desfășurat benefic în toate orașele județului. Pentru iubitorii statornici ai Thaliei din astă zonă de țară românească. Om vedea la anu` ce-o mai fi...

Odată

odată am ucis cuvinte
le-am răpus cu inima pe asfalt
am aruncat cu pietre în ele
am aruncat cu batiste albe peste timp

odată am ucis cuvinte
și au început să-mi crească zorile de zi
pe umeri,
murguri rătăcite prin toamnă,

tăcerile n-au mai încăput în mine
roșeata din obraji s-a năpustit
asupra mea
am început să încăruntesc devreme
oamenii m-au ademenit cu vorbe dulci

dar eu, eu
am ucis cuvintele cu pietrele
de pe malul
unei ape curgătoare.

Ceasul

Pierduți, iubito, pe atâtea mări,
Nici ancorele nu răsună-n coaste;
Să ne ferească anii de uitări
Și de rutina zilelor nefaste!

De-ar trage azi iubirea la cântar
Aș mai scădea din prețul unor clipe
M-as inrola, pe viață, voluntar,
Oprind tăcerile să se-nfiripe.

Aflați între o nuntă și sărut
Ce-ăr mai putea să ne oprească pașii
Decât același martor apărut
La ceasul când ne vor cânta nuntașii.

Dar și așa, cum toate-acestea trec
Te chem, iubito, la lăsatul serii
Când toți cheflii, mai de soi, petrec
Să ne topim în amintirea verii.

ADRIAN VASILE IFTIME

Motto
„Multe-s vechi/Și noi sunt toate...”

O monedă de 1 leu (1938)

Regele Carol al II-lea suferea de priapism. În 1940 locuia la București scriitoarea britanică Olivia Manning (1908-1980). De la ea avem relatarea unui dialog prin care se descrie succint această monedă: ...întoarse o monedă de un leu pe partea

imprimată cu un cocean de porumb și spuse: „Un portret al Măritei și Glorioasei sale Majestăți, regele Carol al II-lea! Dumneata, draga mea, s-ar putea să nu recunoști asemănarea, dar sunt multe alte doamne pentru care nu ar fi o problemă”.

Audiența

„Îl văd (pe Costache Ghica) că scoate de la deget un inel și-l bagă în buzunarul jiletcii, apoi scoate lanțul de aur de la ceasornic și-l ascunde în acelaș buzunar în care era ceasornicul.

– Ce înseamnă aceste pregătiri? îl întreb eu.

– Apoi, vezi dimieta, îmi răspunde el, îo mi duco la vodă ca să mi țero teva și dacă mi vede cu un inel cu briliante și cu lanț de aur mi crede bogato și nu mi da nimica.

Când se întoarce de la vodă, îmi arată de la ușă un fășic.

– Vezi, te am capatato, una sută de galbeni, și mi-a mai pofitto la masa pentru astăzi”.

Dragoste cu năbădăi

Catinca Dimachi (1814-1887) s-a căsătorit cu vornicul lordache Beldiman (1806-1870). La festivitatea de investitură a domnitorului Mihail Sturdza (1834-1849) cunoaște pe Alexandru Hrisoverghi (1811-1837), tânăr locotenent, „frumos, cult, plin de duh și înzestrat cu un frumos talent poetic” și de care s-a îndrăgostit. În februarie 1836 vornicul lordache „a fost silit să plece din Iași, crezând că absența lui se va prelungi”, dar „s-ă întors pe neașteptate în mijlocul nopții. Cei doi amanți au fost surprinși; Hrisoverghi, în costume ușor în care se găsește de obicei amanții în aseme-

NICOLAE SILADE

încă un cântec pentru alina

vezi? suntem vii doar atunci
când iubim.
hai să fugim în cele șapte
zări. deodată. să ne risipim
și iar să ne-adunăm.
în dragoste. de moarte să uităm
sau nu. să ne-amintim de ea
așa cum zorii-și amintesc
de noapte.

peste zăpezi

peste zăpezi
peste foarte mari câmpuri
înzăpezite
umbra ta despărțită de tine

un lup tânăr ce-aleargă
speriat de miracolul focului

și tu focul tu lumina
tu martorul acestui peisaj
viu doar în memorie

cină

spre seară intrasem
într-o casă pustie
ascunsă-ntre munți

am așezat pe masă
pâinea și vinul
am cinat în taină
singur și trist

apoi în tăcere
mi-am așternut patul
și-am dormit într-o clipă
o mie de veacuri

o lecție de viață

și soarele va răsări din nou. învață
să te dăruiești să arzi ca el
fidel singurătății tale:
singura cale
spre adevăr și libertate. o, învață
misterul să-l întorci pe dos pe față
și soarele va răsări mereu.

bucuria prezentului

să compari singurătatea
cu o noapte de dragoste
și apoi să alegi

să crezi totdeauna
în visele tale

pentru simplul motiv că e totul un vis
nu te îngândura în zadar
gândurile fură
bucuria prezentului

libertatea de care mă bucur

libertatea de care mă bucur
e o fata morgana. un vis
care nu se mai sfârșește

în realitate eu sunt
un rob al cuvintelor. un sclav
al tăcerii. și totuși

viața e un spectacol reușit
bine regizat de zei. dar asta
n-are nicio importanță

de vreme ce cade cortina.

sinele

ce întuneric doamne poate să fie
ce întuneric

sinele nu se mai vede pe sine
adâncul devine tot mai adânc

ce întuneric doamne poate să fie
și câtă lumină
izvorând din cuvânt

în propria viață

uneori mi se pare
că locuim într-un balon de săpun
de la spălarea pe mâini a zeului
după facerea lumii. alteori
mă simt ca într-o stea căzătoare.
ca în miezul unei pâini bănuțul
la parastase. dar numai o dată
vezi, numai o dată
mi se pare că locuim
în propria viață

în intimitatea soarelui

în intimitatea soarelui da
mereu să spui da și să fii
ca zăpada pe câmpuri în martie
și să fii
ca un sunet prelung de vocale
într-un auz străin
să spui da
toate se duc și revin

lasă

lasă o lacrimă un surâs
lasă totul și du-te
departe departe

și du-te și vino
du-te și vino
e destinul tău

timpul

nepăsătoare trec clipele. orele.
nepăsător stau eu și fumez.

îmi omor timpul s-ar zice.

o, dacă timpul ar putea fi omorât
atunci aș face și eu ceva.

BEATRICE - ELENA
COCIORVA

Ceasul Timpului

Ticăie încet, în umbra serii,
Ceasul bătrân din colțul tăcerii.
O mână de argint îl mângâie ușor,
Ca un străjer pe-al timpului coridor.
Secundele trec, ca pași nevăzuți,
Pe drumuri pierdute, pe vise tăcuți.
În cercul rotund, povești se ascund,
Orele-și cântă destinul profund.
Minutele dansează
pe cadranul strâmt,
Ca frunze de toamnă purtate de vânt.
O clipă-i un veac, un răsărit,
Un ceas de iubire, un dor împlinit.
Dar ceasul nu-i doar
un simplu mecanism,

E glasul etern al unui abis.
Ne amintește, cu fiecare bătaie,
Că viața e scurtă, că totul e-o ploaie.
Și totuși, privindu-l, găsim alinare,
În ritmul constant al timpului mare.
Ceasul ne spune, prin tic-tac ușor:
Trăiește acum. lubește. Nu mori

Căutarea

Am plecat să caut un răspuns,
dar răspunsurile m-au găsit pe mine,
în locuri în care nu știam că exist.
Fiecare zi e o întrebare
pe care o rostim fără glas.
Fiecare clipă, o fereastră deschisă
spre necunoscut.
Există vreun sens
sau doar călătoria ne justifică pașii?
Ne agățăm de stele
ca și cum ar fi faruri,
dar ele nu ne conduc
decât spre noi înșine.
Poate că adevărul
e doar un cerc, în care ne învârtim
până învățăm să fim simpli, aici.

Bijuterii de lumină

În adâncul pietrelor prețioase
se ascund povești
pe care timpul le-a șlefuit
cu răbdare.
Fiecare diamant
e o stea căzută
în palmele pământului,
așteptând să fie redată cerului.
Aurul curge
ca un râu înghețat în metal,
adunând strălucirea
fiecărui apus.
Argintul,
o șoaptă de lună,
îmbracă liniștea nopților
într-un dans tăcut

MAFTEI MARCEL

Doar...

Aproape este prea departe
Departele e prea aproape
Doar moartea lentă le atinge
Se răsuțește le departe.

Statuile nu vor să râdă
Un telefon ar vrea să cânte
Doar moartea lentă le atinge
Când ursulețu le descântă.

Dorm

Dorm, adio, te-am găsit
Ce-a fost rău s-a isprăvit
De-acum trec printre cuvinte
Cu privirea înainte...
Eu sunt cel mai rătăcit.

Bântuit de gânduri grele
Cu privirea înspre vânt
Sunt un rege al sărăciei
Sunt o umbră pe pământ
Între două paralele
Prăbușite-n nesfârșit;

Una-i zâmbet și avânt
Alta-i calm și disperare
Într-o clipă asta sunt.

Caii albi

Caii albi pasc șirul lung
Al genelor frustate...
Un vis desculț, tăcut aleargă
Prin ani, singurătate.
În tropot viu pe căi mărunte
Rămân în flăcări pe sub frunte...
E- un înger trist
Un înger care
Pierdut, cu aripi murdare
Își trage masca de pe față
Aceeși mască prinsă-n gheață.

Să nu ...

Să nu treci strada pe
la polul Nord
Să jurăști paianjenii în iubire
Să dai singurătății puțină
măreție celorlalte
Să-ți mai aduci aminte că existi
Să te urăști atât cât e nevoie.

Și toate celelalte mai contează!

Somnul

Este
Tărâm al viselor trecute
Un cer de gânduri viitoare
Cu frunze, umbre și culori
O lume care-ncet se naște
Și-n fiecare seară moare.

Orizontul s-a șters din memorie
Respirând o altă eternitate!

Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca

